

KYLKIRAUTA

Maanpuolustuksen ja johtamisen erikoislehti

1/2007

Suomalaiset johtajat luottavat koulutuksessa Puolustusvoimiin ja JTO:hon.

Koulutus- ja kehityspalvelut kaikille
työelämän osa-alueille.

JTO | JOHTAMISTAIDON
OPISTO

Österbyntie 617, 02510 Oitmäki, puh. (09) 8562 8200, www.jto.fi

EE
ELEKTROBIT

Security and Defence

- Viestijärjestelmät, tutkatuotteet ja häirintäjärjestelmät
- Langattomien tiedonsiirtoratkaisujen ja tuotteiden kehityspalvelut
- Ohjelmistoradioalustat ja aaltomuotokehitys
- Matkapuhelinverkko- ja päätelaite-ratkaisut sekä asiakassovellukset
- Mikroaaltosovellukset ja älykkäät antenniratkaisut
- Vaativan elektroniikan piensarja-valmistus ja huoltopalvelu

www.elektrobit.com/security
security@elektrobit.com

Taistelu ydintoiminnoista

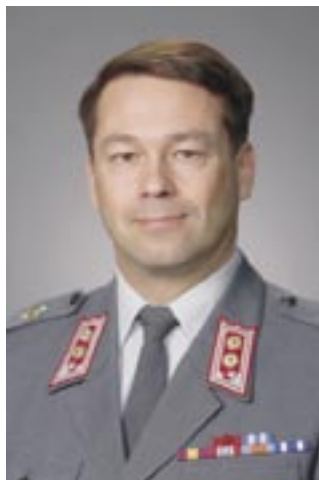
Tietohallintojohtajia on helsinkiläisessä huippusairaalassa kohta enemmän kuin kirurgeja, muistan jokin aika sitten lukeneeni *Helsingin Sanomista*. Tämä muistuttaa kehityksestä, joka näkyy myös taistelukentällä: sodan ajan ydintehtäviä hoitaa yhä pienempi määrä ihmisiä, kun taas kasvavat tukitoiminnot raivaavat itselleen entistä enemmän tilaa. Taitaa olla niin, että yhdeksän kymmenestä sotilaasta hoitaa nykyisin tukitoimintoja, kun jokin aika sitten suhde oli päinvastoin. Voidaan kysyä silloin mikä on ydintoimintaa ja millaista osaamista asevoimissa kaivataan.

Länsimaissa on pula osaavista ihmisistä. Niin Suomessa kuin Australiassa ihmetellään kuinka poliisilla, sairaaloissa ja kouluissa on yhä vähemmän ihmisiä tekemässä varsinaista oleellisinta työtä. Poliisi palkkaa vapaaehtoisia tekemään työvuorojaan kaduille. Sairaanhoidajia ei ole tarpeeksi huolehtimassa ihmisistä sairaalaan vuoteilla. Opettajan virkoja on auki, ja opetusryhmiä kasvatetaan. Hallinto vastaa vaatimuksiin lisähenkilöstöstä esittelemällä numeroita ja tilastoja, joiden mukaan poliisien, opettajien ja sairaanhoidajien määrä on itse asiassa lisääntynyt. On kysyttävä suhteessa mihin.

Työskenneltyäni hetken eräässä projektissa tietokone-tieteen professorin kanssa törmäsin keskusteluun hallinnon tunkeutumisesta sisällöntuottajien arkeen. Professorin aika menee yhä enemmän postin käsittelyyn, tilastojen tekemiseen ja hankesuunnitelmiin. Kaikkea tätä perustellaan tehokkuudella ja keskittymisellä ydintoimintoihin. Kehitys alkaa muistuttaa pian tilannetta, jossa hallinto ei enää palvele sisällöntuottajia vaan sisällöntuottajat hallintoa.

Ydintoiminnan ympärille kasvava henkilöstö, organisaatio ja järjestelmät vaativat entistä enemmän resursseja. Siksi peruskysymys, mikä oikeastaan on ydintoimintaa, on tärkeä. Kaikki mahdollinen ei voi olla ydintoimintaa ja siksi loputtomat luettelot ydinosoimisista ovat kyseenalaisia. Modernissa henkilöstöpolitiikassa suositetaan suuntausta, jossa todellisia osaajia halutaan riveihin eikä vain muutoseikkojen pyörittäjiä - mikä tietenkin sinänsä on tärkeää ja ansiokasta toimintaa.

Eräs ongelma ydinbisneksen hämärtymiseen on byrokratian lisääntyminen, vaikka lääkkeiksi on tarjottu ulkoistamista ja rationalisointia sekä teknologisoitumista. Toisaalta ulkoistaminen on vaatinut lisää ammattimaista hallinnon osaamista. Toimintojen rationalisointi on merkinnyt sitä, että yksilöt ja työyksiköt täyttävät yhä enemmän mitä erilaisimpia lomakkeita, kaavakkeita, suunnitelmia ja laativat raportteja. Teknologisoituminen on merkinnyt asevoimille lisääntyvää toimintaa alueilla, jotka eivät tähtää sotimisen taitojen parantamiseen. Byrokratisoitumisen suurimpia ongelmia on sen kyvyttömyys tunnistaa potentiaaliset uudet mahdollisuudet keskittyä ydintoimintaan, olipa kysymys teknologisten mahdollisuuksien hyväksikäytöstä tai ihmisten kyvystä mukautua muutokseen.

Puolustusvoimissa pyritään parhaillaan terävöittämään toimintaa, jotta kykenisimme jatkossa keskittymään paremmin ydintoimintoihin. Olemme tarttuneet tärkeään haasteeseen. Yksi haasteista on se valitettava totuus, että yhä harvempi suomalainen osallistuu maanpuolustukseen. Toiseksi sijoitamme yhä enemmän rahaa ajan vaatiin teknologioihin, mikä tietenkin sinänsä on hyvä, kun raha menee suomalaiselle asevoimille, mutta ongelma on siinä, että tuolla rahalla saa vuosien saatossa yhä vähemmän aseita. Tätä menoa olemme jossain vaiheessa konkurssissa eikä rahaa ole enää muuhun kuin pelkästään byrokratian pyörittämiseen. Kolmanneksi, vaikka ihmiset työskentelevät yhä kiivaammin,

he miettivät informaatiohäkyissään yhä vähemmän sodan ongelmia. Ihmisten päivätöistä menee nykyisin aimo annos täysin muuhun kuin ydintoiminnan eli sen tärkeimmän tehtävän täyttämiseen. Sillä joskus jopa ylpeilemme: päätehtävä hoituu 20 %:n työpanoksella, muut asiat työllistävät 80 % työajasta. Puolustusvoimien kampanja ydintoiminnoista tarvitsee kaiken mahdollisen tuen.

Meissä ihmisissä on sellainenkin piirre, että me vastustamme yleensä kaikkea uutta. Samoin byrokratia vastustaa uusia tapoja toimia. Byrokratia ei välttämättä vastusta itse asiaa, mutta uudet asiat, kuten informaatio- tai verkostopuolustus, ovat sille usein näkymätön ja käsittämätön. Ne kun eivät sovi vanhaan muottiin ja muotoon. Siksi byrokratia ei niistä helposti innostu, vaikka uudet ilmiöt innostuisivat byrokratiasta. Byrokratian huono puoli on se, että se innostuu yleensä informaation kontrolloimisesta, siis kaikesta sellaisesta mikä entisestään vain lisää ja kasvattaa byrokratiaa ja vie siten aikaa ydintoiminnoilta. Näkymättömän byrokratian pahin ongelma on se, että se kadottaa niin ihmiset kuin rahat sen omiin rattaisiin ilman selkeää vastuunottajaa. Kysymykset vastuunkantajista ja ydintoiminnan rajoista ovat vaikeita nykyajan monista keskinäisriippuvuuksista johtuen. Nykymenosta huolimatta uskon hyvään tapaan hallinnoida. Sellaiseen, jolla on kasvot. Sellaiseen, joka muistaa mikä on ydintehtävämme ja sellaiseen, joka saa resurssit tehokkaasti byrokratiasta puolustuksen käyttöön.

Mutta hallintopeliä on osattava pelata. Se on nykyisin yhtä tärkeää kuin operaatiotaito. Siksi se haastaa käsityksen ydintoiminnoista ja ydinosoimisesta. Mikä lopulta on ydintoimintaa, ei ole itsestäänselvyys.

Kamppaillessamme päivittäin ”oikeista töistä” on silloin tällöin hyvä kysyä itseltä kuinka työni ja uudet järjestelmät todella palvelevat ydintoimintaamme, Suomen puolustamista. Silloin on tervettä hetken ihmetellä onko sodasta kulunut jo liian kauan.

Jari Rantapelkonen
jari.rantapelkonen@mil.fi

*Vyötti miekan vyötärölle
kupeellensa Kylkirkuraudan.*

*Teiss on taiston tulta peistä
kylmyyttä myös Kylkirkuraudan.
(Eino Leino)*

Sisältö

- 1 Taistelu ydintoiminnoista
Jari Rantapelkonen
- 3 Kohti strategian tarkistamista
Juha-Pekka Liikola
- 4 Sotilasjohtamisen pysyvyys ja muutos
Arto Kotro & Jari Rantapelkonen
- 12 Lotat johtajina
Pia Olsson
- 16 Merivoimien johtaminen
Veli-Jukka Pennala
- 20 Ilmavoimien johtaminen
Juha-Pekka Pystynen
- 24 Epäsymmetrinen psykologinen sodankäynti
Mika Kalliomaa
- 28 Sotilasjohtaja ongelman edessä
Aki-Mauri Huhtinen & Pasi Kesseli
- 34 Kadettikunnan uuden puheenjohtajan haastattelu
Arto Kotro
- 38 Kadettiperinteiden ja -kasvatuksen katkeamaton ketju
Marko Palokangas
- 44 Suomen Sotatieteellisen Seura - haastattelu
Arto Kotro
- 48 Pentti H. Tikkanen - kirjailija ja kadettiupseeri
Tapio Skog
- 50 Mielenpitoet
Aki-Mauri Huhtinen & Risto Sinkko
- 54 Pääsihteerin palsta ja kevätkokouskutsu
- 56 Tapahtumia, kurssien kuulumisia ja muuta ajankohtaista
- 67 Kolumni
- 68 In memoriam

KYLKIRAUTA

Kadettikunta ry:n jäsenlehti
vuodesta 1935, N:o 234, 1/2007
ilmestyy neljä kertaa vuodessa
painos 6000 kappaletta

Päätoimittaja

Jari Rantapelkonen
Evl, ST ja VTL
Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen
laitos, PL 7, 00861 Helsinki
Puh. 09-181 46519
jari.rantapelkonen@mil.fi

Tilaukset, osoitteen- muutokset ja laskutus

Marjukka Lehtinen
Puh. 09-490 759, Fax. 09-446 262
marjukka.lehtinen@kadettikunta.fi
Kadettikunnan toimisto
Eino Leinon katu 12 E 64, 00250 Helsinki

Kotisivut: www.kadettikunta.fi

Artikkelitoimittaja

Arto Kotro
Puh. 050-307 9454
arto.kotro@kadettikunta.fi

Toimitusneuvosto

Sami Aarnio (pj), Pekka Rapila (vpj), Tapio
Skog, Olli Vuorio, Jarno Limnell, Panu Pok-
kinen, Jari Rantapelkonen, Arto Kotro,
Liisa Knudsen

Kuvatoimittaja

Liisa Knudsen
liisa.knudsen@kolumbus.fi
Umpiaidanpolku 4 D 20, 00840 Helsinki
Puh/fax 09-677 715, 050-587 1318

Tilaushinnat

Vuosikerta 25,00 eur, Irtonro 8,00 eur

Kansikuva: Puolustusvoimat

Ulkoasu

Toimitussihteeri Sabina Krogars
sabina.krogars@ankkurikustannus.inet.fi

Painopaikka

Uusimaa Oy, Porvoo 2007
ISSN 0454-7357

Seuraava numero

Seuraavaan numeroon tarkoitettun materi-
aalin on oltava päätoimittajalla 14.5. men-
nessä, kuvamateriaali 14.5. kuvatoimittajalla.
Tekstie tulee toimittaa digitaalisessa muo-
dossa, kuvat mieluummin paperikuvina, jos
diginä niin resoluutio 300 dpi. Ei internet-
kuvia. Paperikuvia ei palauteta.

Ilmoitushankinta

Pertti Kukkonen
ADspace Oy
Puh. 050-577 3177
pertti.kukkonen@kadettikunta.fi

Kohti strategian tarkistamista

Arvoisat lukijat, hyvät kadettiveljet ja -sisaret. Vuoden vaihtuessa otin vastaan Kadettikunnan puheenjohtajuuden syyskokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti. Ryhdyn uuteen tehtävääni iloisin mielin ja innokkaasti. Samalla lausun kunnioittavan ja nöyrän kiitokseni minua kohtaan osoitetusta luottamuksesta.

Sain johdettavakseni hyvässä kunnossa olevan ja hyvin hoidetun järjestön, jota arvostetaan yhteiskunnassamme laajalti. Edeltäjäni työn jälki on vakuuttavaa. Teen parhaani minuun suunnattujen odotusten täyttämiseksi työssäni Kadettikunnan päämäärien ja jäsenistön hyväksi.

Kadettikunnan toiminnan vuoden teemaksi vahvistettiin ”Kadettikunta - Toimintaa 90-vuotiaan, itsenäisen Suomen hyväksi”. Teeman mukaisesti painotamme toiminnassamme itsenäisyytemme juhlavuotta tietoisena upseerien osuudesta itsenäisyyden vaalijana. Koska kyseessä on koko maan juhlavuosi, ei tema tule näkymään yhtä voimakkaasti erillisinä omina tapahtumina kuin esimerkiksi kadettikoulutuksen 225-vuotisjuhlat ja viime vuonna vietetty Kadettikunnan 85-vuotisjuhlavuosi tapahtumineen. Itsenäisyytemme juhlavuosi huipentuu Kadettikunnan osalta syksyllä järjestettävään seminaariin, joka toimeenpannaan yhdessä Reserviupseeriliiton ja Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa. Tästä yhteistoimintamuodosta näyttää vakiintuneen jo vankka perinne.

Kadettikunnan toiminnassa ovat eri aikakausina painotuneet erilaiset toimintamuodot. Ne ovat muokkautuneet kulloinkin vallitsevan tilanteen ja tarpeiden mukaisesti. Kadettikunta perustettiin vuonna 1921 vahvistamaan Kadettikoulun käyneiden upseerien yhteenkuuluvuutta ja asemaa muiden upseeriryhmien joukossa. Sotien jälkeen keskityttiin selviytymään, kuten koko kansakunta. Edunvalvonnan siirryttyä kokonaisuudessaan Upseeriliiton vastuulle keskittyi Kadettikunta upseerien aatteellisen voiman ja kadettiupseerien arvostuksen kehittämiseen. Toiminnassa oli 1960 - 1980-luvuilla nähtävissä voimakas kansanvalistuksellinen painotus, jonka tavoitteena oli tukea maan virallista turvallisuuspolitiikkaa ja samalla perustella kansalaisille maanpuolustuksen välttämättömyyttä senhetkisessä tilanteessa. Myöhemmin, 1990-luvun alun jälkeen, ovat hyvin näkyvällä

sijalla olleet erilaiset projektit, joilla on aikaansaatu korkeatasoisia tuotteita lähinnä opettajien ja koulujen käyttöön nuorisomme opetuksen tukemiseksi.

Tällä hetkellä ei ole meneillään suuria tuotantoprojekteja. Sellaisen mahdollisuutta kuitenkin pohditaan. Aika näyttää tuoko tulevaisuus toimintamuotoihimme muutoksia. Yksi on ainakin varmaa; tärkeintä on edelleen tarjota jäsenistölle mahdollisuus veljestoimintaan kadetti-piireissä. Olemme siis ensisijaisesti jäsenistöämme varten. Kuka tietää, vaikka ajan kuva palauttaisi järjestöämme juurilleen.

Tämän ja ensi vuoden eräs keskeisimpiä töitä on Kadettikunnan strategian tarkistaminen. Strategia valmistellaan hal-

lituksessa ja valtuuskunnassa. Siihen liittyy toivottavasti laaja jäsenten käymä mielipiteiden vaihto. Hallitus tulee selvittämään myös uuden arvotkimuksen mahdollisuuden strategiatyöhön liittyen. Tavoitteena on, että tarkistettu strategia esitellään jäsenille ensi vuoden syyskokouksessa.

Valtuuskunnan puheenjohtajisto on jo ansiokkaasti aloittanut työn haarukoimalla tekijöitä, joita olisi strategiatyössä otettava huomioon. Meidän on esimerkiksi pohdittava, luoko kansainvälisten kriisinhallintatehtävien tulo luonnolliseksi osaksi upseerin uraa muutospainetta eettiseen ohjeeseemme, kadettilupaukseen. Upseerien opintojen mahdollinen osittainen avautuminen puolustusvoimien ulkopuolisille osana koulutusjärjestelmän kehittymistä saattaa pitkällä aikavälillä johtaa kysymyksiin kadettiudesta ja upseeriudesta. Puolustusvoimien organisaation kehittyminen aiheuttaa pohdinnan kadetti-piirien lukumäärästä ja vastuualueista. Luettelo strategiatyön edessä eteen tulevista kysymyksistä ei lopu tähän. Pohdittavaa siis riittää. Kadettikunnan etu strategian valmistelussa olisi mahdollisimman laaja keskustelu vaikkapa Kylkiraudan palstoilla ja kadetti-piireissä.

Arvoisat Kylkiraudan lukijat. Kadettikunnan 86. toimintavuosi on alkanut vireästi. Itsenäisyytemme juhlavuosi tekee siitä erityisen merkittävän. Toivotan kaikille hyvin alkaneen vuoden vielä parempaa jatkoa.

Juha-Pekka Liikola

Sotilasjohtamisen pysyvyys ja muutos

Näkemyksiä kenraalista kapteeniin

Teksti: Jari Rantapelkonen ja Arto Kotro

Kuva Puolustusvoimat.

**Sotilasjohtamisesta käytiin vilkas keskustelu
Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksella.**

Suomalaisen asevoiman muutosta kuvaavat verkostoituminen ja informatisoituminen, ydintoimintoihin keskittyminen ja ulkoistaminen sekä reserviarmeijan supistaminen ja ammattimaistuminen. On väitetty, että puolustusvoimat elää voimakkainta muutoksen aikaa sitten itsenäistymisen ja sotien. Toisaalta on kirjoitettu, että muutosta ei voi kuvata sanalla ”transformaatio”, koska rakenteemme eivät ole muutoksessa.

Ennen niin alueisiin kiinnittynyt suomalainen itsenäinen ja uskottava puolustus on ottamassa suuria harppauksia suuntaan, jota kutsutaan verkostopuolustuksen nimellä. Aikamme sotilasjohtajat ovat toisenlaisessa tilanteessa kuin upseerit vaikkapa 1980-luvulla. Tämä artikkeli on tarkka kuvaus viiden upseerin käymästä keskustelusta, jota Kylkiraudan toimittajat ohjasivat. Keskustelu käytiin Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksella 7. joulukuuta 2006.

Kenraaliluutnantti Heikki Tilander on vuosikymmeniä kestäneen sotilasuransa aikana palvellut monissa erilaisissa vaativissa johtamistehtävissä joukkueen johtajasta maanpuolustusalueen komentajaksi. Eversti Timo Kivinen vastaa tulevaisuuden upseerien ”jalostamisesta” tehtävässään jatkotutkinto-osaston johtajana. Kivinen on palvellut niin Unkarissa sotilasasiamiehen kuin Utin Jääkärirykmentin komentajan tehtävissä. Eversti Juha Tammikivi vastaa Johtamisen laitoksen johtajana johtamisen opetuksen ja tutkimuksen sisältöjen linjaamisesta. Tammikivellä on näkemystä sotilasdiplomaatin tehtävistä Isosta-Britanniasta. Everstiluutnantti Petteri Rokka palveli haastattelun hetkellä Kaartin Pataljoonan komentajana Kaartin Jääkärirykmentissä ja siirtyi myöhemmin Maasotakoulun apulaisjohtajaksi. Kapteeni Jami Virta, kadettikurssinsa kadettiväpeli, palvelee kadettien johtamisen opettajan vaativassa tehtävässä.

Sotilasjohtamisen ydin sodassa

Mitä on sotilasjohtaminen? Miten se eroaa siviilijohtamisesta?

Tilander: Olennaista on se, että sotilasjohtaminen on sotilaiden ja sotilasorganisaatioiden johtamista. On kyettävä käymään tarvittaessa sotaa. Tämä määrittää myös sotilasjohtamisen roolin. Tiedämme, että rauhan ajan hallintoa ja sodan ajan taisteluita johdetaan eri tavalla. Siinä mielessä kaikessa johtamisessa joudutaan toimimaan tilanteen mukaan. Mutta taustalla on koko ajan se ajatus, että sotilasjohtaja kykenee johtamaan sodassa. Se tuo ne

erityspiirteet verrattuna mihin tahansa muuhun johtamiseen.

Kivinen: Minä lähestyn hieman samalla tavalla sotilasjohtamista. Jos menen syvemmälle, huomaan, että johtamisen taustalla vaikuttavat voimakkaat yhteisölliset perinteet ja kulttuurit. Kriisiajan johtamisen erityispiirteistä on sanottava, että johtajalla on suunnaton toimivalta, poikkeuksellinen verrattuna siviilijohtamiseen, ainakin kun se liitetään yksittäiseen ihmiseen.

Tammikivi: Poikkeusolojen tilanne erottaa sotilasjohtamisen siviilijohtamisesta. Oma etu sivuun ja toimitaan kansakunnan edun puolesta. Äärimmäisessä tapauksessa kysymys on oman hengen asettamista valtiovallan käyttöön. Rauhan aikana on vaikea simuloida sitä, siis tällaista kokonaispäämäärän eteen työskentelyä.

Tilander: Tässä tekee mieli kysyä eikö niin pitäisi olla muuallakin, esimerkiksi valtionhallinnossa. Eri ministeriöissä pitäisi valtakunnan etu asettaa aina oman edun edelle.

Rokka: Pohdin tätä kysymystä toimintaympäristön kautta. Kriisin aikana ja sota-aikana voi menettää henkensä. Toisaalta esimerkiksi pelastuslaitoksen palveluksessa tilanne on hieman sama. Sun Tzuta lukevat ei vain sotilaat vaan myös liikemiehet. Eli mitä eroa on siviilijohtamisessa ja sotilasjohtamisessa: yksinkertaisimmillaan käsky ja tehtävä. Sen jälkeen alainen toimii käskyn mukaan. Sotilasjohtamisessa käskeminen korostuu. Katsotaan vaikka Tuntematonta sotilasta. Nykyisin käskyjä perustellaan. Kun annan pataljoonan komentajana käskyn yksikön päälliköille, niin alaiset oikeastaan odottavat ja haluavat sitä. Käskemistä.

Tilander: Peruskysymys on myös se, millä tasolla johdetaan. Ryhmää pitkälti käsketään. Kun puolustusvoimia johdetaan, niin silloin joudutaan ottamaan monia muitakin elementtejä huomioon. Tämä on tärkeä tiedostaa. Sotilasjohtamista on kärjistetty sillä perusteella minkä kuvan siitä on saanut alokkaana ja muuten varusmiehenä.

Kotro: Tämä varmaan tarkoittaa myös erinäisiä opetustilaisuuksia. Siviilijohtamista tarkastellaan konsernijohdattamisena ja sen vastakohtana esitellään sotilasjohtamisena ryhmän johtamista varusmiesaikaisen kokemuksen perusteella.

Tilander: Niin, me teemme helposti eroja sotilas- ja siviilijohtamisen välille vertaamalla keskenään tyystin eri tasoja.

Rokka: Onko se ulkoinen olemus mistä ero syntyy? Johtaminen kuin johtaminen. Vai tilanne? Sotilasjohtamisessa joudutaan johtamaan joukkoja äärimmäisessä tilanteessa.

Tammikivi: Mennäänpä kurin kysymykseen. Mitä ymmärretään sotilaisella kurilla? Se muutettiin annettujen käskyjen ja määräysten järkähtämättömästä noudattamisesta täsmälliseen noudattamiseen.

Johtaminen johtamisympäristön mukaan

Kivinen: Tarkastelukulmia on monia. Onhan meilläkin rauhan aikana prosesseja, jotka tehdään siviilimäiseen tapaan, jolla tavalla niitä nyt johdetaan. Sotilasjohtamisessa harjoitellaan kriisiajan johtamista, joka toteutetaan eri tavalla.

Tilander: Peruskysymys on se, että sotilasjohtamiseen sisältyy äärimmäisen kovissa taisteluissa olevien joukkojen johtaminen. Silloin ei ole aikaa neuvotteluille. Samat henkilöt joutuvat johtamaan hallinnon laajoja uudistuksia. Oleellista on, että osataan käyttää oikeaa menetelmää oikealla hetkellä.

Tammikivi: Eli johtajan on kyettävä hahmottamaan toimintaympäristönsä. Se on hyvin tärkeää. Haaste on se, että johtamisympäristöt ovat komplisoituneet.

Rokka: Nuoria upseereja lähtee myös kesken virkauransa siviiliin. Moni heistä pärjää johtajina eri firmoissa hyvin.

Kuva Puolustusvoimat.

Kenraaliluutnantti Heikki Tilander: ”Ylemmällä johtajatasolla tarvitaan tulevaisuudessa kykyä näyttää suunta, resurssien hankkimistaitoa ja kykyä kannustaa henkilöstöä.”

Rantapelkonen: Onko niin, kuten eräs amerikkalainen kenraali on väittänyt, että johtamisympäristöt ovat sekoittuneet toisiinsa. Sama komentaja joutuu johtamaan sotaa, kriisinhallintaa ja rauhan ajan rakentamista.

Kivinen: Meidän on tarkasti analysoitava näitä amerikkalaisia konsepteja, koska ne on kehitetty ”expeditionary” joukoille. Meidän kansallisen puolustuksen toimintaympäristö on erilainen. Sillä on merkitystä myös johtamiseen.

Virta: Minä näen eroavaisuuksia näiden välillä. Tavoitteena on minustakin sodan ajan johtaminen. Rauhan aika mahdollistaa meillä ihmislähei-

semmän otteen johtamiseen, koska taustalla ei ole liiketalouteen perustuvia lainalaisuuksia. Sotilasjohtajat koulutautuvat tehtävään, joka ehkä konkretisoituu.

Sotilasjohtajista palveluiden tilaajia?

Tilander: Tässä tullaankin mielenkiintoiseen kysymykseen. Ovatko meillä liiketaloudelliset periaatteet käytössä vai eivät? Pitäisikö olla? Missä määrin ne otetaan huomioon? Voisin heittää näkymän tilanteesta, jossa koko puolustusvoimia ollaan kehittämässä suuntaan, jossa rauhan ajan rahankäyttö vaikuttaa yhä enemmän erilaisiin

asioihin, päätöksiin ja toimintaan. Eräs keskeinen periaate on poistumassa. Aiemmin joukko-osasto sai tehtävän ja kaikki resurssit kuten ihmiset, rahat, huollon jne. Tämä on nyt muutoksessa rajusti. Se tuo johtamiseen uusia kysymyksiä. Johtamisessa joudutaan sovittelemaan erilaisten tahojen kanssa, neuvottelemaan ja tekemään sopimuksia. Joukko-osastossa asiat eivät ole enää oman käskyvallan alaisuudessa. Mitä tämä merkitsee johtamiselle? Olemmeko edes analysoineet tätä kysymystä. Tämä on suuri muutos, joka on nyt tapahtumassa. Rauhan ajan rahankäyttö ohjaa meitä entistä enemmän.

Kivinen: YE-kurssin harjoituksessa on näitä kysymyksiä ja ratkaisuja pohdittu. Siirrymme kohti keskitettyä toimialajohtamista. Johtamisjärjestelmakeskuksen (JJK) ja logistiset ratkaisut käyvät esimerkeistä. Siirrymme perinteisestä tehtävätaktiikasta joint-pohjaiseen taktiikkaan, jossa lähes kaikkea johdetaan keskitetysti. Tulenkäyttöäkin. Mitä siis jää taktisen ja taisteluteknisen tason johtajalle kriisitilanteessa?

Rokka: Tämä näkyy jokaisella johtamistasolla. Olen huolissani pataljoonatasosta. Pataljoonan komentaja ei olekaan enää intuitiivinen päätöksentekijä. Tilalle tulee prosessi, jossa arvioidaan tilannetta joukolla. Kadotetaanko siis komentajakeskeisyys?

Rantapelkonen: Onko tehtävätaktiikasta puhuminen sitten puhetta ilman ymmärrystä kehityksen seurauksista?

Kivinen: Taktisella ja taisteluteknisellä tasolla asiat eivät mene enää kuten aiemmin. Siellä ei saada enää kaikkia resursseja vaan ne joudutaan hankkimaan todellakin niin sanotun ”tilaaja-tuottaja” mallin mukaan.

Tilander: Vaikka en ota kantaa siihen kumpi on parempi tai huonompi vaihtoehto, niin johtamisen kannalta tätä ei ole analysoitu.

Tammikivi: Sama piirre oli näkyvissä kriisinhallintaoperaatioissa Kosovossa. Siellä on sotilasjoukon lisäksi yksityisiä yrityksiä, jotka tuottavat pal-

veluita. Joku yritys hoitaa vartion, joku toinen logistiikan. Sadat erilaiset järjestöt antavat apua alueelle. Johtamisesta on kadonnut selkeys.

Tilander: Se asettaa johtajalle uusia vaatimuksia. Hänen tulee kyetä suunnittelemaan vielä paremmin toiminta, hänen tulee kyetä johtamaan prosesseja. Aiemmin saattoi riittää pelkkä käsky. Nyt häneen kohdistuu yhä suurempia vaatimuksia. Yhteistoimintasuhteiden yhteistoimintakumppaneihin on kyettävä järjestämään ja saatava pelamaan. On muistettava vanha sanonta, että sodan alkaessa ensin katoaa totuus. Toiseksi katoavat ennakkosuunnitelmat. Me tiedämme, että ne eivät toimi. Ei siis voida luottaa, että ”asiat on suunniteltu hyvin”. Eryteisesti näissä tilanteissa johtaja kohdistuu vaatimuksia.

Kotro: On erilaisia toimijoita. Mitä se oikein tarkoittaa käytännössä? Että esimerkiksi korjaamotoiminta on ulkoistettu. Aiemmin komentaja sanoi, että muonitushenkilökunta on paikalla klo 04.00. Näin ei siis enää ole.

Rokka: Kun meille Kaartin Jääkärirykmentin tueksi tulee vuonna 2008 Huoltorykmentti, niin se tarkoittaa sitä, että me voimme keskittyä silloin ydin toimintaan. Toisaalta jonkun on yhteen sovitettava meidän toimintomme. Se on haaste johtamiselle.

Rantapelkonen: Miten sinä voit komentajana keskittyessäsi ydinbisnekseen (mielenkiintoinen sana turvallisuusalan sotilasjohtajalle) luottaa siihen, että yhteistyökumppanit hoitavat homman. Näetkö mitään ristiriitaa?

Rokka: Vaarana on, että ajan mittaan tietotaito häviää kummastakin päästä. Toiseksi esimerkiksi Puolustusvoimien Ruokahuollon (PURU) täytyy tuottaa taloudellista voittoa valtiolle. No, mistä se niistetään. Mielenkiintoista.

Tilander: Juuri tätä johtamisen problematiikkaa pitää selvittää.

Hallinto tai management-johtamisen

Miten sotilasjohtaminen on vuosien varrella muuttunut? On väitetty, että asevoimat siviilistyvät ja byrokratisoituvat. Voidaanko enää puhua sotilasjohtamisesta?

Kivinen: Niin kauan puhutaan sotilasjohtamisesta, kun kannamme virkapukua ja meillä on arvomerkit kauluksessa.

Rokka: Minun työni on mielestäni puhtaimmillaan sotilasjohtamista. Kun saadaan tehtävä, niin homma hoidetaan. Minä annan käskyjä alaisille tehtävien toteuttamisesta. Komppanian päälliköt eivät pidä siitä, että selvittää asioita neuvotellaan. Ihminen pitää kuitenkin ottaa huomioon. Ihmisiä on kohdeltava eri tavoin.

Kivinen: Ihmisten johtamisessa ei ole tapahtunut radikaalia muutosta. Syväjohtamisen malli toimi jo viime sodissa. Samat hyveet toimivat edelleen. Suurin muutos on tapahtunut manageeraamispuolella. Kokonaisuuden hallinta tulee yhä vaikeammaksi, varsinkin kun puhutaan ylemmän tason johtamisesta. On vaikea nähdä laajojen muutosten aikoina lopputulosta eli miten eri muutoksen alla olevat asiat asettuvat toisiinsa.

Rokka: Kun katson muutosta koulutuskulttuurissa noin 15 vuotta taaksepäin, niin silloin vuoden paras kouluttaja oli se joka itse koulutti kaiken. Nyt paras kouluttaja on se, joka valmentaa muut kouluttajat kouluttamaan joukon sellaiseksi kuin sen itse haluaa. Nyt puhutaan valmentamisesta.

Tilander: Mitä mieltä olette siitä, onko ryhmän ja joukkueen johtamisen tasolla tapahtunut suuria muutoksia? Eikö siellä ole edelleen koskeloita ja lammioita? Toki yhteiskunta on muuttunut ja ihmisillä on erilaisia taustoja, jotka on otettava huomioon.

Virta: Minä taas näen tämän oikeastaan siten, että minä olen muuttunut. Minulle 15 vuotta sitten tärkeät asenteet ja arvot löytyivät sieltä joukkueen

ja ryhmän tasolta. Se mitä minä näen nyt tärkeänä johtamisessa, on muuttunut. Otetaan yksinkertainen esimerkki. Ei täällä 15 vuotta sitten kuljettu repaleisissa farkuissa. Nyt se tuntuu kuuluvan kadetin kulttuuriin. Se on yhteiskunnan muutosta.

Rokka: Varusmieskoulutuksessa haaste on se, että meidän on seurattava aikaa. Opetettavat asiat muuttuvat ja ihmiset myös. Meillä on oltava ajanmukaiset johtamisvälineet. Se on nyky-aikaa. Nuorilla upseereilla on asenne, ammattitaito ja osaaminen kohdallaan.

Tammikivi: Manageeripuolella on paljon muuttunut kuten henkilöstön sitouttaminen ja kehityskeskustelut. Joukko-osastot sitoutetaan sopimuksin. Ennen tehtävät toteutettiin suorilla käskyillä. Nyt henkilöstö valmennetaan asettamalla tavoitteita ja siihen osallistuvat kaikki.

Rokka: Joukko on saatava toimimaan yhteisten päämäärien hyväksi. Nykyisin kaikessa näkyy yksilöllistyminen. Tämä yksilöllistyminen on haaste. On erilaisia yksilöitä, mutta on myös erilaisia ryhmiä.

Kivinen: Välikevennyksenä voisi heittää, että yksittäisillä johtajilla oli aiemmin enemmän aikaa ajatella sitä mitä pitää tehdä. Aikaa ei enää ole, sillä nyt johtajat ovat sitoutuneet erilaisiin teknisiin välineisiin.

Tilander: Mitä mieltä olette siitä, jos ajatellaan yksittäisen sotilaan tai reserviläisen näkökulmasta, että sotilaan pitää tuntea esimiehen olevan oikeudenmukainen, hänen pitävän huolta alaisista ja tekevän järkeviä asioita. Onko tässä tapahtunut muutosta? Odotetaanko sotilaan, reserviläisen suunnasta jotain muuta kuin mitä perinteisesti on pidetty arvokkaana?

Kivinen: He odottavat ainakin aiempaa enemmän yksilöllistä kohtamista.

Virta: Omien kokemuksieni mukaan me olemme edelleen sotilasjohtajia. Siviilien mukaan me emme ole siviilistyneet. Olinpa minkälainen hy-

vänsä, niin olen ennen kaikkea sotilasjohtaja.

Rantapelkonen: Miten sotilasjohtajilla riittää aikaa kohdata sotilaat ja ihmiset yksilöllisesti, kun johtajat ovat entistä enemmän sitoutuneet Kivisen mainitsemiin välineisiin ja prosesseihin sekä myös ”palvelemaan” itse itseään?

Rokka: Tuo on hyvä kysymys. Esimerkiksi kouluttajani listasivat kerran kaksi sivua erilaisia tehtäviä, jotka heidän olisi ohjeistusten mukaan päivittäin tehtävä. Esimiehen on selvästi kyettävä sanomaan, mikä on tärkeää.

Tammikivi: Toisaalta amerikkalaisten kokemukset Irakista korostavat niin sanotun itsesyntronoinnin merkitystä. Kun tilannekuva paranee, niin silloin jokainen voi itsenäisesti toimia laajemman päämäärän mukaisesti. Silloin sotilas ja sotilasjohtaja voivat johtaa itse itseään.

Palautteet ja informaatiohäky

Rokka: Johtamisessa tarvitaan palautetta. Palautteen antaminen ja palautteen saaminen on nykyisin keskeistä. En muista, että olisin sotilasuralla aiemmin saanut juuri palautetta nyky-malliin. Nykyisin palautetta on haettava aktiivisesti itsensä ympäriltä 360 asteen laajuudella. Harva se päivä pataljoonassakin tehdään erilaisia johtajaprofileita.

Tilander: Mielenkiintoista. Mutta mikä on se informaatio, jota johtaja tarvitsee palautteen muodossa. Ongelma alkaa olla se, että informaatiota on tarjolla niin paljon, että me hukumme siihen, ellemme osaa jäsentää sitä. Minulle on jäänyt mieleen kenraali Norman Schwarzkopf, joka divisioonan komentajana oli selvittänyt joukkonsa mielialoja. Hän jakoi jokaiselle kyselyyn, jossa oli kaksi kysymystä. Ensimmäinen kysymys oli mitkä ovat ne kolme asiaa jotka tässä divisioonassa tulee muuttaa. Toinen kysymys oli mitkä ovat ne kolme asiaa, joita ei missään nimessä pidä muuttaa. Schwarzkopf sai kahdella kysymyksellä pelkistetyn kuvan joukkonsa mieli-

aloista ja tarpeista ennen kuin hän oli edes astunut kyseiseen virkaan. Miten me hallitsemme sitä valtavaa informaation määrää ja osaamme keskittyä oleelliseen, on sotilasjohtajille tärkeä kysymys.

Rantapelkonen: Loputtomilla palautteilla ei tee mitään, mikäli niitä ei analysoida ja hyödynnetä. Kyse on kai tasapainoilusta tiedon ja informaatiohäkyn välillä. Ja myös siitä palveleeko hallinto sisällöntuottajia vai johtajat ja asiantuntijat hallintoa.

Verkostopuolustus ja kulttuuriosaaminen

Miten näette sotilasjohtamisen tulevaisuuden? Millaisia haasteita sotilasjohtaminen tulevaisuudessa kohtaa?

Tilander: On vaikea omalla kokemuksella arvioida mitä haasteet ovat sodassa. Toki niitä voidaan kerätä muiden käymistä sodista. Sotilasjohtamisen perusasiat säilyvät, kuten miten motivoin sotilaat, miten heidät saadaan kestäämään vaikeudet ja kärsimykset. Tulevaisuuden haasteista haluan ottaa esille - ja mitä ylempäs johtamisessa mennään sitä tärkeämpänä - avoimuuden ja median roolin. Se on jo nyt aivan erilainen kuin joitakin kymmeniä vuosia sitten. Mitä kaikkea tämä merkitsee? Media ei vaikuta pelkästään puolustusvoimien ulkopuolella vaan yhtälailla puolustusvoimien sisällä. Se vaikuttaa omaan henkilöstöön.

Kivinen: Verkostopuolustuskonseptissa tarvitaan monenlaista osaamista. Taisteluteknisellä tasolla tarvitaan erilaista osaamista ja ominaisuuksia kuin operatiivisella tasolla. Haasteena on sellaisen sukupolven kasvattaminen, joka kykenee toimimaan tässä ympäristössä.

Rokka: Tarkoitatko sitä, että tarvitsemme erilaisia ihmisiä?

Kivinen: Sitä tutkitaan, millaisia ihmisiä tarvitaan. Johtajien on kyettävä tekemään oikea-aikaisia päätöksiä verkossa muodostettavan tilannekuvan perusteella. Johtajien on myös kyettävä itse toiminaan verkossa luurit korvil-

la. Tämä kaikki vaatii sellaisia ominaisuuksia, joita ehkä meidän lapsillamme jo on.

Rokka: Voi olla, että siitä ei tarvitse olla huolissaan. Luin erään artikkelin, jossa kuvattiin kuinka tietokonepelit opettavat yksiselitteisesti mitä monimutkaisimpia asioita. Ihminen on sama, mutta maailma avautuu hänelle eri tavalla. Eräs ikätoverini Hornet -lajueen komentajana kuvaili, että ei ole enää niin kiva lentää, kun näyttöruutuja on kone täynnä ja informaatiota tulee kaikkialta. Sen sijaan kaksikymppiset nuoret ovat eteväitä tässä. Yksi perusasia eli ihmisyyttä pitäisi säilyttää. Se on valttikortti. Koulutuksen taustalta tulee löytyä tietty eettinen ja moraalinen kasvatusta.

Kotro: Tietoa saadaan siis ympäri maan. Ovatko vanhat hierarkkiset johtamissysteemit häviämässä?

Kivinen: Mikrojohtaminen on eräs uhka, sillä tilannekuva mahdollistaa sen.

Tilander: Todella mielenkiintoinen juttu miten ja mihin suuntaan johtaminen kehittyy. Otanpa esimerkiksi viimeisestä tehtävästäni maanpuolustusalueen komentajakaudeltani. En väitä, että se olisi verkostopuolustusta. Annoin esikunnalle erään ohjeen: En aio surffata verkoissa enkä etsi mitään kaikkea sieltä löytyykään vaan esikunta saa etsiä tiedot. Kuinka pitkälle verkostopuolustus menee siihen suuntaan, että komentajat istuisivat luurit korvilla ja tarkkailisivat mihin heidän pitää ottaa kantaa? Tästä haluan varoittaa, sillä silloin kokonaisuus kyllä hämärtyy.

Rantapelkonen: Kai teknologian tuleminen merkitsee johtamisessa suuntausta kohti virtuaalijohtajuutta. Alaisen kohtaaminen häviää, hämärtyy tai ainakin se muuttuu.

Kivinen: On muistettava, että komentaja johtaa alaisiaan joukkoja kentällä henkilökohtaisesti. Komentaja joutuu liittymään verkkoon, kuuntelemaan esittelyt, joiden tieto pohjautuu verkossa olevaan informaatioon jne. Tähän suuntaan me olemme menossa.

Reaaliaikaisen tilannekuvan merkitys on tärkeä. Me menetämme ”speed is the essence of war” ajatuksen tuoman edun, jos sitä ei ymmärretä oikein. Tämä haaste näyttäytyy jatkotutkinto-osastolla esimerkiksi YE-kurssilla. Me koulutamme upseereita tulevaisuutta varten. Menneisyys on tunnettava, nykytilanne ymmärrettävä ja tulevaisuus nähtävä. Muutos on niin suuri, että voidaan kysyä miten me kykenemme kasvattamaan tulevia ikäluokkia.

Rokka: Tässä tullaan siihen mikä on Kadettikoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun tehtävä. Tietysti hyvien sotilasperinteiden siirtäminen. Tämä on ketju, joka yhdistää meitä sotilasjohtajia.

Kivinen: Eettinen arvopohja ei vammaankaan ole ydinongelma. Vahvat arvot ovat kasvualusta. Kun mennään toiminnalliseen osaamiseen, niin haaste on toisenlainen.

Rokka: Arvopohja on tärkeä. Kun yksilöllistyminen lisääntyy, nuorisoa on yhä vaikeampi saada ymmärtämään yhteisen upseeriuden olevan tärkeä sotilasjohtamisen perusta. Siinä onkin haastetta.

Tilander: Kadettikunnan kyselyissä on tullut esille, kuinka kadettien arvopohja on aika perinteinen. Kun upseerit siirtyvät kapteenivaiheeseen, arvopohja alkaa hämärtyä. Ja kun tullaan evp-upseereihin, niin kaikki on taas kunnossa.

Kivinen: Yleensä kolmikymppiset ovat kriittisempiä.

Tammikivi: Uusista haasteista vielä. Ne tulevat puolustusvoimien tehtävistä; kotimaan puolustus, viranomaisyhteistyö ja kansainväliset tehtävät. Näistä nousee selvästi esille moninaisen verkoston hallinta ja lainopillisten neuvojen tarve yhä alempana sekä poliittisen neuvonantajan merkitys, ainakin kansainvälisissä operaatioissa se on yksi tärkeimpiä. Lainopillista neuvontatarvetta löytyy erilaisten valitusmenettelyiden kehittämisen johdosta, esimerkiksi täällä Maanpuolustuskorkeakoulussa.

Tilander: Tekee mieli kysyä kansainvälisistä tehtävistä. Miten te, joilla on kokemusta, näette johtamisen muuttuvan monikansallisissa kriisinhallintaoperaatioissa verrattuna siihen, mihin me olemme kouliintuneet kotimaassa.

Tammikivi: Siellä pitää ottaa huomioon eri valtioiden intressit ja ihmisten kulttuuritaustat, jotka ovat hyvin erilaisia. Kulttuuriosaaminen on yksi asia, jota meidän on kehitettävä. Toisaalta sotilaat, olivatpa mistä maasta hyvänsä, arvostavat selkeyttä ja perusotilaallisia kykyjä.

Viestintä ja julkisuus

Virta: Muistan kuinka 1990-luvulla keskusteltiin paljon strategisesta iskusta. Se kuitenkin vielä meni, koska siinä oli sana isku. Verkostopuolustus on vielä mystisempää. Onko se verkostopuolustusta, kun media ja verkot yhdistyvät? Mihin saakka me oikein olemme menossa, kun kadetti pitää verkkoblogia elämästään vielä puolustusvoimien virallisilla verkkosivuilla ja joidenkin mielikuvien mukaan korkeakoulun nimissä. Yksilö saa kirjoittaa siellä sotilasjohtamisesta periaatteesta mitä tahansa. Ajat ovat ainakin muuttuneet.

Kuva Puolustusvoimat.

Everstiluutnantti Petteri Rokka (oikealla): ”Hyvä sotilasjohtaja on ihminen, joka johtaa ja ymmärtää johtavansa ihmisiä.” **Kapteeni Jami Virta (vasemmalla):** ”Asevelvollisille ja kadeteille on vaikea saada ymmärretyksi mitä verkostopuolustus on.”

Rokka: Voisiko ajatella, että tämäkin on yksi asia, jonka nuoriso oppii automaattisesti.

Virta: Verkostopuolustus ja avoimuus, niiden vaatimuksista on hyvä keskustella. Mitä itse asiassa vaaditaan? Kuka ne vaatimukset asettaa? Miksi me emme pärjäisi sellaisina kuin me jo nyt olemme. Alueellisen puolustuksen ymmärtää kuka tahansa, mutta asevelvolliselle ja kadeteille on vaikea saada ymmärretyksi mitä verkostopuolustus on.

Kivinen: Verkostopuolustusta ei ole virallisesti vielä kunnolla määritelty.

Tilander: Hyvä näkökohta. Muistan kuinka ollessani Ylemmän Päälylystön Kurssien (YPK) johtajana Pääesikunta ohjeisti miten tiedotusasioita tulee opettaa. Sen henki oli: Mitä tehdään kun Iltasanomat soittaa? Silloinhan ollaan jo myöhässä. Johtajan pitäisi toiminnassaan arvioida koko ajan sitä, mitä kaikkea ratkaisut merkitsevät viestinnälle. Vaikka puhuisimme kuinka totta, niin julkisuuskuva voi olla huono.

Rantapelkonen: Aivan. Viestinnällä on perusteemat, joita rummutetaan. Päivän suuri juhla voi kuitenkin kääntyä hyvin kielteiseksi julkisuudessa yhden

pienen ja mitättömän asian johdosta. Mutta suhtaudummeko mediaan liian vakavasti? Odotammeko siltä aivan liikaa, että se kertoisi faktoja?

Rokka: Eräs tapaus tuli mieleen. Esittelimme toimittajalle sotaharjoitusta. Hyökkäysoperaatio oli meille sotilaille tärkeä asia. Kun sitten luimme itse jutun, huomasimme, että hyökkäyksestä ei ollut mainittu mitään. Juttu kertoi kenttäkeittiöstä ja joistakin vehkeistä. No, oppi on se, että kaikki mitä tehdään, niin tehdään se rehellisesti ja ollaan valmiita perustelemaan toiminta. Toimittaja valitsee oman näkökulman juttuunsa.

Kuva Puolustusvoimat.

Eversti Timo Kivinen (vasemmalla): ”Ihmisten johtamisessa ei ole tapahtunut radikaalia muutosta. Syväjohtamisen malli toimi jo viime sodissa.” **Eversti Juha Tammikivi (oikealla):** ”Erilaisia johtamisen apuvälineitä tulee kuin liukuhihnalta. Seurannaisvaikutuksia ei ole kyetty hahmottamaan.

”Ihminen on hyvä sotilasjohtaja”

Millainen on hyvä sotilasjohtaja? Kuinka ajattomia sotilasjohtajan hyveet ovat, vai ovatko ne muuttuneet ja muuttuvatko ne?

Rantapelkonen: Hyvää sotilasjohtajaa on joskus verrattu koneeseen. Tehokas ja tunteeton. Siis robotikko?

Tammikivi: Katsoin juuri reserviupseerien tekemän tutkimuksen muutaman vuoden takaa. Se oli tehty veteraanien piirissä. Tutkimuksen tuloksiksi oli luetteloitu hyvän ihmisten

johtajan piirteet. Arvostetuin piirre oli rohkeus. Toisena luettelossa oli rauhallisuus, kolmantena ammattitaito, neljäntenä oikeudenmukaisuus ja viidentenä luotettavuus. Rohkeutta on luonnollisesti vaikea mitata rauhan aikana.

Kivinen: Minusta perinteisissä hyveissä ei ole nähtävissä mitään muutoksia. Ne ovat meidän tyyppisessä organisaatiossa aika ajattomia. Ihminen on varmasti edelleen robottia parempi sotilasjohtaja. Ominaisuudet ja toiminnalliset kyvyt ovat sitten toinen juttu.

Virta: Mittaamisen aikakaudella

koetaan hyväksi, että yritetään määrittää mikä on hyvä sotilasjohtaja. Toiselle se voi olla rehellinen johtaja. Joku taas voi olla hyvä, vaikka se ei näkyisi arviointimittauksissa.

Virta: Niin, eri tilanteet vaativat erilaista johtajuutta.

Kivinen: Esimerkiksi Lauri Törni olisi saattanut olla toisenlaisessa tilanteessa erilainen johtaja.

Virta: Kun lukee Mauno Koiviston kirjoituksia, niin siellä johtajat eivät välttämättä olisi nykyisen mittapuun mukaan olleet hyviä johtajia.

Rokka: Toinen on Paavo Talvela. Hän teki tulosta sodassa, mutta ei välttämättä saisi pisteitä ihmissuhdemittareilla mitattuna. Hyvä sotilasjohtaja on ihminen, joka johtaa ja ymmärtää johtavansa ihmisiä.

Tammikivi: Ajatellaan ammattiarmeijaa ja meikälaista järjestelmää. Meillä johtaminen perustuu luottamukseen, ammattiarmeijassa palkanmaksuun. Luottamus syntyy jo rauhan aikana.

Tilander: Hyveet ovat ajattomia. Tämän tyyppiset ominaisuudet, jotka Reserviupseeriliiton (RUL) kyselyssä tulivat ilmi, ovat pysyviä. Väkisin näyttää kuitenkin sille, että tulevaisuudessa johtaja on enemmän neuvottelija. Yhteistyötaidot korostuvat. Kuitenkin johtajalta edellytetään päätöksentekokykyä. Mannerheim käytti nimitystä sielunvoima. Sitä johtaja tarvitsee ja sitä johtajalta odotetaan. Olen pohtinut Eisenhowerin tapausta. Hän johti toisen maailmansodan suurimpia operaatioita. Erilaisten arviointien mukaan hän ei kuitenkaan ollut mitenkään poikkeuksellinen kyky. Hänellä oli kuitenkin kyky saada vaikeat alaiset yhteistyömintaan. Ylemmällä johtajatasolla tarvitaan tulevaisuudessa kykyä näyttää suunta, resurssien hankkimistaitoa ja kykyä kannustaa henkilöstöä.

Rantapelkonen: Entä toimeenpanokyky? Muistaakseni jonkin kyselyn mukaan puolustusvoimiemme johto arvostaa upseereissa ja johtajissa nimenomaan kykyä panna toimeksi.

Kivinen: Näin se varmaan on. Se sopii varmaan ensisijaisesti kriisiajan ympäristöön. Rauhan ajan johtamisessa ja päätöksenteossa on tärkeää se, että päätös on tehty oikeaan aikaan, ei siis nopeasti vaan oikea-aikaisesti. Tässä on haaste johtajille, kun me kouluttaudumme ja valmentaudumme toimimaan nopeaa päätöksentekoa edellyttävässä kriisiajan ympäristössä. Rauhan aikana kehitämme puolustusvoimia pitkäjänteisesti.

Tammikivi: Negatiivisimpia piirteitä RUL:n kyselyssä olivat arkuus, turhantärkeys, päättämättömyys, alkoholinkäyttö ja ylimielisyys.

Vaikutuksien aikaansaanti - kuka on johtaja?

Virta: Miten me näemme sellaisen asetelman, että tulevaisuuden verkostopuolustuksessa tarvitaan ihmistä, joka on innovatiivinen mutta ei ole kova päätöksentekijä?

Kivinen: Ei kaikkien tarvitse olla komentajan tehtäviin sopivia vaan onhan meillä mahdollista edetä tutkijankin tai asiantuntijan uralla.

Tilander: Onko hän silloin johtaja, jos hän toimii vain asiantuntijana?

Virta: Onko verkostopuolustuksessa johtajatehtäviä?

Kivinen: Varmasti on, mutta siellä tarvitaan myös asiantuntijoita ja toiminnan kehittäjiä, tutkijoita.

Virta: Mielestäni asioita voi manageroida, vaikka ei ole yhtään alaista.

Rokka: Nyt päästään mielenkiintoiseen filosofiseen kysymykseen. Oletko johtaja, jos sinulla ei ole alaisia?

Virta: Niinpä, tarvitseeko sotilasjohtaja verkostojohdattelussa perinteisesti alaisia?

Kivinen: On meillä nytkin johtajia, joilla ei ole suoranaisia alaisia.

Tilander: Johtamiseen tarvitaan organisaatio, resurssit ja tehtävä. Johtaja vastaa tehtävien toteuttamisesta. Meillä ei taida olla kenraaleita, joilta ei löytyisi johtajatehtävää. Mutta välttämättä jokainen korkea-arvoinen sotilas ei palvele johtajatehtävässä.

Rantapelkonen: Informaatio sodan teorian mukaan suuria vaikutuksia voi saada aikaan aivan joku muu kuin johtaja toiminnallaan. Yksittäinen kuva ja sen tekijä voi saada aikaan suurempia seurauksia kuin koko operaation johtaja toiminnallaan. Viittaa kuviin Somaliasta ja Irakista tai Tanskassa julkaistuihin pilakuviin. Se on verkostosotaa, jos mikä. Voidaan kysyä kuka silloin johtaa toimintaa.

Tilander: Presidentti Koivisto pel-

kisti Somalian tilanteen ja kansan reagoinnin: televisiossa näytetään tapettuja lapsia - sinne on heti mentävä apuun. Sitten televisiossa näytetään kuinka tapettua amerikkalaisotilasta vedetään pitkin katua - sieltä on heti tultava pois. Oli vetäydyttävä. Poliittinen johtaja teki päätöksen ja operaatiosta vetäydyttiin. Median vaikutus oli suuri.

Kivinen: Mielenkiintoista. Syyskuun 11. päivän jälkeen on liikkunut vaikka millaisia kuvia eikä operaatioista ole niiden perusteella lähdetty.

Tilander: Tullaan johtajuuteen. Poliittisella tasolla pohditaan pysytäänkö Irakissa. Kun taas ajatellaan sotilaskomentajia siellä, he ovat vaikean johtamispaikan edessä. Hieman samantyyppinen psykologinen tilanne oli Lapin sodassa. Joka ikinen tiesi, että sota päättyy ja saksalaiset lähtevät. Mutta tilanne oli vielä sellainen, että sotilaat saattoivat siinä menettää henkensä.

Kivinen: Palaan vielä taaksepäin. Joku puhui itsesynkronoinnista. Kun katsotaan tulevaisuuteen, se on varmaan ok. Se merkitsee kuitenkin sitä, että koko tehtävätaaksonomia voi mennä uusiksi. Ylempi johtoporras ilmaisee vain halutun loppuasetelman. Alaisille jää vapaus säätää oma toimintansa mukaisesti.

Päätöksenteko- ja toimeenpanokyky

Rantapelkonen: Eli tarvitaanko päätöksenteon sijaan toimeenpanojointa? Mitä on hyvä päätöksenteko silloin, kun tilanteet näyttöruuduilla muuttuvat jatkuvasti?

Tilander: Ei kai silloin ainakaan ole kyse hyvästä päätöksenteosta, jos tehdään liikaa päätöksiä. Päätöksentekokyky on oleellinen, mutta samalla joudutaan lähtemään siitä, että päätökset ovat oikeita. Niiden tulee perustua riittävään pohjatyöhön. Oikea-aikaisia eikä liian paljon.

Rokka: Päätöksenteossa voi olla joskus hyvä, että muuttaa päätöstä. Muistan, kun silloinen eversti Juha-

Pekka Liikola Kadettikoulun johtajana antoi käskyn tutkia ja laittaa opetus-suunnitelmat uusiksi. Me alaiset selvitimme asiaa ja katsoimme, että muutos ei tule onnistumaan. Liikola sanoi sitten seuraavassa kokouksessa, että lopetetaan tämä työ tähän. Uudistuksia ei silloin tehty.

Tilander: Se oli päätös.

Tammikivi: Miten me voimme valmentaa tulevat johtajat sellaisiksi, että he tekevät viisaita päätöksiä? Yksi ulottuvuus näyttää olevan se, että erilaisia johtamisen apuvälineitä tulee kuin liukuhihnalta. Seurannaisvaikutuksia ei ole kyetty hahmottamaan. Monet niistä ovat hyvin insinöörilähtöisiä. Meillä on prosessijohtamista, laatujohtamista ja vaikka mitä johtamista.

Kivinen: YE-kurssi tuottaa upseereille tietyt valmiudet kehittää puolustusvoimia rauhan aikana. Tunnen MPKK:n vastuulla olevan Ylemmän Päälylystön Kurssin (YPK) sisällön, Ylimmän Johdon Kurssia (YJK) en tunne. Ehkä meidän pitäisi tarkastella MPKK:lla näitäkin kursseja. Me tarvitsemme johtamisen palikan upseereiden koulutusputkeen ylös saakka. Sotilasstrategisten valmiuksien kehittäminen on tärkeää.

Tilander: Ominaisuudet eivät ole itsestäänselvyyksiä. Esimerkiksi toimeenpanokyky on jollekin sitä, että hän ryhtyy touhuamaan hirveästi. Jollekin toiselle se on sitä, että istuu rauhassa ja sanoo, että ”tules Arska tänne”. Toimeenpanokyvyn pitäisi tarkoittaa sotilasjohtamiselle aina sitä, että saadaan asiat toimimaan. Yhtä tärkeää on tiedostaa, mitä se oikein on. Joskus se on neuvottelun järjestämistä, jossain toisessa tilanteessa se on välitön käsky. Koko johtamista on häirinyt sellainen mielikuva, että meillä on hyvän johtajan malli, jonka mukaan johtaja heti antaa käskyn. Mitä ylempi organisaatiossamme menemme, sitä laajempia asioita käsitellään. Samalla sitä arveluttavampia ovat seuraukset, mikäli niitä ei analysoida. Tämä ei poista ajatusta siitä, että hyvä sotilasjohtaja on toimeenpanokykyinen. □

Pehmeää käsityskulttuuria

Lotat johtajina

Teksti: Pia Olsson

Päämäärätietoinen, vastuuntuntoinen ja suunnittelukykyinen lotta
- tällä kertaa Joulu-Lotan kannessa vuodelta 1921.

Kun naiseus ja johtajuus yhdistyvät samassa henkilössä, puhutaan usein ”naisjohtajasta”. Pelkkä ”johtaja” ei tällöin riitä kuvaamaan johtajuuden luonnetta, vaan naiseuden katsotaan tuovan siihen sukupuoleen perustuvia ominaispiirteitä. Sukupuolten - niin miesten kuin naisten - tavoiteltaviksi katsotut piirteet ja ominaisuudet ovat kuitenkin kulttuurisesti ja sosiaalisesti tuotettuja, aikaan ja paikkaan sidoksissa olevia. Näin myös naisille sopivaksi katsottuun johtamistyyliin ovat vaikuttaneet paitsi yleiset naiseuteen liitetyt ihanteet myös yksittäiset naisten yhteiskunnallista asemaa muokanneet toimijat. Yksi tällainen vaikuttajataho on suomalaisessa yhteiskunnassa ollut vuosina 1921-1944 toiminut Lotta Svärd-järjestö.

Kun järjestön säännöt vuonna 1921 hyväksyttiin, määriteltiin sen tehtäväksi ”herättää ja kehittää suojeluskunta-aatetta, ja avustaa suojeluskuntaa suojaamaan kotia ja isänmaata”. Tästä lähtökohdasta järjestön toiminta laajeni etenkin sota-aikana paitsi maanpuolustuksellisen myös muun yhteiskunnallisen toiminnan, ennen kaikkea sosiaalisen huoltotyön, alueella. Toiminnan monipuolistuessa ja jäsenmäärän kasvaessa myös johtajuudelle asetettiin uusia haasteita. Ilman ulkoisia johtajuuden symboleja ja muodollista arvohierarkiaa lottajohtajan piti kyetä motivoimaan lottansa vapaaehtoistyöhön toisinaan hyvinkin vaativissa olosuhteissa. Järjestön johto tarjosi välineiksi niin kuria kuin suurta sydäntä.

Lotista ja johtajuudesta samassa yhteydessä puhuttaessa tulee useimmilla ensimmäisenä mieleen Fanni Luukkonen - lottakenraaliksikin kutsuttu järjestön pitkäaikainen puheenjohtaja. Nimen esiin nouseminen on soveliaista myös siksi, että Fanni Luukkonen ei ollut ainoastaan lottajohtajuuden symboli, vaan hänellä oli myös vahvoja näkemyksiä siitä, mihin tekijöihin johtajuuden tuli järjestössä perustua. Tutkijoiden kiinnostus on pitkälti keskittynyt valtakunnallisen järjestön johtohahmoihin, mutta näiden rinnalla toimi koko järjestön toiminta-ajan joukko paikallistason lottavaikuttajia - johtajia. Näiden työn merkitystä korosti myös Fanni Luukkonen puheissaan: ”Olisi hauska

Pia Olsson
filosofian tohtori

luonnehtia etemme kuvia erilaisista puheenjohtajista, heistä, jotka ovat uskollisesti paikallansa työtä tehneet. Siinä sarjassa kulkisi silmäimme editse vanhaa ja nuorta, totista ja ilokatseista, arkaa ja rohkeaa, äidillistä ja rempseän sotilaallista, pitkää ja pätkeää, lihavaa ja laihaa. Mutta eräitä ominaisuuksia panet heissä kaikissa merkillle. He rakastavat työtänsä, he ovat saaneet surra ja iloita työn vaihdellussa voittoina ja tappioina. He ovat saaneet panna siihen työhön sydämensä parhaita huolenpitoa, he ovat joutuneet äidin tavoin lohduttamaan uupunutta tai tynnyttämään nuorta hänen riehakkaassa elämäntunnessaan.”

Menestyksellinen työ perustui Luukkosen mukaan hyvään tahtoon ja toisen ymmärtämiseen. Johtajan tuli lisäksi luottaa johdettaviinsa - mahdollisista pettymyksistä huolimatta. Mahtipontisuutta toiminnassa tuli sen sijaan välttää.

Käytäntöä ja kasvatusta

Johtajuudessa ei Lotta Svärd-järjestössä ollut ainoastaan kyse töiden tehokkaasta organisoimisesta, vaan laajemmin kansalaiskasvatuksesta, jossa esimerkiksi oli keskeinen asema. Kuten Fanni Luukkonen asian ilmaisi: Samoin kuin ”opettaja tekee koulun”, niin ”puheenjohtaja tekee paikallisosaston”.

Paikallisosastoissa johtajuus ei kuulunut vain puheenjohtajalle tai johtokunnalle, vaan vastuu jaettiin jaostoittain

alaspäin ryhmäpäälliköille. Ryhmäpäällikön tehtäviä kuvasi järjestön muonitusneuvoja Elli Malmgren kirjoittamassaan Muonituslotan käsikirjassa vuonna 1937. Johtajalta vaadittiin Malmgrenin mukaan päämäärätietoisuutta, vastuuntuntoisuutta ja suunnittelukykyä. Johtajan tuli kyetä innostamaan lottiaan, herättämään heissä tahtoa onnistua tehtävässään ja tehostamaan ryhmähenkeä ja -kuria sekä kasvattamaan täsmällisyyteen: ”Päällikön tulee myöskin tietoisena siitä, että hänen on ajateltava koko ryhmän puolesta, oppia suunnittelemaan työt etukäteen ja tässä suunnitelmassa tehtäviä jakaessaan toimittava harkiten ja oikeudenmukaisesti niin, että lotat eri kertoina työssä ollessaan saavat tutustua työn eri puoliin ja siten tottuvat vähitellen itsenäisesti ajattelemaan ja toimimaan. - - Työnjakoa noudattaessa opitaan tinkimättä tottelemaan johtajaa, ja tällä jos millään on merkityksensä ei vain rauhanaikaisessa lottien työssä vaan ennen kaikkea sodan aikana.”

Yksi lottajohtajuuden onnistumisen keskeisistä tekijöistä näyttäisikin olleen lähtöisin nimenomaan johdettavista: lottakurin omaksunut joukko oli helppo motivoida tehtäviinsä. Toiminnan sujuvuus perustuikin pitkälti järjestökuriin, jonka puolestaan katsottiin perustuvan yksittäisten lottien itsekuuriin. Järjestöön liittyminen oli vapaaehtoista, mutta järjestöön kuuluminen edellytti tietyn työpanoksen luovuttamista paikallisosaston hyväksi - ja tätä työpanosta myös seurattiin. Kuuliaisuuden lottajohdolle katsottiin olevan helppoa, jos lotta ei arvostellut ja punninnut jokaista määräystä, vaan jätti sen niille, joille se kuului: johtajille.

Haasteena sota-aika

Todellisen haasteen lottajohtajuudelle toi sota-aika. Haaste oli sekä organisatorinen että - järjestön omaa termiä käyttäen - kurinpidollinen. Organisatoriset haasteet tulivat esiin jo lyhyen talvisodan aikana. Puheenjohtaja Luukkosen mukaan tällöin ”kiinteällä järjestötoiminnalle haitallinen psykoosi - tarttuva ajatus - pääsi vallalle: ainoastaan niin lähellä rintamaa kuin suinkin suoritettulla työllä on arvoa”. Paikallisosastojen johto ei aina tuntunut löy-

täneen rooliaan nopeasti edenneissä tapahtumissa, ja johtajuuden koettiin hävinneen paikallisosastoilta.

Kun kotirintaman organisaatio jatkosodan aikana sai vakiintuneet muotonsa, tuli johtajuuden uudeksi haasteeksi kenttälötistä ja heidän motiivinnistaan huolehtiminen. Ensisijaisen tärkeää oli Lotan siveysoppi II:n kirjoittajan Lahja Järvisen mukaan johtajan hyvä esimerkki: ”Kasvatustyössä on erikoisen tärkeää, että kasvattaja tuntee suuren edesvastuun. Se vaatii itsensä unohtamista, huolen ja vaivan päälleen ottamista. Se vaatii myötäkärsimään ja myötävastaamaan.”

Myös Elli Malmgren korosti omassa kirjoituksessaan esimerkin merkitystä johtajuudessa. Asema ryhmäpäällikkönä velvoitti esimerkilliseen käytökseen. Hän mainitsee ”muutamia ominaisuuksia”, joita ryhmäpäällikkö voi itsessään johtajana kehittää. Näitä olivat uskolisuus, täsmällisyys, innostuneisuus, reippaus, iloisuus sekä tahdikkaus, palveluvuus ja auttamishalu. ”Ryhmäpäällikkö on joko rakentaja tai hävittäjä: hän voi ryhmässä herättää eheän ryh-

mähengen ja rakkauden lottatyöhön, mutta hän voi ne myös siitä hävittää.”

Filosofian maisteri Katri Laine, joka suunnitteli ennen kaikkea kenttälötille suunnatun lottien kirjeopiskelun, näki sota-ajan tuoneen uusia haasteita johtajuudelle. Hän kuvasi suomalaista nuorisoa entistä karaistuneemmaksi, työteliäämmäksi, rohkeammaksi sekä erilaisissa sota-ajan vaatimuksissa kokemuksia hankkineeksi. Tähän joukkoon tuli suhtautua eri tavoin kuin aikaisempiin Laineen sanoin ”kodin helmasta” lottatyöhön ryhtyneisiin ikäryhmiin. Työskentelyn ryhmässä tuli perustua tasa-arvoisuudelle, jossa yhden täytyi olla näkymättömänä johtajana. Hyvä johtajuus puolestaan näkyi ryhmän tasaisissa suorituksissa.

Äiti, toveri ja ystävä

Lottajohtajan ideaalissa näyttääkin yhdistyvän haastavalla tavalla kyseenalais-
tamattomiksi katsottujen määräysten antaminen, joka nähtiin perustana tehokkaalle toiminnalle, ja pehmeämpi kasvattajan rooli, jossa johtajan tuli

oppia tuntemaan ryhmänsä jäsenet ja heidän henkilökohtaiset ominaisuutensa. Ryhmäpäällikön tuli toimia ryhmässään niin kasvattajana, kouluttajana kuin työn johtajana. Ryhmäpäällikön tuli Elli Malmgrenin mukaan olla ”lottiensa äiti, toveri ja ystävä, jolta voi kysyä kaikkea, mikä koskee järjestö- tai muuten lottatoimintaa ja joka kaikessa tahtoo ja on valmis ohjaamaan, neuvoamaan jopa varoittamaankin, mutta tekee sen niin, että lotat tuntevat päällikkönsä kaikella tarkoittavan heidän paras-taan”.

Johtajuus lottajärjestössä ei ollut irrallinen ilmiö järjestön muusta ideologiasta. Johtajuutta ei järjestössä korostettu esimerkiksi naisten yleisen johtajakoulutuksen ja tätä kautta naisten yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi. Hyvä johtaja oli järjestölle tärkeä, jotta sen huolehtiakseen ottamat käytännön työt pystyttiin toteuttamaan mahdollisimman tehokkaasti ja jotta järjestö olisi onnistunut myös itselleen ottamassa kasvatusvastuussa. Lottajohtajuus oli yksi järjestön käyttämän iskusanan ”yhteiskunnallinen äitiys”

Kuva Puolustusvoimat.

Lottakenraaliksikin kutsuttu Fanni Luukkonen toimi vuosina 1929 - 1944 Lotta Svärd-järjestön puheenjohtajana. Hänellä olivat selvät näkemykset siitä, mihin johtajuuden tuli tällaisessa naisten ja tyttöjen vapaaehtoisjärjestössä perustua. Kuvassa hän keskustelelee lottatyttöjen kanssa.

Kuva Signe Svenlinin arkisto.

Kuuliaiset lotat ompelukurssilla vuonna 1941 Vöyrissä.

Kuva Aili Kekin arkisto.

Vuoksenrannan lottajohtajia.

käytännön toteutumismuoto, osa järjestön henkistä ja siveellistä kasvatustyötä. Puhtaasti käskyttämiseen perustuva johtajuus tuskin olisi edes motivoinut vapaaehtoisesti toimintaan lähteneitä naisia, vaan aktiivisuuden ylläpitämiseksi vaadittiin toisenlaisia keinoja.

Pehmeät johtajuuden muodot veivät lottajohtajuuden samalla lähemmäksi ajanjakson naisihannetta ja tekivät siitä näin ymmärrettävän ja hyväksyttävän myös ympäristön silmissä. Sotilaallinen - miehinen - johtamismalli ei sellaisenaan sopinut naisen ihannekuvaan,

jossa naiselle oli varattu henkisemmän ja moraalisemman sukupuolen rooli.

Kirjoittaja toimii kansatieteen dosenttina Helsingin Yliopistossa. Teksti perustuu kirjoittajan sotatieteiden päivillä kesällä 2006 pitämään esitelmään. □

Merivoimien johtaminen haasteita ilman haaksirikkoja

Teksti: Veli-Jukka Pennala

Kuva Puolustusvoimat.

Merivoimat on ollut 1990-luvun alkupuolelta lähtien rajussa toimintaympäristön muutoksessa. Merivoimien tehtävistä on mereltä tulevien hyökkäysten torjunnan ohella korostunut meriyhteyksien suojaaminen. Merivoimien esikuntapäällikkö, lippueamiraali Veli-Jukka Pennala painottaa johtamisessa suunnittelun pitkäjänteisyyttä, korkeata toimintavalmiutta myös perusvalmiudessa ja henkilöstövoimavarojen johtamisen tärkeyttä.

”Koko sotaonni perustuu meren ja Suomessa erityisesti saariston herruuteen”

Näihin Augustin Ehrensvärdin sanoihin voi meriupseeri vieläkin yhtyä kuitenkin hieman eri näkökulmasta kuin 1700- luvulla. Noin 90 % ulkomaankaupastamme kulkee meritse eli Suomi on käytännössä saarivaltio ja kansakuntamme elinmahdollisuudet riippuvat osaltaan turvatuista meriyhteyksistä. Merivoimiemme keskeisenä tehtävänä on suojata nämä meriyhteydet sekä valmistautua torjumaan mereltä tulevat hyökkäykset.

Tehtävän täyttämiseksi merivoimat on vuoden 2007 alusta alkaen organisoitu puolustushaaraksi, johon kuuluu esikunta, kaksi aluevastuussa olevaa valmiusyhtymätasoisia meripuolustusalueita, yksi prikaati, Merisotakoulu, Merivoimien Materiaalilaitos ja Merivoimien Tutkimuslaitos. Suomenlahden- ja Saaristomeren Meripuolustusalueet käsittävät sekä laivastoyksiköitä että rannikkojoukkoja. Uudenmaan Prikaatiin on keskitetty rannikkojääkärikoulutus sekä taistelua rannikolla tukevat aselajit. Merivoimien rauhan-ajan henkilöstövahvuus on 2100. Varusmiessaapumiserän vahvuus on 1950.

Tehtävien luonteen vuoksi merivoimiin kuuluvat kaikki muut puolustusvoimien aselajit ja toimialat paitsi lentävät järjestelmät ja panssariaselaji. Näiden lisäksi laivastoyksiköillä ja rannikkojoukoilla on runsaasti omia erikoisaloja. Viranomaisyhteistyö on vankka pohja niin meriliikenteen suojaamisen kuin monen muunkin tehtävän menestyksekkääksi täyttämiseksi. Yhä enemmän myös kahdenvälinen ja monikansallinen yhteistyö etenee meidänkin merialueillemme.

Meneillään olevassa rakennemuutoksessa luopumissuunnitelma on saatu lähes toteutettua ja uuden suorituskyvyn rakentaminen aloitettua. Rakennemuutos koskee välittömästi noin 20 % henkilöstöstä (työpaikka ja/tai paikkakunta vaihtuu). Rakennemuutokseen liittyen Merivoimien Esikunta siirtyy Turkuun tämän vuoden loppuun mennessä.

Veli-Jukka Pennala

Valmiuden ylläpito

Merellisissä operaatioissa välineellä on keskeinen merkitys. Lopputuloksen määrää nopeus, kantama, tarkkuus, iskuvoima ja taistelunkestävyys. Materiaalinen valmius perustuu pitkän tähtäyksen suunnitteluun noin 20 vuoden jäniteellä. Materiaalisen suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen ovat merivoimien olemassaolon edellytys. Strateginen ja operatiivinen suunnittelu linjaa kehitettävän suorituskyvyn perusteet. Käytettävissä olevat resurssit sanelevat kehittämisen reaalit reunaehdot. Näissä puitteissa joudutaan tekemään usein haastavia päätöksiä ja kompromisseja resurssien optimoimiseksi. Monesti rajoitetut resurssit ovat johtaneet myös innovatiivisiin ratkaisuihin. Tässä merivoimien omalla tutkimustoiminnalla on keskeinen osuus.

Päätösten jälkeen käynnistyvä prosessi on myös haastava, mutta sinänsä selkeästi johdettava kokonaisuus. Uuden aluksen tai asejärjestelmän hankinta ensimmäisestä tarjouspyynnöstä operatiiviseen taisteluvalmiustarkastukseen vaatii ajallisesti 10-15 vuotta työtä. Johtajien haasteena on varmistaa, että suunnitelmat toteutuvat vaatimusten ja aikataulun mukaisesti. Kalustomme lukumäärä ei ole suuri. Kuitenkin se, mitä olemme pystyneet hankimaan, on ollut poikkeuksetta teknisesti

huipputasoa.

Rajussa toimintaympäristön muutoksessa, mitä koko 1990-luku edusti, jouduttiin tarkastelemaan tilannetta kokonaan uudelta pohjalta. Tämän seurauksena mm merivoimien tehtäväpainotus muuttui maihinnousun torjunnasta meriyhteyksien turvaamiseen. Tällä oli ja on edelleen luonnollisesti seurannaisvaikutuksia sekä materiaalihankkeisiin että koulutukseen. Uhkakuvan samanaikainen pirstoutuminen muokkaa edelleen operaatioajatusta sekä harjoitusrakennetta. Harjoitusten ”ohjusammuntakilpailuista” on siirrytty toiseen ääripäähän, jossa tavoitteena on minimivoimankäyttö. Liike-elämässä on havahduttu huomaamaan, että yhtiöt eivät kuole väärin asioiden tekemiseen vaan siihen että ne tekevät liian kauan asioita, jotka olivat oikeita.

Suorituskyky ohjaa myös organisaation kehittämistä. Merivoimien tuloksen tekevät organisaatiot on yleensä muodostettu uuden suorituskyvyn perusteella. Esimerkiksi uusi aluskalusto organisoidaan tarkoituksenmukaisiksi laivueiksi, rannikkojoukot tehtävän mukaisiksi pataljooniksi, asejärjestelmät erillisiksi pattereiksi jne. Miksi näin? Käytännössä on havaittu, että uuden sukupolven järjestelmät eivät yleensä enää istu vanhoihin yksiköihin. Tehokkaampaa on rakentaa uusi organisaatio täydennettynä vanhoilla osaajilla. Vanhat yksiköt ja organisaatiot väistyvät vuorollaan uusien tieltä ja luopuminen on aina ollut vaikeaa, mutta väistämätöntä. Viime vuosien selonteot ja rakennemuutokset ovat aiheuttaneet tähän poikkeamia. Esikuntarakenteet ovat myös muuttuneet tilanteen sanelemina. Tämän vuoden alussa Merivoimien Esikunta siirtyi Pääesikuntaa seuraten länsimaiseen esikuntarakenteeseen. Vanha ”rivi nelonen” yski jo suorituskykynsä ääri-rajoiilla. Uusi ”V6” on sisäänajossa. Lähitulevaisuudessa myös esikunnan sijoituspaikka muuttuu Helsingistä Turkuun. Tavoitteena on muuttaa tämän vuoden loppuun mennessä. Muutos on pysyvä olotila ja siihen on organisaatioidenkin sopeuduttava. Samalla organisaatio pysyy koko ajan valppaana.

Tyypillinen piirre kaikkien maiden merivoimissa on korkea toimintavalmius jo perusvalmiudessa. Useimpien

Perinteikäs Heikkilän kasarmi Turussa on tuleva Merivoimien Esi-kunnan sijoituspaikka.

johtoportaiden ja yksiköiden valmius on rakennettava ensisijaisesti palkatun henkilöstön varaan. Varusmiesten vähyys esimerkiksi alusyksiköissä ei suinkaan tee heitä vähempiarvoisia, päinvastoin. Perustamisessa lisätään määrää, mutta varsinainen suorituskyky osatekijöineen on luotava jo rauhan aikana. Kaikkien henkilöstöryhmien koulutus on jatkuvaa ja kalustoa on ylläpidettävä. Taistelualue on miehittettävä kokonaan, jotta sitä voidaan ylipäätään käyttää. Taisteluohjeilla ja koodistoilla on keskeinen merkitys ja niitä harjoitellaan kattavasti jo perusvalmiudessa. Tavoitteena on tehtävien nopea toimeenpano perustoimintamallien mukaan ilman erillistä suunnittelua. Näissä tilanteissa merivoimien johtokin saattaa kohdata johtamisen aikajänteen alkupään. Aamupäivä on voinut vierähtää PTS-tarkasteluissa 20-vuoden aikajänteellä ja iltapäivän ohjelman voi katkaista alueloukkaustilanne, joka saattaa lyhentää johtamisen ketjun muutamaksi tunniksi.

Operatiivisesti haasteena on uuden yhteisoperaatiomallin omaksuminen ja siihen liittyvän suorituskyvyn rakentaminen. Aina on myös hyvä miettiä, mitä on nurkan takana.

Johtaja - komentaja

Monimutkaistuvassa toimintakentässä tarvitaan selkeyttä. Visiot, painopisteet, tavoitteet, ydintehtävät, suoritusarvioinnit ja kannustava palkkausjärjestelmä liittyvät nykyiseen johtamismalliin ja ovat oikein käytettynä hyviä työkaluja selkeyden tavoittelussa. Operatiivisesti johto on siirtynyt kiven sisään plasmanäyttöjen äärelle, jossa tilanne on 24/7 reaaliaikainen, mutta samalla

Rannikkojääkärikoulutus on keskitetty merivoimiin kuuluvaan Uudenmaan Prikaatiin.

myös persoonaton. Plasmanäyttöjohtamisen vaarana on pidetty mahdollisuutta mikrojohtamiseen. Vaarana ei ehkä niinkään ole mikrojohtaminen kuin johtamisen etääntyminen kentältä. Komentajuus korostuu myös plasma-aikakaudella. Hyvä suunnittelujärjestelmä ja tehokas johtokeskustyöskentely vapauttavat komentajan joukkojensa pariin.

Tietyt perusarvot ja asenteet ovat äärimmäisen tärkeitä. Näiden asenteiden ja merivoimien perusarvojen, ”merivoimahengen”, opettaminen on Merisotakoulun tärkeä tehtävä. Uuden henkilöstön on omaksuttava oikeat arvot ja asenteet heti alkumetreiltä. Merisotakoulu yhtenäistää merivoimien henkilöstön. Rannikkojoukot ja Laivastojoukot tuntevat kuuluvansa samaan Merivoimiin. Vanhoista ”oletusarvoista” mainittakoon: jokainen pyrkii aidosti tekemään parhaansa, luonnonvoimat ja olosuhteet on opittava tuntemaan, vain yhdessä voimme selvitä, turvallisuudesta ei tingitä ja tehtävät pyritään aina täyttämään. Perinteisiin arvoihin sisältyy myös varsin vahvoja negatiivisia. On hyväksyttävä, että kaikille palvelus merivoimissa ei sovi. Mitä nopeammin se selviää, sitä parempi. Tunnustusta, palkitsemista ja kiitosta tarvitaan. Paras tunnustus ja luottamuksen osoitus on, mikäli komentaja uskoo alaiselle yhä vaativampia ja itsenäisempiä tehtäviä.

Merivoimien henkilöstön on oltava hyvin ammattitaitoista. Esimiesten ja alaisten luottamuksen on oltava kaksisuuntaista.

Luottamus korostuu nykyajan kii-reisissä prosesseissa. Pienessä puolustushaarassa aikaa vievään valvontaan ei pitäisi olla tarvetta. Johtajien ja komentajien on yksinkertaisesti pystyttävä luottamaan alaisiinsa. Yhtälailla on rehellisesti julkilausuttava näkökantansa ja eriävät mielipiteensä esiteltäviin asioihin ennen päätöstä. Keinona tässä on yleistynyt johtoryhmätyöskentely. Myös epävarmuuden tunnistaminen lisää luottamusta. Kukaan ei enää kykene hallitsemaan täydellisesti kokonaisuutta, mutta yhdessä työskennellen teho voi olla valtava. Myös itse toiminnassa pitkät johtamisetäisyydet ja monimutkaiset tehtävät korostavat luotettavuutta. Organisaation toimivuuden kannalta luotettavuuden edellytyksenä on henkilöstösuunnittelu ja osuvat henkilövalinnat. Esimerkiksi aluksen päällikön käsiin uskotaan kirjaimellisesti koko alus ja sen henkilöstö.

Näissä valinnoissa ei ole varaa epäonnistua. Luottamus on luonnollisesti kaksisuuntaista. Myös komentajien on osoitettava olevansa luottamuksen arvoisia. Luottamuksen kanssa käy käsi kädessä arvostus. Merivoimissa ammattitaito on ollut aina korkeassa kursissa. Kovan luokan ammattimiehet, ja - naiset tunnetaan arvoon katsomatta läpi koko puolustushaaran.

Henkilöstövoimavarojen johtaminen onkin osoittautunut nykyajan keskeiseksi haasteeksi. Henkilöstörakenteen pitää palvella tulevaisuutta. Rekrytoinnissa pitää pärjätä sekä muiden puolustushaarojen kesken että myös siviilimarkkinoiden suuntaan. Rekrytoinnissa ja henkilöstön työhyvinvoinnissa työyhteisön pitää olla kunnossa ja vertailukelpoinen. Työtehtävien täytyy olla riittävän haastavia ja motivoivia. Pitäisi pystyä takamaan nousujohteinen ura sekä löy-

tämään sopiva uraputki, johon myös ulkomaanpalvelus istuu joustavasti. Meneillään olevassa rakennemuutoksessa haasteena on turvata usein varsin kapealla pohjalla oleva ydinosaaminen.

Lopuksi

Luottamuksen merkityksen sisäisti hienosti eräs vastavalmistunut yliluutnantti, kun hän erään syksyisen, vaikeissa olosuhteissa pidetyn harjoituksen kokemuksista viisastuneena totesi tulevaisuuden tavoitteistaan: ”haluan kehittyä sellaiseksi meriupseeriksi, että jos pääsen ohjusveneen päälliköksi niin komentaja voi rauhassa todeta olosuhteissa kuin olosuhteissa; ...ei hätää, siellä on päällikkönä Kaivovuori”. □

Ilmavoimien johtaminen, myös valtakunnallista tietoverkkoelämää

Teksti: Juha-Pekka Pystynen

Ilmavoimien päätehtävä on valtakunnan ilmatilan valvonta ja vartiointi, tarvittaessa voimakeinoja käyttäen. Ilmavoimien Esikunnan operaatiopäällikkö, eversti Juha-Pekka Pystynen tuo kirjoituksessaan havainnollisesti esille sen, mitä tämä tarkoittaa käytännössä. Keskeistä on reaaliaikainen ja luotettava informaatio sekä tähän liittyen tehokas johtamisjärjestelmä.

” Ilmavoimien komentaja aloittaa neuvottelukunnan kokouksen torstaina täsmälleen kello 9.30. Neuvottelukunta muodostuu ilmavoimien joukko-osastojen komentajista ja Ilmavoimien Esikunnan johtavista upseereista. Samaan aikaan Karjalan Lennoston pääjohtokeskuksessa tilannevalvoja tarkkailee huolestuneena koko valtakunnan tutkilta muodostettua ilmatilannekuva ja huomauttaa valvontavastuussa olevalle valvontajohtajalle, että Itämerellä on lähestymässä tunnistamaton ilma-alus 15 minuutin kuluttua Suomen ilmatilaan, tunnistamattoman kohteen lentokorkeus on 12 000 metriä ja nopeus 900 km/h. Aluelennonjohdosta Tampereelta tiedusteltiin, onko heillä mitään tietoa tunnistamattomasta. Ei ollut. Valvontajohtaja ilmoittaa muodostuvasta tilanteesta taistelunjohtajalle, joka päättää käskeä Turun tukikohdassa olevan Lapin Lennoston päivystävän Hornetin ilmaan tunnistustehtävälle. Samaan aikaan valvontajohtaja ilmoittaa toiminnan tehostamisesta Karjalan Lennoston varalla olevalle päivystäjälle, joka ilmoittaa suoraan asiasta Ilmavoimien Esikuntaan esikunnan päivystäjälle esiupeereille. Ilmavoimien

komentajalle tieto tuodaan neuvottelukuntaan viisi minuuttia sen jälkeen, kun Turussa oleva F/A-18 on käynnistänyt moottorinsa, eli kello 9.45.

Tällä kertaa Etelä-Suomen valvontavastuu on Karjalan Lennoston johtokeskuksella ja tunnistuslentovastuu Lapin Lennostolla, koska muilla yksiköillä on meneillään tärkeä lentotoimintaharjoitus Pirkkalan ja Oulun välisessä ilmatilassa.”

Päätöksenteko tarvittaessa nopeaa

Ilmavoimien päätehtävä pähkinänkuoressa on koko valtakunnan ilmatilan valvonta ja vartiointi, tarvittaessa voimakeinoja käyttäen. Edellä kerrottu tilanne kuvaa hyvin ilmavoimien arkipäivää: nopeasti muuttuvista tilanteista muodostetaan valtakunnallisesti integroitu tilannekuva. Toiminnan ja tilannekuvan perusteella tehdään nopeita päätöksiä, jotka ovat lähes reaaliajassa kaikkien tarvitsijoiden tiedossa. Jos tilanteen edellyttämä toimintavalmius edellyttää nopeita painopisteen muutoksia tai lisäresursseja, löytyy aina riittävän päätöksenteko-

Juha-Pekka Pystynen

mandaatin omaava päättävä puhelimen päästä, tai viereisestä huoneesta, tai operaatiokeskuksesta.

Organisaatio vastaa ilmavoimien kokonaisuutta

Päätehtävää varten on olemassa ilmavoimien organisaatio, joka vastaa operatiivisen toiminnan lisäksi materiaalisesta, suunnitelmallisesta, henkilöstöllisestä ja koulutuksellisesta kokonaisuudesta. Kokonaisuudesta, joka kykenee vastaamaan aluevalvonnan velvoitteista. Kokonaisuudesta, joka tarvittaessa kykenee massiivisiin voimankäyttöihin uhkan niin vaatiessa ja valmiutta kohotettaessa, ja lyhyellä valmistautumisajalla!

Organisaation operatiivisen nyrkin muodostavat kolme lennostoa: Lapin Lennosto, Satakunnan Lennosto ja Kar-

jalan Lennosto. Ilmavoimien tiedustelun, valvonnan ja johtamisen materiaalisista valmiuksista ja ylläpidosta kantaa suuren vastuun Ilmavoimien Viestitekniikkalaitos, lentokaluston osalta vastuu on Ilmavoimien Lentotekniikkalaitoksella. Ilmasotakoulu Tikkakoskella, Lentosotakoulu Kauhavalla ja Ilmavoimien Tekninen koulu Kuorevedellä huolehtivat organisaatiomme tarvitsemasta erikoiskoulutuksesta. Organisaatioon kuuluu vielä Viestikolaitos, joka saa kuitenkin tehtävänsä Pääesikunnalta.

Ilmavoimien Esikunta A-organisaatiossa

Toiminnan johtamisesta ilmavoimien komentajan apuna vastaa Ilmavoimien Esikunta Tikkakoskella. Esikunnan organisaatio muutettiin ns. A-organisaatioon vuoden 2007 alusta. Samainen muutos on tapahtunut myös Pääesikunnassa (J-organisaatio) ja Merivoimien Esikunnassa (M-organisaatio). Maavoimien Esikunta aloittaa toimintansa G-organisaatiomuodossa vuoden 2008 alusta. Tämän uuden organisaation ehkä merkittävin muutos on se, että esikunnan toiminnot on jaettu toimialoittain kolmen apulaisesikuntapäällikön alaisuuteen. Nämä ovat operaatiopäällikkö, huoltopäällikkö ja henkilöstöpäällikkö. Näin vahvistetaan organisaatiossa toimiala-ohjausta ja lisätään eri toimialojen yhteistyötä. Toinen merkittävä etu organisaatiomuutoksella on se, että Pääesikunta ja kolme puolustushaaraesikuntaa ovat organisaationsa puolesta samalaisia, jolloin myös näiden väliselle yhteistoiminnalle on olemassa hyvät perustat.

Hyväkään organisaatio ei tuota haluttua lopputulosta, jos siinä työskentelevät ihmiset eivät mahdollista tuloksen tekemistä. Ilmavoimien esikunnan osalta näyttää kuitenkin kaikki menevän suunnitellusti ja tulosta syntyy. Organisaatiomuutoksen onnistumisedellytyksiin ilmavoimien osalta on suuri merkitys sillä, että ilmavoimia on johdettu jo pitkään ns. toimialajohtamisen menetelmien.

Hallinnollista ja operatiivista johtamista

Puolustusvoimissa on hallinnollinen johtaminen täsmällisesti ohjeistettu ja toteu-

tettu, paikallishallinnosta aluehallintoon ja edelleen keskushallintotasolle. Tehtävät ja vastuut ovat selkeät perusyksikön päälliköstä puolustusvoimain komentajaan. Puolustushaarojen välillä ei suuria eroja ole.

Operatiivisen johtamisen osalta puolustushaaroilla on tehtävänsä mukaisesti suuriakin eroavaisuuksia. Ilmavoimien osalta merkittävää on valtakunnallisuus, laaja ja reaaliaikainen tilannekuva sekä nopeasti reagoiva voimankäyttö. Tämä koskee sekä rauhan että sodan aikaa. Ilmavoimien operatiivisen johtamisen kehittämisessä onkin ollut pitkään tavoitteena rauhanaikaisen johtamiskonseptin rakentaminen identtiseksi sodan ajan tar-

peita varten. Tällöin valmiuden kohottamisen olosuhteet muuttuvat vähän ja johtaminen on mahdollista vakiintunein menetelmin.

Tilannetietoisuus ja tilannekuva avainsanoja

Ilmavoimien komentajan rooli on keskeinen voimankäytön oikea-aikaisessa suuntaamisessa, tarvittaessa myös rajoittamisessa. Kun viimekädessä operatiivisesti johdettavat yksiköt taistelevat sekuntiaikataululla tehtävien päätösten varassa korkealla ilmakehässä, tulee johtamisen ketjun olla koko skaalaltaan varmaksi rakennettu, hyvin harjoiteltu ja

Kuva Puolustusvoimat.

toimintatavoiltaan toimiva. Organisaatiossa muodostuva tilannekuva rakennetaan sellaiseksi, että kaikilla tasoilla on johtamisen kannalta oleellinen tieto käytettävissä. Alemmalla tasolla käsitellään suppealta alueelta koottua lyhytaikaista informaatiota. Mitä korkeammalle hierarkiassa mennään ja mitä useammalta alueelta tieto kootaan, sitä pelkistetympää mutta samalla tarpeen mukaan käsitellympää tieto on.

Tilannetietoisuus ja sitä kautta tilannekuva ovat nykypäivän avainsanoja keskitetyn johtamisen osaamiskentässä. Tavoitteena on, että kun järjestelmään kerran syötetään ”mikä-tahansa-tieto”, niin se on samalla kaikkien tarvitsijoitensa tiedossa. Tietojärjestelmäarkkitehtuuri ilmavoimissa mahdollistaa jo tällä hetkellä edellä mainitun kaltaisen periaatteen. Ongelmaksi vain on muodostunut niin suuri tiedon määrä, että ihminen ei kykene sitä käsittelemään. Päätäjät, johtajat ja toiminnan ohjaajat eivät kykene tarkastelemaan valtakunnallisesti koottua tietoa niin, että muodostuneet tilanteet ja niiden mukaiset tilanneilmoitukset mahdollistai-

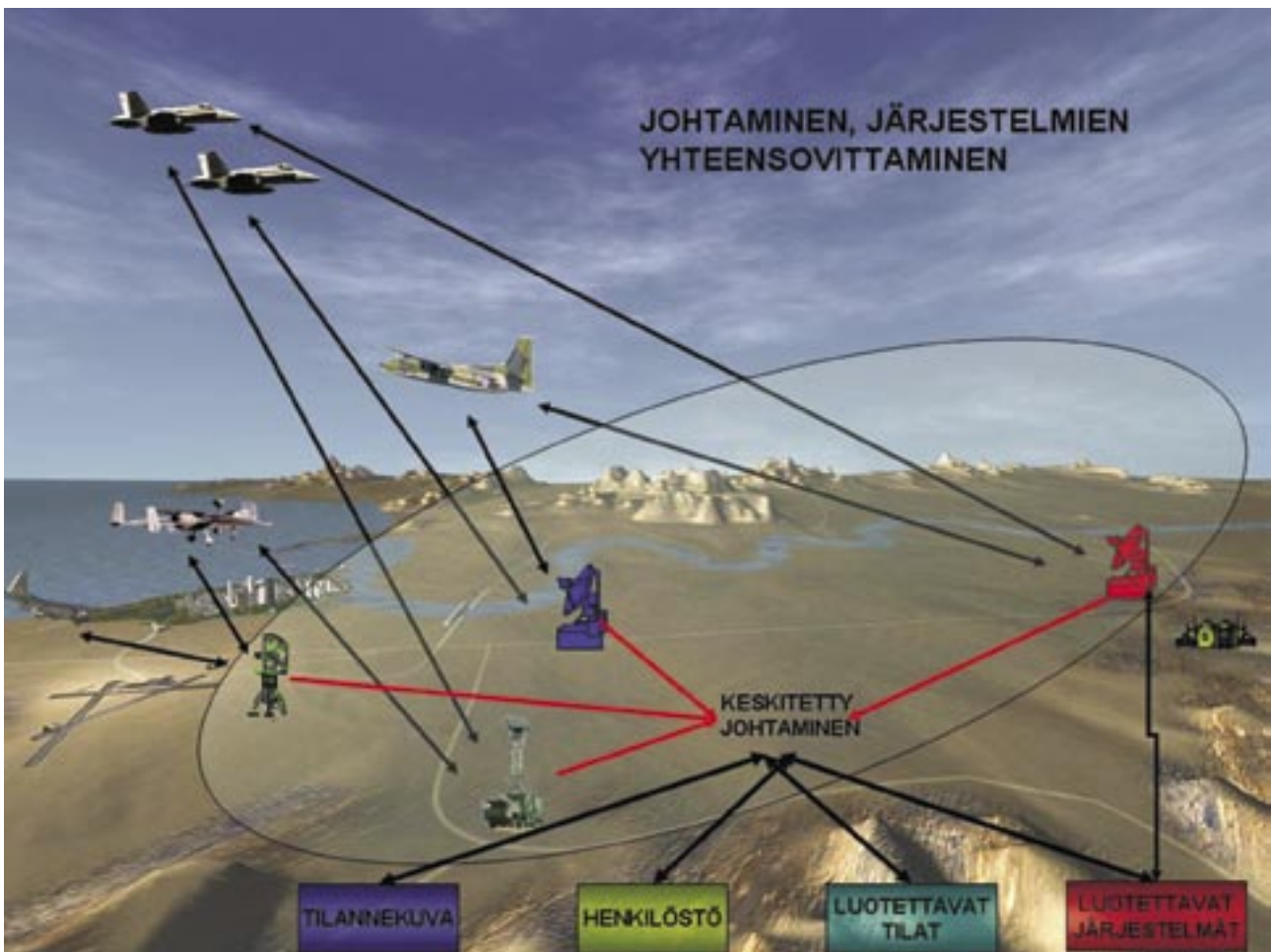
sivat varmasti oikeat päätökset. Juuri tästä syystä on ilmavoimissa tietoisesti haettu tietoteknisiä ratkaisuja, jotka mahdollistavat ”keinoälyn”, eli tietotekniikan hyödyntämistä niin, että päätäjillä on käytössään se validi tieto, joka oikean päätöksen tekemiseksi tarvitaan. Tämä tarkoittaa sitä, että mille tahansa kootulle datalle määritellään parametrit, jotka yhdistettyinä antavat tarvitsijoille oikean tiedon, oikeaan aikaan ja selvästi esitettynä. Eli: kun lennoston esikunnassa viestipäällikkö haluaa tietää viestijärjestelmien tilan, niin hän saa sen itselleen painamalla vain joitakin tietokoneen näppäimiä. Kun Ilmavoimien Esikunnassa operaatiokeskuksessa valvontatilanteen käsitelijä haluaa nähdä valtakunnallisen ja toiminnan kannalta merkittävän tilanteen, niin se tapahtuu painamalla vain joitakin tietokoneen näppäimiä. Ei siis niin, että tarvitsijan tulee tarkastella useita tiedostoja ja niistä kopioiden muodostaa taulukkolaskentaohjelmilla sopivia ”piirakoita” päätöksenteon perusteeksi.

Tätä tavoitellen on rakennettu

järjestelmää, josta käytetään nimeä CORE, Consolidated Operational Resources. Kerran järjestelmään syötetty tieto on oikean muotoisena kaikkien käytössä. Parhaimmillaan järjestelmä antaa trendeihin ja varastotietoihin perustuen toimenpidesuosituksia käyttäjilleen. Tähän vaiheeseen ei vielä ole päästy, mutta tavoitteena se on. Tietohallintastrategian ensisijainen tehtävä on ylläpitää jo käytössä oleva johtamisen taso. Taso, jossa ilmavoimien komentaja voi johtaa keskitetysti ilmavoimien joukkoja ja johtaminen perustuu reaaliaikaiseen ja luotettavaan joukkojen tuottamaan informaatioon, joka jaetaan suojattuna ja turvallisesti johtamisjärjestelmien verkostossa. Toisena tärkeänä tehtävänä on tietohallintoarkkitehtuurin kehittäminen niin, että johtaminen tulevaisuudessakin saavuttaa tavoitteiden asettamat vaatimukset.

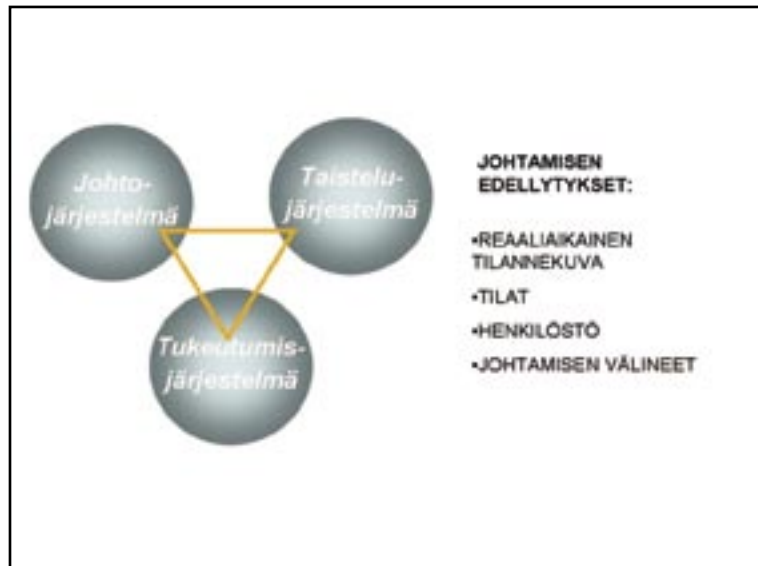
Haasteena resurssit

Ilmavoimien organisaatiokäyttäytyminen perustuu vahvaan eri toimialo-

jen asiantuntemukseen. Erityisesti jo rauhan aikanaikin toteutettava aluevalvontatehtävä sekä lentotoiminnan haasteellisuus motivoivat organisaation kaikkien tasojen ammattilaisia suoriutumaan tehtävistään asetettujen suoritustavoitteiden mukaisesti. Toistuvasti ja lähes poikkeuksetta voivat vuosiraportteja tarkastelevat johtajat olla tyytyväisiä operatiivisista avaintehtävistä muodostuvien tunnuslukujen tasoon. Johtamisen kannalta tosin erityisen suuren haasteen muodostavat jatkuvasti pienentyvät resurssit. Sekä henkilöstökokoonpanon ohuus että taloudellisten resurssien vajuus edellyttävät jatkuvasti johtajilta linjauksia siitä, mihin resurssit kohdennetaan. Ilmavoimien päätehtävän mukaisesti valvonta ja lentotoiminta kuluttavat ilmavoimien resursseista arviolta 95 %, joten jäljelle jäävällä viidellä prosentilla on tehtävä kaikki muu. Ja kun valvonnan ja lentotoiminnan tasosta ei ole olemassa olevien suorituskykyvaatimusten mukaisesti voi poiketa, ovat mahdolliset puutteet kohdennettava siihen muuhun toimintaan. Tässä on johtajille haastetta. Vaikka eritasoisissa päällikkö- ja johtajakokouksissa sisältö muodostuu usein resurssipulan aiheuttamien riskien minimointikeskusteluista, voidaan vielä toistaiseksi olla tyytyväisiä siitä, että ilmavoimien komentaja saa lähes päivittäin ilmoituksia tekstin alun kaltaisista onnistuneista suorituksista. □

Epäsymmetrinen psykologinen sodankäynti vaatii uutta osaamista asevoimiin

Teksti: Mika Kalliomaa

Jo pikku hiljaa Euroopassa himmennyt terrorismin pelko sai uutta käyttövoimaa Lontoossa viime kesänä paljastuneen lentokoneiden räjäytysriityksen myötä. Vastatoimet ovat näyttäviä ja kaikkia lentomatkestajia koskevia. Väistämättä mieleen hiipii ajatus, että jonkun intressi on herättää epävarmuutta ja muistuttaa läntistä maailmaa olemassaolostaan.

Terrorismi psykologista sotaa

Turvallisuus on jokaisen sisäinen tunne-tila. Terrorismin vastainen sodankäynti on muuttanut mielikuvaa turvallisuudesta. Sodan rintamat ovat sumun lailla levinneet koko maailmaan. Riippuen hetkestä ja lähteestä terrori luetaan uhaksi tai riskiksi. Tämä kiistatta pitää yllä mielikuvaa turvattomuuden lisääntymisestä. Informaationsodankäynnin osana oleva psykologinen sodankäynti operoi juuri mielikuvien alueella.

Terrorismin vastainen sodankäynti jatkuu edelleen. Kaikki olemme varmaan samaa mieltä, että terrorismi ei ole uusi ilmiö. Yhdysvaltojen ”sodanjulistuksen” jälkeen terrorismi on saanut ikään kuin virallisen roolin sodankäynnissä. Toimintamallien ja keinovalikoiman vuoksi terroristit ovat pystyneet haastamaan asymmetrisesti suurvallan sotakoneiston ja jopa koko läntisen maailman. Epäsymmetrisyyden periaatteen mukaisesti suuret ko-

Pakkaamme hammastahnan Minicrip-pussiin lähtiessämme lennolle. Olemmeko sodan uhreja kysyy majuri, sotatieteiden tohtori Mika Kalliomaa, joka avaa kriittisesti ympärillämme riehuvaa psykologista sodankäyntiä. Kalliomaan mukaan johtajien toiminnalla ja linjauksilla on tällä alueella keskeinen merkitys siihen, kuinka hyvin organisaatio kykenee kamppailemaan mielikuvien alueella.

neistot eivät mittele suoraan voimiaan keskenään, vaan alivoimainen osapuoli käyttää yllättäviä ja poikkeuksellisia keinoja kiistääkseen ylivoimaisen toimijan muutoin kiistattoman ylivoimien.

Terroristiset toimijat ovat pystyneet viimeistään torni-iskujen jälkeen pitämään yllä mielikuvaa omasta toimintakyvystään ja -valmiudestaan. Epäsymmetrisen psykologisen sodankäynnin keinoin he ovat pystyneet hyödyntämään läntistä mediakoneistoa sanomansa välittämiseen. Media on herkistynyt terrorismi -sanalle ja toistaa voimalla sanomaa. Muun muassa Ateenan olympialaisten järjestäjät maksoivat hyperlaskun tästä mielikuvasta.

Sodankäynnin muutos näyttää olevan kiistaton. Yksi keskeisiä sodankäynnin muutoksen aiheuttajia näyttäisi olevan informaationsodankäynnin nouseminen yhdeksi keskeiseksi sodankäynnin muodoksi. Suomalaisen käsitelmäritelmän mukaan informaationsodankäynti on yhteiskunnalliseen ja sotilaalliseen tilannekuvaan, suun-

nitteluun, päätöksentekoon, toimintaan sekä ihmisiin kohdistuvaa vaikuttamista ja niiltä suojautumista. Sen keinot jaetaan elektroniseen sodankäyntiin, tietoverkkosodankäyntiin, psykologiseen sodankäyntiin, viestintään, operaatioturvallisuuteen ja harhauttamiseen. Mielestäni psykologinen sodankäynti voidaan jakaa psykologisiin operaatioihin ja psykologiseen puolustukseen.

Koko informaationsodankäynnin ilmiö avautuu harvinaisen monitieteellisenä. Mukana ovat teknikot, psykologit, operaatikot, nörtit, opettajat, tiedustelijat, joten mukaan mahtuvat varmaan myös tiedottajat vaikka eivät haluaisikaan.

Informaationsodankäynti ei rajoitu pelkästään sotilaallisia kohteita ja sotilaita vastaan, vaan ehkä näitä enemmän vaikutuksia pyritään suuntaamaan muualle yhteiskuntaan - pehmeisiin maaleihin. Sun Tsu pohdiskeli 2500 vuotta sitten, että tavoitteena ei ole sadan taistelun voittaminen vaan sodan voittaminen ilman taistelua. Mielikuvi-

en hallinnalla tavoitellaan juuri tätä.

Keskeistä koko ajatuksessa on tietoylivoinman tavoittelu ja mielikuvien hallinta. Miten varmistan paremman tilannekuvan kuin vastustaja? Miten pystyn muokkaamaan ja ylläpitämään positiivista tai haluttua mielikuvaa toiminnastamme? Kuka ennakoi parhaiten?

Psykologiset kampanjat mielikuvien hallitsemiseksi

Psykologinen sodankäynti nähdään Kosovossa KFOR joukkojen toiminnassa informaatio-operaatiolle alisteisena toimintana. Siellä toteutetaan psykologisen sodankäynnin kampanjoita osana informaationkampanjaa. Yksi keskeisimmistä KFOR:n sanomista oli ”Rakennamme tulevaisuuttasi.” Visuaalisissa viesteissä luotiin mielikuvaa yhteisestä asiasta ja Nato-joukoista yhteisen asian toteuttajana.

Mielikuvan hallinnan tehtävää KFOR esikunnassa toteuttaa oma ”mainostoimisto” - psykologisten operaatioiden toimisto. Sanoman välittämiseksi tuotettiin mm. tv- ja radiomainosten sarja, joka myytiin usealle paikalliselle tv- ja radioasemalle. Samoin paikallisille kouluille jaettiin erittäin suosittua KFOR:n tuottamaa nuorisoaikauslehteä. Lehteä käytettiin kouluissa englannin kielen opetuksessa. Nuorison idoleita käsittelevien artikkeleiden seassa oli KFOR:n omiin kampanjoihin liittyviä artikkeleja. Eri informaatio- ja psykologisten kampanjojen tehokkuutta ja toimivuutta tutkittiin jatkuvasti yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Psykologisen sodankäynnin kampanjat ovat pitkäkestoisia ja vaativat suunnitelmallisen lähestymisen. KFOR:n esikunnan suunnittelujänne oli vuoden mittainen. Ahtisaaren ratkaisuesityksen mahdollisesti aiheuttamiin levottomuuksiin varauduttiin jo viime kesänä pyrkimällä psykologisilla kampanjoilla luomaan positiivista asenneilmapiiriä. Informaatiokampanjan sisään liitettiin suunnitelmallisesti johtajien arkiviestintä, tiedottaminen ja psykologiset kampanjat. Tämä yhteistyö ei sujunut kitkattomasti. Johtajat ja erityisesti tiedottajat eivät halunneet olla informaatio-operaation suunnittelijoiden kahlitsemia tai propagandan

Mika Kalliomaa

”saastuttamia”.

Ylimmän johdon ohjaamana yhteistyö saatiin kuitenkin toimivaksi. Hyväksytyt kampanjat voitiin rakentaa käytännön arkea tukevaksi. Johtajille voitiin jakaa johdon hyväksymät pääviestit (key messages) ja puheaiheet (talking points) sekä vältettävät aihepiirit. Samoin viestinnän operaatiot olivat tyytyväisiä info- ja psykologisten operaatioiden yhteistyöstä. Tiedottajat vastasivat päivittäisestä esiintulosta ja reagoinnista nopeisiin tilanteisiin. Psykologiset kampanjat taustoittivat juttuja ja pyrkivät mielikuvien hallintaan, joilla luotiin myös otollista tiedotusilmapiiriä.

Kriisihallintaoperaatioiden kokemuksista pyritään saamaan oppia kotimaiseen toimintaan. Yksi KFOR:n informaation operaatioiden opetus voisi olla suunnittelun ja toiminnan aikajänne. Tämä toiminta lienee mitä suurimmassa määrin jo rauhan ja harmaan ajan toimintaa.

Psykologisella sodankäynnillä pyritään kertomaan tarinaa. Tarina tulee olla uskottava ja siihen valittujen asioiden osalta totta. Sen sijaan se mitä kerrotaan ja mitä ei kerrota on huolellisen analyysin tulosta. Ajatuksena on, että organisaatiosta luodaan mielikuva joka tapauksessa. Organisaation päättäväksi jää paljonko se itse osallistuu mielikuvan luontiin.

Psykologisia kampanjoita tarkas-

teltaessa olemme aika lähellä propagandan käsitettä. Tämä toisen maailmansodan aikana ryvettyneet käsite on perimmiltään aika luonnollista toimintaa. Propagandan käsitettä on pyritty pelastamaan jakamalla se valkoiseen, harmaaseen ja mustaan propagandaan riippuen siitä kerrotaanko tietolähdettä ja kuinka vahvaa totuutta välitetään. Psykologiset operaatiot liikkuvat harmaan propagandan alueella. Tällöin valitulle kohderyhmälle kohdennetaan valikoitua, mutta totuuden mukaista tietoa omia lopullisia tarkoituksia paljastamatta. Tällöin aina myös kerrotaan kuka viestin takana on.

Informaationsodankäynnin kenttään kuuluva tiedottaminen liikkuu valkoisen propagandan alueella valikoitua totuutta välittäen, mutta avoimin tavoitein. Kentän selkeyttämisen kannalta voi olla viisasta jakaa vielä tiedottaminen ja journalismi erilleen. Journalismi pyrkii mahdollisimman moniääniseen ja monipuoliseen asian käsittelyyn. Journalistinen näkökulma siis pyrkii tuottamaan objektiivista totuutta tarkasteltavasta aiheesta. Minkään organisaation, ei myöskään puolustusvoimien, tiedotus ei seuraa journalismin periaatteita viestinnän sisältöjä ja ajankoh-tia valitessaan vaan tiedotuksessa on mukana ”talon ääni”. Tällöin journalismi ei siis kuulu informaationsodankäynnin keinovalikoimaan.

Psykologinen puolustus on kiinteässä yhteydessä maanpuolustustahtoon. Tämä osa-alue on haasteellinen. Se ei välttämättä kuulu lainkaan sotilaille. Yhteiskunnassa tämä kansaliskasvatukseen kuuluva maanpuolustustahtoon kehittäminen on opetusministeriön vastuulla. Uusi Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen -strategia (YETTS) linjaa vastuun varsin selkeästi. Kansalaisten henkisen kriisihallintakyky kuuluu hallinnollisesti opetusministeriölle.

Viestintä sotii myös

Viestinnän ammattilaiset pelkäävät informaationsodankäynnin turmelevan viestinnän uskottavuutta. Väistämätöntä on kuitenkin se, että informaatio- ja psykologiset operaatiot haastavat viestinnän, vaikka viestinnällä itsellään ei olisi tarvetta rajanvetoon. Viestinnän

käsitteen kautta tälle rajanvedolle on löydettävissä mielestäni selkeä yhteistoiminta.

Viestintä voidaan nähdä varsin yksinkertaisena, kun se analysoidaan prosessina. Tällöin sanoma välitetään kohderyhmälle. Välittämisen keinovalikoimassa pystytään huomioimaan erilaiset tarvittavat ärsykkeet ja kanavat sekä todennäköiset häiriöt. Voi olla, että tämä viestinnän lähestymistapa houkuttelee helpoudellaan.

Viestinnän analysointi merkitysjärjestelmänä nostaa esiin haasteellisuutta. Miten siis viestimme siten, että kohderyhmä muodostaisi toivotun merkityksen sanomallemme. Tässä lähestymistavassa joudumme tunnustamaan eri ihmisten tavan antaa merkityksiä sanomallemme. Emme voi olla varmoja miten sanomamme ymmärretään. Viestintä merkityksen luonnin välineenä on juuri mielikuvien hallintaa. Tämä vaatii ammattimaisen viestinnällisen otteen. Samoin tämä merkitysten luonti liittyy viestinnän selkeästi informaatio-sodankäynnin kenttään. Viestintä on yksi keskeinen keino mielikuvien luonnissa organisaatiostamme ja toiminnas-

tamme.

Åberg (2000) määrittelee viestinnän pizzan jakaantuvan neljään lohkoon. Tiedottaminen on viestinnän saralla tutuinta toimintaa jakaantuen sisäiseen ja ulkoiseen tiedottamiseen. Sen sijaan arkiviestinnän nostaminen viestinnän kenttään saattaa herättää hämmennystä. Viestinnän toimialan saatetaan nähdä työntyvän jokapäiväisen johtamisen alueelle. Ainakin kansainvälisten operaatioiden kokemusten pohjalta voidaan todeta komentajan ja viestinnän ammattilaisten saumattoman yhteistyön olevan välttämätöntä. Komentajan mukana liikkuu juristi ja tiedottaja. Kotimaassa olemme omaksuneet suomalaisen tiedottamiskulttuuriin kuuluvan johtajakeskeisen tiedottamisen. Suomessa ei ole totuttu ”spokeman”-tiedottamiseen. Johtaja halutaan kameran eteen. Tällöinkin kuitenkin viestinnän ammattilaisten apu varmasti auttaa. Mielikuvien luonnin kannalta johtajien toiminta ja linjaukset ovat merkittäviä.

Puolustusvoimien viestintästrategian mukaan kiinnittämisellä eli sitoutta-

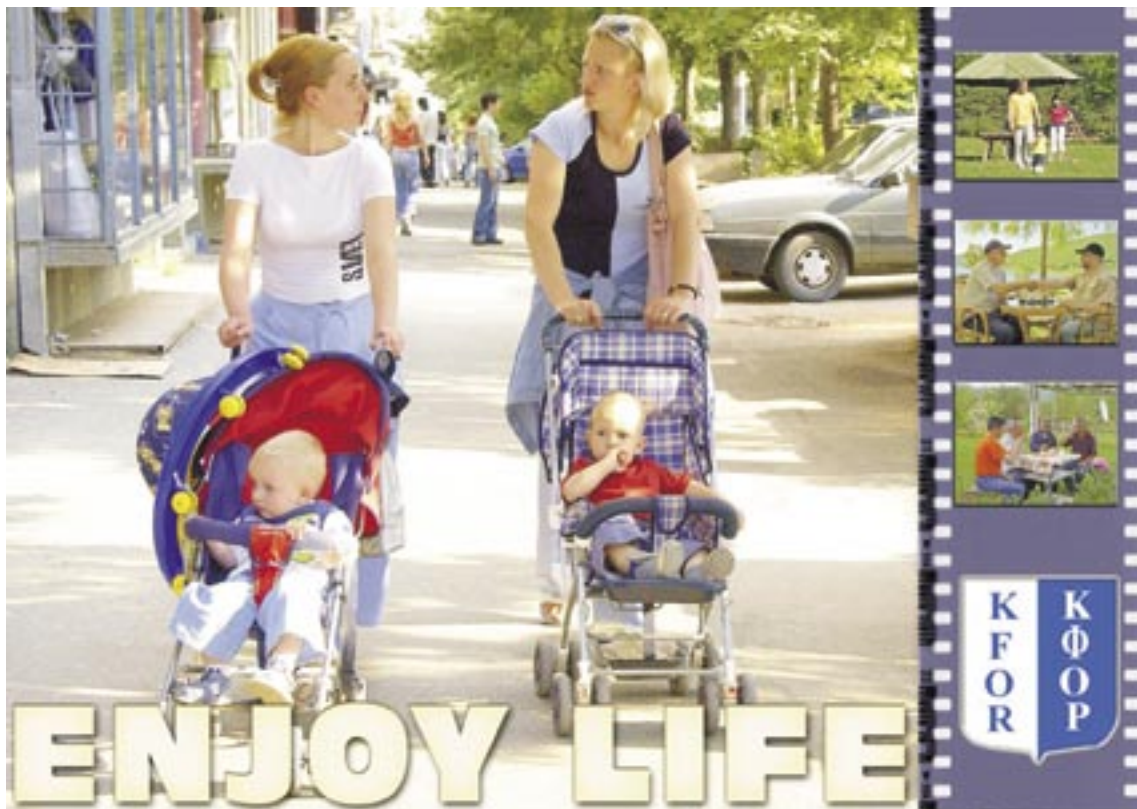
misella tarkoitetaan puolustusvoimien koulutusjärjestelmään sekä työhön ja työyhteisöön ja toimintakulttuuriin liittyvää viestintää. Kiinnittäminen kattaa asevelvolliset, oman henkilöstön ja sidosryhmät. Viestintä tapahtuu kaikilla viestinnän keinoilla tai toiminnasta viestimällä. Sitouttamisella on olennainen linkki psykologiseen puolustukseen.

Profilointi eli maineenhallinta on viimeisin uunista tullut pizzan pala. Aulan (2002) mukaan keskeistä maineenhallinnassa on oman pesän kuntoon saattaminen. Maineenhallinnalla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla pyritään ohjaamaan ja kehittämään puolustusvoimien mainetta. Mainella tarkoitetaan puolustusvoimien toiminnasta syntyviä mielikuvia ja kokemuksia. Maine voidaan siis löytää analyysin avulla puolustusvoimien ulkopuolelta, koska maine on muiden kokemus meistä. Yhtenä esimerkkinä maineenhallinnasta voidaan nostaa viestintäsuunnitelmiin liitetyt maineenhallintariskien kartoitus ja reagoitinteknit niiden varalle.

Mielestäni sekä kiinnittämisen että

Åbergin (2000) viestinnän käsite puolustusvoimiin mukautettuna.

Hahmotelma viestinnän ja informaatioidankäynnin vuorovaikutuksesta.

erityisesti maineenhallinnan merkitystä ei vielä nähdä riittävästi. Nämä ovat viestinnän toiminnallisuuksista pitkäjänteisempiä hyvässä ja pahassa. Nyt tehty työ näkyy lähitulevaisuudessa muuttuneessa toimintaympäristössä, jossa työvoiman kilpailu kiristyy ja koko maanpuolustuksen roolin keskustelu kiihtyy.

Viestinnän liittämistä informaatioidankäyntiin voidaan lähestyä käsitteiden osa-alueiden avulla. Samoin viestinnän kenttään kuuluva julkisuuskuva näyttää olevan vuorovaikutussuhteessa tähän kokonaisuuteen.

Johtajat viestinnän keskiössä

Miten uusi lähestymistapa haastaa johtajuutta? Ainakin viestinnän näkökulmasta johtaminen nousee aivan uuteen näkökulmaan. Åbergin ajatusten mukaan viestintä käsittää tiedottamisen lisäksi arkipäiväisen vuorovaikutuksen, sitouttamisen ja maineenhallinnan. Kolmessa viimeksi mainitussa viestinnän osassa johtajat ovat avainasemassa. Mielikuvat muodostetaan johtajien

puheista, eleistä ja toiminnasta. Johtajat ovat myös pääroolissa organisaation toiminnan kehittäjinä.

Viestinnän käsite on mielessäni hahmottunut selkeäksi, kun sen hahmottaa neljän ulottuvuuden kautta. Mielenkiintoista on pysähtyä pohtimaan miten nämä osa-alueet pystytään tuomaan organisaation arkeen. Siinä vaaditaan johtamista, organisointia, organisoitumista, toimintatapojen muutosta ja kulttuurin muutosta, siis kokonaisvaltaista johtamista. Kaikesta teknologiasta ja teoriasta huolimatta tämä tapahtuu ihmiseltä ihmiselle.

Nykyaikainen sota näyttää vaativan sekä kotimaassa että ulkomailla uudenlaista monialaosaamista. Komentajan vierellä kulkee tiedotuspäällikkö, lakiasioiden neuvonantaja ja poliittinen neuvonantaja. Poliittinen ohjaus ja tiedotus on liitetty erittäin vahvasti ylempiin esikuntiin. Ohjaus näkyy konkreettisina hyväksyttämismenotteina. KFOR esikunta hyväksytti mm. pääosan tiedotusmateriaalistaan etukäteen 3000 kilometrin päässä olevalsa johto-esikunnassa ennen toiminnan aloittamista.

Johtajat ovat siis mielikuvien hallinnan kannalta keskiössä. Mielikuvien hallinta vaatii aktiivista ja suunnitelmallista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Psykologiset kampanjat yhdessä viestinnän eri osien kanssa pystyvät luomaan johtajien viestinnälle otollista asenneilmapiiriä.

Kirjoittaja majuri, ST Mika Kalliomaa työskentelee valtakunnallisten maanpuolustuskurssien apulaisjohtajana. Hän palveli vuonna 2006 KFOR:n esikunnassa, jossa hänen työnään oli mm. osallistua informaatio- ja psykologisiin operaatioihin. □

Sotilasjohtaja taistelukentällä

hankalan kysymyksen edessä

Teksti: Aki-Mauri Huhtinen ja Pasi Kesseli

Media rakastaa skandaaleja, joiden taustalla ovat julkisuuden henkilöiden yksityiset ja salatut tarpeet. Syksyn 2006 aikana Yhdysvaltoja kuohutti poliittinen seksiskandaali ja Britanniassa niitä koetaan maan johdossa tuon tuostakin. Meillä erään poliitikon suhteeseen liittyneet epäilyt täyttivät viimeisyksyisen kelta-lehdistön. Israelin presidentti oli myös syytösten ja sanktioiden kohteena. On sama, onko väitteissä perää tai ei, seksuaalisuuteen liittyvät vihjailut kiihdyttävät yleisön tunnereaktioita johtajien puolesta ja heitä vastaan. Seksistä voi tulla politiikalle ongelma, joka aiheuttaa erilaisia tappioita ja turvallisuusriskejä.

Sotahistoria osoittaa, että ymmärryksen puute inhimillisistä tarpeista aiheuttaa operaatioille ikäviä yllätyksiä. Kun kymmeniä tuhansia sotilaita keskitetään kauaksi pois kotoa, ihmissuhteiden hoito vaikeutuu. Tämä jos mikä on otettava operatiivisessa suunnittelussa huomioon. Rivisotilaan henkilökohtaisten tarpeiden aiheuttama sielullinen paine heijastuu usein vaikeasti hallittavissa olevasti koko joukon taistelutahtoon.

Yksi johtamisen dilemma

Jo antiikista alkaen sotilasjohtajat ovat harkinneet ja toteuttaneet järjestyksiä, joilla voidaan vastata sotilaiden seksuaalisiin tarpeisiin. Sodanjohtamisen

”Sotahistoria osoittaa, että ymmärryksen puute inhimillisistä tarpeista aiheuttaa operaatioille ikäviä yllätyksiä”, kirjoittavat professorit Aki-Mauri Huhtinen ja Pasi Kesseli. Rohkean yllättävässä artikkelissa muistutetaan, miten tärkeää operatiivisessa suunnittelussa ja sotilasjohtamisessa on ottaa huomioon monia sellaisia tekijöitä, jotka suoraan tai epäsuorasti vaikuttavat sotilasjoukon kykyyn taistella. Eräs vähemmän esille tuotu tekijä on sotilaiden ja naisten suhde sodan olosuhteissa.

näkökulmasta uudet ihmissuhteet taistelualueella muodostavat terveydellisiä ongelmia ja tietoturvariskejä. Seksuaalisuuden kieltäminen voi pahimmassa tapauksessa aiheuttaa jopa koko sotilasoperaation epäonnistumisen. Prostituutio on aina vahvoja tunteita herättävä asia, mutta sodan johtamisessa sekin on otettava huomioon. Moraalisesti ihmisten järjestäytyneet hyväksikäyttämisen on aina tuomittavaa.

Siirtyminen luontaistaloudesta rahatalouteen merkitsi palveluammattien lisääntymistä, mukaan luettuna prostituutio. Sotilasjohtajille prostituutio muodostui johtamisen dilemmaksi: samanaikaisesti prostituutio voi johtaa tietovuotoihin ja sukupuolitauteihin, mutta prostituution kieltäminen voi johtaa sotilaiden kieltäytymiseen uhrata henkensä taisteluissa. Siksi yksi keskeinen ratkaisu on ollut kenttäbordellien perustaminen sotilaille, jotka

joutuivat palvelemaan kaukana kotoa vaimoistaan, tyttöystävistään ja muista läheisistään.

Jos sukupuolinen kanssakäyminen kielletään tai estetään, se voi johtaa sotilaiden kieltäytymiseen uhrata henkensä taisteluissa, kuten edellä todettiin. Keinoja seksuaalisen puutteen poistamiseen oli ja on tietysti muitakin kuin varsinainen ammattimainen prostituutio, kuten sotilaiden lomien lisääminen. Toisaalta esimerkiksi 1800-luvun prostituutiokeskustelussa bordelleja perusteltiin jopa viranomaistenkin taholta sotaväen tarpeilla.

Laintulkinnassa on aina koettu ongelmallisena määrittää mikä on prostituutio. Kuitenkin yksi yhteisesti hyväksytty kriteeri on se, että sitä harjoitetaan maksua vastaan, ennalta valikoimattomien asiakkaiden kanssa ja tarjotaan enemmän tai vähemmän julkisesti.

**”Sotaväen perässä
kulki ennen suuri
joukko varkaita,
kaupustelijoita...”**

Tuoreimmissa Hollywood-elokuvis-
sa, esimerkiksi Troija ja Aleksanteri,
kuvataan hyvin sotilaiden ja sodasta
elävien varkaiden ja kaupustelijoiden
toimintaa sekä ihmiskauppaa. Voitta-
jalle valloitetun alueen ja sen ihmisten
hyväksikäyttäminen on kuulunut kir-
joittamattomalla tavalla sotilaskulttuuriin.
Puna-armeijan marssi Berliiniin
toisen maailmansodan loppuvaiheissa
on siitä kauhistuttava esimerkki. Tämän
päivän pohjoismaalaisesta sotilaskulttuuri-
sta katsottuna tällainen toiminta ei
missään moraalisessa eikä oikeudelli-
sessa mielessä ole hyväksyttävää.

**Toimettomat miehet
haluavat toimintaa**

Ennen ensimmäistä maailmansotaa
prostituutio perustui asevoimien peräs-
sä liikkuviin seksiä tarjoaviin naisiin.
Asemasota ensimmäisessä maailman-
sodassa mahdollisti armeijoiden or-
ganisoimat bordellit rintamalinjojen
taakse.

Englantilainen upseeri ensimmäi-
sen maailmansodan aikana kuvaa
seksin ja sodan välistä suhdetta tote-
amalla, että ”lähes jokainen sotilas oli
valmis olemaan seksisuhteessa kenen
tahansa naisen kanssa”. Sotilasorga-
nisaatioissa puhe naisista on erittäin
keskeisessä asemassa. Esimerkiksi Li-
fe-aikakauslehti otti lähes viisi miljoonaa
kopiota Rita Hayworthin ”pin-up”
kuvasta vuonna 1941 Yhdysvaltojen
asevoimille. Sodan aikana sotilaat usein
ovat kaukana kotoa ja myös suhde sek-
suaalisuuteen muuttuu. Uuden mah-
dollisuudet hyödynnetään. Erityisesti
pornografia, mutta myös prostituutio
nousevat kuvaan mukaan. Suurin osa
sodasta on odottamista, mikä kiihottaa
mielikuvitusta ja johdattaa aja-
tukset naisiin. Kuten esimerkeistä
huomaamme, on ihmissuhteen ja fyysisen
läheisyyden tarve suurinta juuri
toimettomana.

Prostituutiolla oli eri merkitys eri
asemassa olevalla sotilaille. Sotilas-
johdolle prostituutio oli ongelma, up-
seereille ajanviettopa ja miehistöille

Aki-Mauri Huhtinen
professori

pelkkä lyhytaikainen huvi. Upseeris-
ton vierailut bordelleissa erosivat mie-
histön tekemisistä siinä, että upseerit
miehellään vierailivat suurissa ryhmissä
bordelleissa sosiaalisen kanssakäymi-
sen merkeissä. Naisten kanssa seu-
rusteltiin ja laulettiin juomien kera.
Yksittäiselle sotilaille lyhytaikaista
käyntiä bordellissa saattoi edeltää tun-
tien jonottaminen pakkasessa asetove-
reiden kanssa.

Sotilaskulttuurin ja prostituution
suhde ilmenee mielenkiintoisella taval-
la myös käsitteiden syntymisessä. Esi-
merkiksi sana ”hooker” (huora) tulee
Yhdysvaltain sisällissodan ajan kenraali
Joseph Hookerin järjestämistä ”Hoo-
kerin tytöistä” sotilaille.

**Houkutuslinnut
sotilastiedustelussa**

Prostituutio on aiheuttanut sodanjoh-
doille erilaisia ongelmia. Esimerkkejä
on monia. Prostituoitujen toimineet
vihollisen agenteina ja tiedustelijoi-
na keräten asiakkailtaan intiimissä ti-
lanteissa tärkeitä sotilaallisia tietoja.
Ranskalainen prostituutio liittyi toisen
maailmansodan aikana vahvasti vasta-
rintaliikkeen toimintaan. Ranskalaisissa
satamissa saksalaisten sukellusveneiden
päälystö ja miehistö viettivät aikaa
ja näin olivat oiva tiedustelun kohde.

Pasi Kesseli
professori

Vietnamissa yhdysvaltalaiset sotilaat
kuulivat prostituutiotuilta seuraavan
tehtävänsä.

Aleksei Uchitel on venäläinen elo-
kuvaohjaaja. Hän suunnittelee elo-
kuvaa, joka perustuu Churchillin ja
Stalinin salaiseen sopimukseen tarjo-
ta korkean tason maksullisia naisia
englantilaisotilaille 1600 merimailin
matkalla Englannista Murmanskiin.
Saksalaisten sukellusveneiden ja len-
tokoneiden vaaran vuoksi tämä pitkä
ja vaarallinen matka suljetuissa ja puo-
lustuskyvyttömissä laivoissa vaati eng-
lantilaismerimiehiltä poikkeuksellista
sitoutumista matkaan. Vuoden 1941 ja
1942 aikana 40 % venäläisten saamasta
sodan avusta kulki Murmanskin kautta
Leningradin alueen taisteluihin. Monet
sotatarvikkeita kuljettaneista laivoista
eivät koskaan selvinneet matkoista.
Noin 3000 merimiestä menetti henken-
sä saattueissa. Ohjaaja Uchitel väit-
tää, että matkan yhtenä houkuttimena
olisivat olleet venäläiset prostituoidut,
jotka itse asiassa olivat Neuvostoliit-
on salaisen palvelun KGB:n korkeasti
koulutettuja, hyvin englantia osaavia
naisagenteja. Elokuvaa ei ole voitu
ajatella aikaisemmin, koska aikakau-
den ihmiset ovat olleet hengissä. Tarina
voisi olla totta ja soveltuu mainioksi
malliksi tiedon urkintaan. Empiiristä
näyttöä aiheesta saadaan kuitenkin

tuskin aikaiseksi. Elokuva on aiheuttanut tunnemyrskyn, joka kertoo aiheen herkkyydestä nykyisinkin, koska aikalaisia on edelleen hengissä.

Naisia ja tyttöjä orjina muualla sodankäynnin palveluksessa

Normandian maihinnousu 6.6.1944 oli maailmanhistorian suurin ja pisimpään valmisteltu sotilasoperaatio. Muutamia päiviä ennen ”D-Day” -hetkeä (maihinnousupäivä) Lontoossa parveili runsaasti Piccadilly Warriors -prostituoituja tarjoten ilmaista seksiä maihinnousuun valmistautuville sotilaille. Bordellit jatkoivat Ranskassa toimintaansa useilla alueilla miehittäjän vaihtumisesta huolimatta. Suuri osa

sotilaista muodosti vakituisen seksisuhteen kodin ulkopuolelle joko prostituoidun tai paikallisen naisen kanssa. Kolme neljäsosaa sotilaista maksoi suhteesta rahalla ja loput mm. elintarvikkeilla tai pikku työpalveluksilla. Esimerkiksi useat saksalaisnaiset olivat myöhemmin seksisuhteessa miehittäjiin ruoan ja tupakan hinnasta. Myös perheen ääretön köyhyys sai joitakin naisia prostituoiduiksi.

Japanilaiset olivat ennen vuotta 1945 organisoineet ns. ”mukavuusnaisia” toimimaan sotilaiden keskuudessa. Naiset toimivat noin 15 hengen ryhmissä. Suurin osa naisista oli 14 - 18 -vuotiaita tyttöjä Japanin miehittämiltä alueilta. Naisten tehtävänä oli seurata japanilaisia joukkoja mm. marsseilla. Eniten julkisuutta on saanut korea-

laisten mukavuustyttöjen, käytännössä seksiorjien, kohtalo. Tehtävästä paineet tytöt kokivat kovan kohtalon, mm. heitä kidutettiin julkisesti. Vuoden 1941 alussa lähes 20 000 seksiorjaa palveli Kiinassa japanilaisen miehittäjävaltion sotilaita. Arvioidaan, että noin 30 prosenttia seksiorjista olisi säilynyt hengissä sodan loputtua. Japanin asevoimat perustelivat organisoitua prostituutiota erityisesti sillä, että se esti satunnaiset vallattujen alueiden naisten raiskaukset sekä vastapuolen tiedusteluyritykset. Jos miehitettyjen alueiden perheet kieltäytyivät luovuttamasta tyttärtään seksiorjaksi, kyseisen alueen kylät tuhottiin. Japanin sodanaikainen hallitus säänteli ”mukavuuslaitosten” hygieniää ja sukupuolitartuntojen turvallisuutta tarkasti.

Vietnamin sodan aikana vuonna 1973 keskimäärin 400 000 naista toimi prostituoituna Etelä-Vietnamissa amerikkalaisjoukkojen alueella. Myös Filippiinien tukikohdissa Yhdysvaltojen prostituutio oli systemaattisesti johdettua ja siirtyi joukkojen lähdettyä kaukalliseen toimintaan.

Bosnian bordellien asiakkaista oli 1990-luvulla noin 80 prosenttia YK-sotilaita. Arvioidaan, että noin 2000 prostituoitua naista olisi saapunut vuoden 1995 jälkeen Kosovoon Moldovasta, Ukrainasta, Venäjältä ja Romaniasta. Enemmän kuin 3000 sotilasta sai sukupuolitaudin vuosien 1991 ja 1993 välillä Kamputseassa.

Taudit aiheuttavat tappioita

Reservin lääkintäupseerikurssin numero 212 päättäjäisjuhlassa 25.6.1998 pitämässään esitelmässä Sodankäynti ja lääketieteen historia Arno Forsius toteaa, että vaikka sodankäynnin menetelmät ovat teknisen kehityksen myötä muuttuneet, yhteistä eri aikakausille löytyy mm. väestön ja sotajoukkojen välisestä suhteesta. Sota-aikana väestön ja sotajoukkojen sosiaaliset pidäkkeet höltyvät, alkoholi ja muiden päihdyttävien aiheiden käyttö lisääntyy ja sukupuolitaudit yleistyvät. Tappiolla oleva osapuoli kärsii erityisesti työvoiman vähydestä, elintarvikkeiden puutteesta ja taloudellisesta niukuudesta. Valloittajien epähumaaniset teot valloitetun alu-

Kuva Puolustusvoimat.

Sotilaiden ja naisten kanssakäyminen oli luonnollista myös sotien aikana. Hankalaksi sen tekivät miesten pitkät jaksot rintamalla. Suomessa tämä tärkeä asia pyrittiin hoitamaan lomajärjestelyillä. Kuvan henkilöt eivät liity mitenkään artikkelin sisältöön.

eiden asukkaita kohtaan ovat yleisiä.

Sukupuolitaudit ovat osa prostituutiota. Sukupuolitautilien runsaus sotilaiden keskuudessa ensimmäisen maailmansodan aikana johti niitä koskevan lainsäädännön kehittämiseen rauhan tultua. Saksalaisten miehittäessä vuonna 1870 osia Ranskasta ranskalaiset prostituoidut levittivät systemaattisesti sukupuolitauteja saksalaisten sotilaiden keskuuteen. Ensimmäisen maailmansodan aikana englantilaisten sotilaiden sukupuolitaudit olivat seitsemänkertaisia saksalaisiin verrattuina, koska saksalaiset olivat järjestäneet kenttäbordellitoiminnan ja siihen liittyen sotilaiden ja prostituoitujen terveyskontrollin.

Suomi, sota ja huoltopoliisi

Vuonna 1936 Suomessa voimaan astunut irtolaislaki siirsi prostituution poliisin valvonnasta lääkärin ja terveysviranomaisten valvontaan, mutta tämä koski vain katuprostituutiota. Yläluokan prostituutioon lainsäädäntö ei ylettynyt.

Liikkuvalla poliisilla (LKP) oli valvontatehtäviä rintamalinjoilla ja esimerkiksi rintamille menevissä junissa. Mutta LKP ei tehnyt varsinaista työtään irtolaisten parissa, eikä sen velvollisuutena ollut tilastoida heitä. Varsinaisesti irtolaisten valvontaa tekivät poliisilaitoksilla siveyspoliisit, joita myöhemmin kutsuttiin huoltopoliiseiksi vuoden 1936 irtolaisasetuksen jälkeen. Suurimmilla poliisilaitoksilla kaupungeissa olivat omat osastonsa tätä toimintaa varten. Siveyspoliiseissa oli paljon myös miespoliiseja, mutta naispoliisien tarve katsottiin erittäin tärkeäksi.

Prostituutio on aina ollut yhteydessä ihmisten liikkumiseen ja tilapäiseen oleskeluun. Voidaan ehkä sanoa, että Suomessa prostituution kaltaisia ilmiöitä liittyi mm. maaseudulla tukki- ja työmaasavotoihin ja kaupungeissa tilapäisiin rakennustyömaihin. Rautatie- ja tietyömaat olivat tyypillisiä alan alueita. Varuskuntien ja linnoitustöiden läheisyydessä tavattiin prostituutiota.

”Hoitoloista” kuultiin vain huhuja

Olavi Paavolainen kertoo kirjassaan Synkkä yksinpuhelu seksin vaaroista

Kuva Puolustusvoimat.

Naiset vastasivat kotirintamalla suuresta osasta yhteiskunnan toimintoja. Kotirintaman kestämiseen vaikutti olennaisesti se, että naiset saattoivat luottaa rintamalla oleviin suomalaisiin sotilaisiin.

taistelukentällä: ”30.8.1942. Nykyinen Karhumäki on rintamantakainen huvittelu- ja viihdytyskeskus - sellaisena melkein ainutlaatuinen ilmiö sodassamme. ... Äskettäin oli rintamalla muutaman komppanian päiväkäskysä huomautus: ”Käsketään varomaan Tivolin neitiä; sillä on kuppa”. Aamupäivällä olemme sivuttaneet lähellä Äänisen rantaa sijaitsevan pesulajunan, jonka naisista - ”pesularaivottarista” - kuulee monia juttuja.”

Monet suomalaiset sotaveteraanit ovat kertoneet huhuja jatkosodan ajan ”pesulajunista”, siis kertojien mukaan eräänlaisista kenttäbordelleista. Pesulajunat ja pesula-autot eivät kuitenkaan olleet kenttäbordelleja, vaan vaatetushuoltoon liittyviä yksiköitä. Huhujen oikeaksi tai perättömäksi todistaminen on nykypäivänä vaikea tehtävä. Pitkään rintamalla olleiden miesten mielikuvituksella on ollut paljon liikkumavaraa, kun he näkivät runsaasti naisia töissä pesulatehtävissä.

Huhutaan myös, että Päämaja jopa suunnitteli bordellijärjestelmää, jotta kenttäarmeijassa esiintyneet sukupuolitauditapaukset saataisiin hallintaan.

Näille huhuille ei ole löytynyt dokumentoituja todisteita. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei salakapakka-tyyppisiä ”hoitoloita” olisi voinut olla olemassa niin koti-Suomessa kuin rintaman läheisyydessä olevissa asutuskeskuksissakin, mistä mm. Olavi Paavolainen mainitsee. Tällaisista ”hoitoloista” sotaveteraanit kertovat kuitenkin yleensä kuulemansa, ei itse kokemansa perusteella. Sama koskee myös saksalaisten sotajoukkojen toimintaa Suomessa.

Suomalainen moraalikäsitys ja kotirintama

Suomalaiseen moraalikäsitykseen ei kenttäbordellijärjestelmä sopinut ollenkaan. Kerrotaan, että jonkinlaisia kenttäbordelleja oli suunniteltu myös Suomen kenttäarmeijan tarpeisiin, mutta että kenttäpiispa sai vihiä asiasta ja meni sotamarsalkka Mannerheimin luokse. Hän sanoi Mannerheimille, että jos järjestelmä otetaan käyttöön, kotirintama romahtaa. Kertomukset ovat jääneet kertomusten asteelle.

Eräissä maissa kenttäbordellijärjestelmän olemassa oloa on perusteltu nimenomaan sukupuolitautilien hallinnan näkökulmasta. On perusteltu, että jos prostituutiotoiminta on valvottua, sillä pystytään ehkäisemään tautien leviämistä ainakin rajallisesti, millä edelleen on vaikutus joukkojen vahvuuksiin ja taistelukuntoon. Oli miten oli, suomalaiset valitsivat kuitenkin toisen tien. Armeijan ”rulliin” kuuluvia kenttäbordelleja ei perustettu vaan sotilaiden tarpeista huolehdittiin lomajärjestelmällä ja taudeista ennalta ehkäisevällä valituksella ja tarkalla kontrollilla.

Yleisesti ottaen Suomen sukupuolitautilanteesta voidaan todeta, että 1930-luvulla sukupuolitauteihin sairastuneiden määrä alkoi vähentyä vuodesta 1935 alkaen. Osasy tähän oli varmaan jo aikaisemmin artikkelissa mainittu vuonna 1936 säädetty irtolaislaki. Pienimmillään sairastuneiden määrä oli talvisodan jälkeen vuonna 1940. Jatkosota muutti kuitenkin tilanteen. Epäviralliset ”hoitolaitokset” sekä lomalaisten ja myös kotirintaman irtosuhteet aiheuttivat sen, että sukupuolitautilien määrä alkoi nousta heti jatkosodan sytyttyä. Vuoden 1942 alkupuolella tartuntojen määrä kolminkertaistui vuoden 1940 luvuista ollen vähintään noin 1 100 uutta tapausta kuukaudessa. Jos katsotaan tilastoja, joulukuussa 1941 sukupuolitauteihin sairaalassa hoidettuja tapauksia oli 714. Tämän jälkeen kuukausittain sairastuneiden määrä vakiintui 750 - 850 tapauksen tasolle aina vuoden 1943 keskivaiheille.

Kamppailu tauteja vastaan

Kun todettujen sukupuolitautilien määrä kasvoi edelleen vuonna 1942, Päämajan lääkintöosasto alkoi epäillä, että rintamien läheisyydessä oli järjestettyä prostituutiotoimintaa. Arkistoista tästä ei kuitenkaan ole löytynyt todisteita. Sen sijaan viitteitä epävirallisista ”hoitopaikoista” asutuskeskuksissa on ja rautatieasemien läheisyydessä oli palveluita tarjolla. Päämaja havahtui jo loppuvuodesta 1942 sukupuolitautilien määrän kasvuun alkamalla kerätä tietoja tautien levittäjistä. Tartunnat oli kuitenkin yleensä saatu lomilla, joten tehtävä ei ollut helppo, koska loma-

laiset eivät yleensä kertoneet loman ajan tekemisistään, eikä heiltä sitä voitu vielä jatkosodan alussa myöskään vaatia. Tilanne oli kuitenkin siinä määrin huolestuttava, että joulukuussa 1942 Kotijoukkojen Esikunta teki Päämajalle ehdotuksen varoittaa lomalle lähteviä ”sukupuolirtunnasta”. Päämaja korjasi sanamuodon ”tautirtunnaksi”, mutta hyväksyi esityksen.

Jatkoa seurasi. Helmikuussa 1942 lääkintöhallitus antoi ohjeen, jossa sukupuolirtunnan saaneiden tiedot pyydettiin toimittamaan lomamatkalaisten lomakunnan lääkäreille, joita edelleen pyydettiin ryhtymään toimiin tartuttajien etsimiseksi ja hoitamiseksi. Syksyllä 1942 Päämajan lääkintöosasto totesi kuitenkin sukupuolitautilien määrän lisääntyneen huolestuttavasti ja antoi kenttäarmeijan yhtymille (armeijakunnille ja divisioonille) käskyn ryhtyä keräämään tietoja sukupuolitautilien mahdollisista tartuttajista ja luetteloidaan heidät. Lokakuusta alkaen ilmoituksia alkoi saapua Päämajaan, jonne kokonaistilastot koottiin. Erikoista tilastoinnissa oli, että linnoitusosaston työmuodostelmien tartunnat kirjattiin omaksi kokonaisuudeksi. Oliko niin, että linnoitustyömailla, varsinkin kaupan rintamasta olevilla rakennustyömailla kukoisti epäsaadylinen elämä?

Suomessa otettiin vuoden 1943 alussa käyttö sukupuolitautilaki ja sukupuolitautilasetus. Käytännössä uusi laki tarkoitti sitä, että sukupuolitautilien saaneet velvoitettiin ilmoittamaan viranomaisille tartunnan lähde. Lisäksi viranomaiset ryhtyivät nyt järjestelmälliseen sukupuolitautiltautitaustien kirjaimiseen.

Puolustusvoimat aloitti myös vuoden 1943 alussa valistustyön sukupuolitautilien määrän vähentämiseksi. Tätä varten suunniteltiin painettavan 300 000 kappaletta valistuskirjoitusvihkosta ”Auttakaa hävittämään sukupuolitaudit”. Niitä sitten jaettiin 20 kappaletta perusyksikköä (komppania, patteri jne.) kohden. Yksiköt velvoitettiin myös hoitamaan vihkosen omaksuminen siten, että se jaettiin lomavuorolaisille kolme kuukautta ennen loman alkua. Miten tätä ”aikapojan aapista” luettiin ja järjestivätkö valitusupseerit niistä kuulusteluja ennen lomalle pääsyä, se tässä artikkelissa

käytetyistä lähteistä ei selvinnyt.

Keväällä 1943 joukot aloittivat myös säännölliset lääkärintarkastukset sukupuolitautilien ehkäisemiseksi. Tarkastukset toteutettiin määräaikaisten lääkärintarkastusten yhteydessä siten, että mahdollisten tartuntojen ilmitulo ei levinnyt yleiseen tietoisuuteen. Eräissä joukoissa tartuntoja pyrittiin ehkäisemään myös sanktioilla. 18. Divisioonassa mm. esitettiin yhden lomavuoron väliin jättämistä sellaisilta sotilailta, joilla oli todettu sukupuolitautiltautita. Ongelmista huolimatta sukupuolitautilaki ja valistustyö alkoivat tuottaa tuloa ja tartuntatapausten määrä kääntyi laskuun kohti sodan loppua. Vuoden päästä, helmikuussa 1944, tartuntojen määrä oli laskenut noin neljäsosaan huippuluvuista ollen 240 tapausta kuukaudessa.

Johtopäätöksiä johtamisesta

Mitä johtopäätöksiä suomalaisten toiminnasta voidaan tehdä? Ensinnäkin, talvisodassa ei tämän artikkelin aihepiiriin liittyviä asioita tarvinnut pohtia. Sota oli lyhyt ja Suomessa koettiin yleisesti, että on kyse olemassaolostamme. Sitoutuminen Suomen puolustamiseen oli niin ehdotonta, että aikaa mielikuvituksen lennättämiselle ei yksinkertaisesti ollut. Sitä vastoin jatkosodasta voidaan varmaan todeta, että kenttäpiispa lienee ollut oikeassa korostaessaan, että jos meille olisi perustettu kenttäbordelleja, kotirintama olisi romahtanut. Moraalisesti kenttäbordellijärjestelmä oli suomalaisten oikeustajua vastaan. Lisäksi naisten osuus kotirintaman sotateollisuudessa ja ylipäätään kotirintaman erilaisten asioiden hoidossa oli aivan keskeinen. Jos miehille olisi sallittu bordellien käyttö, seuraukset olisivat voineet olla arvaamattomat.

Mikä vaikutus kontrolloidun bordellijärjestelmän puuttumiselle sitten oli joukkojen operatiiviselle valmiudelle? Sitä lienee aika vaikea arvioida, koska ei voida sanoa, olisivatko kenttäbordellit pitäneet sukupuolirtuntatapaukset kurissa, vaikkakin tästä on varmaan jonkinlaisia tilastoja niistä maista, joissa järjestelmä oli käytössä. Bordelleista saattoi kuitenkin saada tauteja, olivat ne sitten kontrolloituja

tai ei. Joka tapauksessa, sukupuolitautien määrä tarkoitti sitä, että sekä vuonna 1942 että 1943 tauteihin sairastuneita tilastoitiin pelkästään kenttäarmeijassa noin divisioonan miesvahvuuden verran. Käytännössä poistuma ei kuitenkaan ollut ihan näin suuri, koska vakavia tautitapauksia oli huomattavasti vähemmän. Mitä tulee sitten armeijan moraalisiin, siihenkin sukupuolitau-teilla oli vaikutusta. Pahimmillaan, kuten eräistä raporteista voi lukea, sukupuolitauti hankittiin jopa tahallaan, jotta päästäisiin pois rintamapalveluksesta. Paikat, mistä taudin pystyi hankkimaan, olivat tiedossa. Kaiken kaikkiaan suomalaiset hoitivat asiansa kuitenkin hyvin. Kotirintama kesti, ja valistuksen yms. toimenpiteiden ansiosta myös sukupuolitautien määrä saatiin vähenemään merkittävästi jo sodan aikana.

Lottien moraalit hyvin korkealla

Lotta Svärd -järjestön kohdalla voidaan todeta, että käyttäytyminen ja siveellisyys olivat erittäin korkealla tasolla. Rikkomukset olivat yksittäistapauksia. Esimerkiksi eräs lotta vaati oikeudelta korvauksia hänen jouduttuaan upseerin väkisin makaamaksi, mutta alioikeus katsoi vaatimuksen olevan perättömän. Sen sijaan korkeampi oikeusaste tuomitsi upseerin vankeusrangaistukseen. Alkuvuodesta 1942 Suur-Saimaan piirissä, rintaman läheisyydessä, ilmeni tapaus, jossa lotta erotettiin vuodeksi syynä ”erittäin räikeällä tavalla esiintynyt yhdys-elämä yksikön miesten kanssa”. Kahta lottaa syytettiin ”miesten asuntoihin hakeutumisesta, miesten kanssa saunomisesta ja ”yleisten naisten tapojen” käytöstä syksyllä 1944 jo heidän kotiuttamisensa jälkeen. Kuten esimerkeistä huomaa, kyseessä ovat hyvin harvinaiset yksittäistapaukset.

Pääkaupungin alueella epäsiiveellisen käytöksen vuoksi erotettujen lottien määrä oli vuosina 1942 - 1944 ainoastaan kaksi tapausta, mutta tultaessa lähemmäksi rintamalinjoja määrä oli suurempi. Tapausten määrä ei kuitenkaan todista muusta kuin satunnaisuudesta ja inhimillisestä elämästä sodan keskellä, mutta tapausten esiintymispaikkojen suurempi määrä rintaman läheisyydessä kyllä jossain määrin

Kuva Puolustusvoimat.

Yhteistyö on voimaa! Laatokan Rannikkoprikaatin Esikunnan henkilöstöä talkoissa Huuhanmäessä heinäkuussa 1943.

kuvastaa sodan vaikutusta inhimillisen elämän muotoihin.

Kaikissa Suomen Lotta Svärd -piireissä ilmeni jatkosodan vuosina yhteensä noin 1100 rikkomustapausta, jotka johtivat asianomaisen erottamiseen tai asianomaista kehoitettiin eroamaan. Näistä tapauksista epäsiiveellisen käytöksen vuoksi erotettiin noin 200 naista. Kaiken kaikkiaan vuonna 1944 Lotta Svärd -järjestössä oli 200 000 jäsentä, joista 50 000 oli alle 17-vuotiaita tyttöjä. Voimme todeta, että promille, siis tuhannesosa, järjestön jäsenistä syyllistyi sodan raskaina ja pitkinä aikoina sen ajan tiukkojen normien mukaan epäsiiveellisyteen. Määrä oli siis todella äärimmäisen vähäinen. Sama korkea moraalit koski myös sotilaskotisisaria. Voidaan myös spekuloida sitä, oliko osa tapauksista aiheutunut mustamaalaamisesta ja pahansuopaisuudesta, jonka uhriksi nuori nainen joutui poikkeuksellisen ankarissa olosuhteissa. Sodan olosuhteet rikkoivat sen aikaiset suomalaiset talonpoikaiset sosiaaliset asetelmat.

Toimettomuus on henkisesti tappavaa

Kuten Edwin Laine elokuvassa Tuntematon sotilas kuvaa, sotilasjohtajien tärkein tehtävä on pitää alaiensa mieli kirkkaana. Sekä Väinö Linna Sotataromaanissaan että ammattisotilas ja

sodan tutkija Wolf Halsti ovat yhte-neväisesti todenneet, että asemasota-vaihe oli johtamisen kannalta kaikkein hankalinta aikaa. On erittäin vaikeaa ylläpitää erinomaista taistelukuntoa, kun rintamalinjat ovat pysähtyneet ja aikuisia mieliä ei kiinnosta päivittäinen sodan harjoittelu. Rintamalla valmistettiin valtaisa määrä puhdetöitä ja koristetöitä, mikä sinänsä on hieno asia, mutta ehkä se osaltaan kertoo toimet-tomuuden vaarasta sotajoukolle ja sen taistelukyvyille. On helppo tarkastella puhdetöitä, mutta paljon vaikeampaa tarkastella ihmisuhteita, jotka sodan pakotetuissa olosuhteissa ovat aina poikkeuksellisia ja äärimmäisiä rivimiehille.

Olemme yrittäneet tässä artikkelis-sa hahmottaa lukijalle tärkeää ja vakavaa ilmiötä, joka hoitamattomana voi kaataa korkeankin sivistyksen ja pitkäl-le koulutetun sotajoukon. Haluamme lopuksi vielä korostaa, että ihmiskauppa ei missään olosuhteissa kuulu kou-lutetun sotilasjoukon oikeustajuun.

Kirjoittajat, johtamisen professori Aki-Mauri Huhtinen ja operaatiotaidon ja taktiikan professori Pasi Kesseli työskentelevät Maanpuolustuskorkeakoulussa. □

Kadettikasvatuksella suuri merkitys

Kadettikunnan uuden puheenjohtajan, prikaatikenraali Juha-Pekka Liikolan haastattelu

Haastattelu: Arto Kotro

Juha-Pekka Liikola on lahtelainen. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Lahden lyseosta vuonna 1973. Hän kävi Kadettikoulun kursilla 61 vuosina 1974 - 1977 saavuttan kadedtiylikersantin arvon. Virkauran ensimmäiset kahdeksan vuotta Liikola palveli Hämeen Ratsujääkäripataljoonassa opetusupseerina ja komppanianpäällikkönä. Sotakorkeakoulun jälkeen Liikola palveli toimistoupseerina Sisä-Suomen Sotilasläänin Esikunnassa, toimistopäällikkönä Lahden Sotilaspiirin Esikunnassa, osastoesiupseerina Hämeen Sotilasläänin Esikunnassa ja esikuntapäällikkönä Hämeen Rykmentissä. Maanpuolustuskorkeakoulun Perustutkinto-osaston eli Kadettikoulun johtajana Liikola toimi vuosina 1997 - 2000. Kaartin Jääkärirykmentin komentajana eversti Liikola toimi syksyyn 2002 asti, minkä jälkeen hän siirtyi Lappeenrantaan Maasotakoulun johtajaksi. Vuoden 2006 helmikuusta lähtien prikaatikenraali Liikola on toiminut Hämeenlinnassa Läntisen Maanpuolustusalueen Esikunnan esikuntapäällikkönä.

Mitä ymmärrät kadettiveljeydellä ja kuinka se ilmenee tai sen tulisi ilmetä käytännössä?

Kadettiveljeys on ennen kaikkea yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tämä koskee koko upseerikuntaa, mutta ko-

Prikaatikenraali Juha-Pekka Liikola aloitti tämän vuoden alusta toimintansa Kadettikunnan puheenjohtajana.

Hänellä on vankka kokemus Kadettikunnasta, sillä hän on toiminut aikaisemmin Lahden kadettiin puheenjohtajana ja Kadettikunnan hallituksen jäsenenä. Kadettien kouluttaminen on hänelle tuttua, sillä hän on toiminut sekä Kadettikoulun että Maasotakoulun johtajana. Kylkirauta haastatteli silloista eversti Liikolaa numeroon 3/2002 aiheena kokemukset toiminnasta joukko-osaston komentajana 2000-luvulla. Tässä haastattelussa keskitytään kokemuksiin kadettiveljeydestä ja kadettikasvatuksesta.

rostuu luonnollisesti oman kadettikursin keskuudessa. Merkittävää on se, että kadettiveljeys ulottuu kadetista kenraaliin asti käsittäen kaikki kadettisukupolvet. Yhteenkuuluvuuden tunne on parhaimmillaan todellista ystävyyttä. Kadettiveljeys voi ilmetä käytännössä hyvin monella tavalla. Kadettiveljen auttaminen on yksi ilmenemismuoto. Epäterve auttaminen ei kuitenkaan luonnollisesti kuulu upseerin moraalisiin. On myös niin, että tietoisuus kuulumisesta hyvin valikoituu ja arvostettuun joukkoon antaa voimia ja toisaalta se myös velvoittaa.

Mikä on käsityksesi kadettikasvatuksen päämäärästä?

Pelkistetysti sanottuna kadettikasvatuksen päämääränä on tukea kadetin kasvamista upseeriksi. Kadettikasvatuksessa samoin kuin myöhemmin upseerikoulutuksessa on tavoitteena kehittää upseeria yhä paremmaksi erilaisiin johtamistehtäviin. Kadettikoulun aikana kurssien sisäisellä toiminnalla ja yhdessäololla on myös suuri merkitys. Tästä on kokemusta jo hyvin pitkältä ajalta suomalaisessa upseerikoulutuksessa.

Mikä on olennaista kadettiperinteen siirtämisessä uusille kadettisukupol-

Kadetti Liikola. Tällainen kuva kadettiajalta on varmaankin jokaisen kadettiupseerin albumissa.

ville? Mitkä ovat perinteitä, jotka tulee ehdottomasti säilyttää?

Kadettiperinteen siirtämisessä on tärkeintä siirtää upseerien arvot nuoremmille. Samalla opitaan kunnioittamaan perinteitä. Tämä auttaa osaltaan kadetin kasvamista upseeriksi. Suomalainen yhteiskunta arvostaa upseereita. Kadettiperinteiden siirtämisellä seuraaville kadettisukupolville siirretään myös tätä arvostusta eteenpäin.

Varsinaiset perinteet koostuvat, kuten yleensä kaikkien maiden asevoimissa, lähinnä joukko-osastojen ja sotilasopetuslaitosten historiasta, joukko-osastojen lipuista ja kunniamarsseista. Esimerkiksi joukko-osaston historian tunteminen kuuluu jokaisen upseerille. Se on omiaan sitouttamaan upseeria omaan joukkoonsa.

Kadettiupseereilla on eräs hyvin

merkittävä ja vanha perinne. Se on eettisen ja moraalisen kasvun säännöstö. Tämä säännöstö on kadettilupaus. Haluan erityisesti korostaa kadettilupauksen merkitystä eräänä upseeriuden perustana.

Kadettikoulutukseen on kuulunut myös tapoja, joita ei voida pitää perinteinä vaan pikemminkin perittyinä tapoina. Niihin pitää suhtautua harkitun kriittisesti. Kadetit ovat nuoria ja innokkaita. Pennalismiksi ei saa kuulua kadettien koulutukseen.

Erytisen tärkeää on myös muistaa, että perinteet eivät saa kahlita kehitystä, vaan niiden tulisi olla myönteinen voimavara.

Mitkä ovat kokemuksesi kadettikasvatuksesta toimittuasi kadetteja kasvattaneiden sotilasopetuslaitos-

ten johtajana? Entä onko jäänyt tässä suhteessa jotain mieleen omalta kadettiajaltasi?

Kadettien koulutuksen murrokset ovat toisaalta luoneet uusia mahdollisuuksia myös kadettikasvatukseen ja toisaalta on poistettu tapoja, joita ei pidetä enää tarkoituksenmukaisena. Eräistä periaatteista on pidetty tiukasti kiinni. Tällaisia ovat esimerkiksi hyvät tavat, kurinalaisuus ja täsmällisyys. Merkittäviä perinteitä ovat tilaisuudet, joissa kadetti ikään kuin otetaan laajan veljesjoukon jäseniksi. Näiden tilaisuuksien myötä kadetit ovat kokeneet kuuluvansa aivan erityiseen joukkoon, jonka jäsenenä on kunniaakasta olla.

Yhteiskunnan muutokset näkyvät luonnollisesti myös kadeteissa. Aikaisemmin itsestään selvänä pidetyt asia eivät nykyisin ole kaikille selviä. Tämä vaatii kasvatusta, opetus tai paremminkin oppimaan ohjaaminen ei pelkästään riitä. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi täsmällisyys, vastuuaulius, luotettavuus tehtävien täyttämässä sekä vastuu ihmisistä ja materiaalista. Samoin käytöstavoissa on joillekin jäänyt puutteita kodin ja koulun jälkeen. Haluan kuitenkin korostaa, että valtaosalle kadeteista ei edellä esitetyissä asioissa ole huomauttamista.

Vaikuttaa siltä, että upseerille asetettavat vaatimukset eivät ole juuri muuttuneet. Samoin upseerin arvostettu asema yhteiskunnassa on monestakin syystä säilynyt ja esimerkiksi lukuisten julkisten asiantuntijana esiintymisten kautta jopa korostunut.

Omasta kadettiajastani 1970-luvun puolivälistä on jäänyt päällimmäisenä mieleen se, että se oli rankkaa aikaa, mutta toisaalta usein oli hauskaa ja huumoria oli paljon mukana. Jopa meressä käynnistä oppi nauttimaan. Kadettiveljet todellakin heittivät minut mereen sen ajan tiettyjen tapojen mukaisesti.

Onko muutosten paineessa oleva kadettikoulutus muuttanut kadettiupseereiden arvomaailmaa, kadettiperinteitä ja kadettiveljeyttä?

Tähän mennessä tehtyjen arvotutkimusten mukaan ei suuria muutoksia ole tapahtunut. Aatteellisuuden palo on kyllä lientynyt, kun vuosikymmeniä on kulunut todella kovista ajoista. Kadettiveljeyden käytännön ilmenemisessä on

Maasotakoulun johtaja eversti Liikola kouluttamassa kadetteja vuonna 2004.

vuosien mittaan ollut jonkin verran aaltoliikettä. Esimerkiksi osallistuminen kadettikurssien tapaamisiin on vaihdellut huomattavasti. Pidän kurssitapaamisia hyvin tärkeänä toimintamuotona. Samoin kadettikurssien julkaisut ovat arvokkaita. Julkaisut ovat myös historiantutkimuksen kannalta merkittäviä ajankuvauksia.

Kadettien arvomaailman syntyyn vaikuttaa luonnollisesti Kadettikoulun aikainen koulutus. Jokaisella kouluttajalla on tässä suhteessa suuri merkitys.

**Mikä on joukko-osastojen ja kadetti-
piirien rooli kadettiveljeyden ylläpidossa ja kehittämisessä? Voidaanko joukko-osastojen ja Kadettikoulun yhteistoimintaa tässä suhteessa edelleen kehittää?**

Kysymys on hyvin joukko-osasto-kohtainen. Viisaus ja halu toimintaan löytyvät paikan päältä. Jos jäsenistö ei tunne mielenkiintoa toimintaan, ei käskemistäkään ole hyötyä. Nykyisin erityisesti nuorten upseerien on usein hankala osallistua vapaa-aikana yhtei-

siin rientoihin. Sotaharjoitusvuorokausia saattaa olla todella paljon. Suurin osa asuu muualla kuin kasarmialueella. Kun on ollut päiväkausia harjoituksessa ja vaihtoehtoina ovat osallistuminen kadetti-
piiriin tilaisuuteen tai iltaan kotona, tulee helposti mieleen valita jälkimmäinen. Tämä on ymmärrettävää. Jotta kadetti-
piirien toiminta on tehokasta, on oltava tarve toimintaan ja toimintamuotojen on oltava osallistumishalua herättäviä.

Sotakoulujen ja joukko-osastojen yhteistoiminta on viime vuosina tiivistynyt. Tähän on johtanut mm se, että käytössä on kalustoja, joihin vain tietyt joukko-osastot ovat erikoistuneet. On tarkoituksenmukaista, että kadetit koulutetaan näissä joukko-osastoissa kyseisten kalustojen käyttöön. Toisaalta joukko-osastojen harjoituksia voidaan hyvin taloudellisesti ja suhteellisen pienellä vaivalla hyödyntää kadettien harjaantumisen kenttänä. Hyöty on ollut molemminpuolista. Joukko-osastot ovat saaneet kouluttaja-apua ja kadetit ovat saaneet opastusta vanhemmilta kouluttajiltaan.

Olet toiminut tämän vuoden alusta Kadettikunnan puheenjohtajana? Mitkä ovat päällimmäiset esille tulleet Kadettikunnan toimintaan liittyvät suunnitelmat normaalin toiminnan lisäksi?

Tärkein lähiajan tehtävä on Kadettikunnan strategian tarkistaminen. Suunnitelman laatiminen on jo aloitettu ja se käsitellään todennäköisesti ensi vuoden syyskokouksessa. Strategian tarkistus on vaativa ja tärkeä tehtävä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Toinen hyvin merkittävä hanke, jonka mahdollisuutta on ryhdytty selvittämään, on seuraavan arvotutkimuksen tekeminen. Tällainen tutkimus palvelee paitsi Kadettikuntaa myös koko upseerikuntaa. Arvotutkimusten jo nyt käytössä olevan laajan aineiston sekä vastaisuudessa tehtävän tutkimuksen perusteella olisi mahdollista tehdä jopa väitöstutkimus. Ehdotankin tutkijoille tarttumista tilaisuuteen! □

Kadettiperinteiden ja -kasvatuksen katkeamaton ketju

Teksti: Marko Palokangas

Viimeaikoina on verraten paljon puhuttu sotilasperinteiden ketjuuntumisesta Haapaniemen ajoista Suomen itsenäisyyden aikaiseen Kadettikouluun.

Tässä kirjoituksessa tarkastellaan niitä kadettikasvatuksen perinteiksi spontaanisti vahvistuneita koulusta kouluun siirtyneitä ilmiöitä, jotka ovat olleet ominaisia suomalaiselle upseerikoulutukselle Haapaniemestä Helsinkiin. Perinteiden yksityiskohtaista sisältöä kaipaaville on Kadettikoulun ja Kadettioppilaskunnan yhteistyönä painettu lehtinen ”Kadettiyhteisön perinteitä ja vakiintuneita toimintatapoja”.

Marko Palokangas

Miten ja miksi suomalaiset kadettiperinteet ovat syntyneet? Olennaista on ymmärtää se, että vuosisatojen kuluessa internaateissa on yleensä syntynyt yhteinen lakin talon tavoista ja normeista. Tässä suhteessa Suomessa eri aikakausina toimineet kadettikoulut eivät tee poikkeusta säännöstä, vaan traditioiden merkitys on otettu lähes automaattisesti osaksi koulutusta ja kasvamista upseerin vaatimaan ammattiin. Siksi latinankielinen sana tradere, tarkoittaen luovuttamista tai siirtämistä, pätee oivallisesti eri aikojen kadettikoulujemme vastuuseen jatkaa perinteitä, tapoja sekä muistitietoa 227 vuoden aikajaksolla.

Upseeri- ja perinnekasvatuksessa Haapaniemestä Helsinkiin saakka on myös käytetty sotilaselämälle ominaisia keinoja: tiukkaa kuria, nurkumatonta täsmällisyyttä, kirjoittamattomien tapojen noudattamista, huumoria - toisinaan jopa kyseenalaista kovakouraisuuttakin. Siksi voidaan sanoa, että

perinteiden jatkuminen tai niiden katkeaminen sukupolvelta toiselle on yleensä kahden kaappa: yhteisöllinen vastuu ja yksittäisten henkilöiden suhde kasvatukseen ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa toisiinsa. Vaikka sotilasperinteet yhtäältä liittyvät erityisesti sotajoukon toimintakyvyn ja ryhmädynamiikan vaatimuksiin, niiden tarkoituksenmukaisuuden ja jatkuvuuden kannalta on asiaa toisaalta tarkasteltava myös yksilön - siis kadetin - henkilökohtaisten tuntemusten näkökulmasta.

Miten ja miksi kadettiperinteet ja kasvatukselliset normit sitten ovat siirtyneet lähes sellaisinaan yli kahdensadan vuoden takaa nykyaikaan?

Sprengtportenin henkinen perintö

Haapaniemen Sotakoulussa ja sittemmin Haapaniemen Kadettikoulussa huomio kiinnittyi, koulutusperiaattei-

den erilaisuuden ohella, kasvatuksen luomaan ilmapiiriin. Näiden sotakoulujen kerrotaan tehneen poikkeuksen aikansa muihin oppilaitoksiin verrattuna erityisesti hengen sekä oppilaiden parissa syntyneen yhteenkuuluvuudentunteen osalta. Haapaniemen oppilaitoksia voidaan siten pitää upseerikoulutuksen ohella myös huomattavina sivistyslaitoksina. Yksiselitteisiä syitä näihin tunnuspiirteisiin on tänä päivänä vaikea löytää, mutta tiettyjen henkilöiden vaikutusta asioiden kulkuun ei voida ohittaa.

Yrjö-Maunu Sprengtportenin aiepiin kasvatteihinsa juurruttama suomalaiskansallinen ajattelutapa ja upseeriuden henki jäivät perinnöksi vastaperustetulle Haapaniemen Sotakoululle. Hänen sanomansa upseerikasvatuksen roolista on yksiselitteinen. ”Upseerin on tarkoin varottava ylläpi-

tämästä tyrannimaista ja nöyryyttävää valtaa, joka ei miellytä vanhempia upseereita ja joka synnyttää nuorison keskuudessa pikemminkin kapinaa kuin tottelevaisuutta. Hänen tulee varoa nöyryyttäviä ja epäoikeudenmukaisia käskyjä, jotka tekevät käskynalaiset surullisiksi ja vieroittavat kunnialliset ihmiset hänestä itsestään.”

Haapaniemen Sotakoulun alkuvuosien toiminta haki perinteiden ja kasvatuksen osalta uomiaan, mutta kolmannen johtajansa - Samuel Möllerin - aikana voidaan hengen katsoa vakiintuneen Sprengtportenin ajatusten mukaiseksi. Tämän ”Suomen ensimmäisen sotilaspedagogin”, vaikutus koulun henkeen ja perinteiden juurruttamiseen oli vahva. Ehkei vähiten juuriksi, että Möller oli Sprengtportenin entinen oppilas ja alainen. Möllerin kehitystyö kasvattajana konkretisoitui erityisesti vuonna 1785 hyväksytyssä koulun johtosäännössä, joka myös osaltaan käsitteli kadettihengen muodostamista ja upseerikasvatusta. Tärkeimmäksi ohjenuoraksi nousi ”esprit de corps” eli kadettitoveruuden yhteishenki ja sen vaaliminen.

Johtosäännön sivuille kirjoitettuna eivät kuitenkaan olleet aivan kaikki traditiot. Näihin kirjoittamattomiin Möllerin järjestelyihin voidaan katsoa kuuluneen oppilasluokkien primariukset, eli kadettivanhimmat, jotka valikoitiin ahkeruuden, esimerkillisyyden ja hyvien käytöstapojensa siivittäminä. Tehtävänsä määrätty primarius toimi opettajien poissa ollessa kadettitovereittensa kasvatuksellisessa vastuussa olevana esimiehenä ja vastasi siten myös sisäisestä järjestyksestä. Mitä tulee edellä kuvattuun kasvatustapaan, on sanomattakin selvää sen olemassaolo ja periytyminen Haminan kautta nykyiseen kadettiesimiesjärjestelmäämme. Myös kadettiupseerien henkinen arvolause: ”kunnia, velvollisuus, isänmaa” ovat Möllerin ajatusten puhtaimpia kaikuja Haapaniemestä nykyperinteisiin.

Haapaniemen Kadettikoulun ylivalvojana sittemmin toimineen eversti Furmarckin sanoma hengestä ja kurista syventää Sprengtportenin ja Möllerin oppeja. Hänen mukaansa: ”kurin tuli olla riittävän kunnollinen ja sotilallinen, kuitenkin välttämättä skolastista pikkumaisuutta”. Omavaltaisuuksista

tuli rangaista ankarasti ilman häpeäviittaa tai tekijän leimaamista rikolliseksi. Oppilaiden ja kurssien kesken ei saanut syntyä muuta eroa kuin minkä he saavuttivat kadettina ahkeruudellaan ja taitavuudellaan.

Haapaniemestä Venäjän vallan ajalle

Haapaniemen upseerikoulujen perinteiden siirtymisestä sellaisenaan Venäjän vallan aikaisiin kadettikouluihin on harvojen säilyneiden dokumenttien

lä aiheutti perinteiden katkeamiselle vaaratilanteen. Sodan aikana Haapaniemen Kadettikoulu alue jäi osapuolten yhteisellä sopimuksella sotatoimien ulkopuolelle. Täydellisen hävityksen sijaan asia siis ratkesi upseerikoulutuksenkin jatkuvuuden kannalta edullisemmaksi.

Sodan lopputuloksen seurauksena, Suomen tultua liitetyksi suuriruhtinaskuntana osaksi Venäjän valtakuntaa, Samuel Möller laati kirjallisen selostuksen Haapaniemen Kadettikoulun tarkoituksista ja esityksen upseeri-

Kuva Sotamuseo.

Yrjö-Maunu Sprengtporten

valossa vaikea esittää yhtä tulkintaa. Vähäisessä määrin säilyneisiin asiakirjoihin ja perimätietoihin nojaten selviää kuitenkin se tosiseikka, että vuonna 1808 Haapaniemen Kadettikoulun lakkauttaminen Suomen sodan kynnyksel-

koulutuksen jatkamisesta. Asiakirja oli edesauttamassa syntyneen perinnetietoisuuden siirtymistä edelleen Kenttämittauskoulun oppilaille.

Jälkikäteen arvioituna Haapaniemen Kadettikoulun merkittävyys piilee

Kuva Sotamuseo.

Samuel Möller

nimenomaisesti sen jättämässä henkissä perinnössä: mikäli sotakoulu ei olisi ollut, Venäjän vallan aikainen upseerikoulutukseen olisi tuskin päässyt alkuun yhtä nopeasti ja tiettyjä etuoikeuksia nauttien.

Haapaniemen perinnöstä pikkutarkkaan perinnekasvatukseen Haminassa

Vuodesta 1809 lähtien Suomen integroiduttua melko nopeasti uuteen emämaahansa nähtiin tarve myös ammatillisen upseerikoulutuksen jatkamiselle. Erinäisten vaiheiden jälkeen vuonna 1812 perustettiin Haapaniemeen Kenttämittauskoulu, jonka tehtäviin kartoitusupseerien koulutuksen lisäksi kuuluivat myös perinteiden vaa-

liminen ja upseerikasvatus.

Osin vanhojen perinteiden siirtyminen sellaisinaan Haapaniemen Kenttämittauskouluun ja kasvatustradition katkeamattomuus selittyvät myös koulutuskatkon lyhyellä ajalla. Haapaniemen Kadettikoulun ja Kenttämittauskoulun toimintojen välillä oli käytännössä vain neljä kokonaista vuotta. On myös muistettava, että upseerikoulutus Kenttämittauskoulussa jatkui myös samalla paikkakunnalla näiden vuosien jälkeen.

Tärkeimpänä syynä jatkuvuudelle lienee kuitenkin Ruotsi-Suomen aikaisen kadettikoulun kasvattien ja opettajien siirtämä perinnetietoisuus uuteen sotakouluun. Hyvänä esimerkkinä tästä olkoon edelleen Samuel Möller, joka siis jälleen kerran sai pestin Haapaniemeen, nyt Kenttämittauskoulun opet-

tajaksi ja koulunjohtajan apulaiseksi. Myös koulun ensimmäiseksi johtajaksi nimitetty everstiluutnantti von Fieandt oli toiminut opettajana Haapaniemen Kadettikoulussa. Hänen kirjoittamansa ilmoitus kasvatuksellisten arvojen vaalimisesta ei anna epäilyksen sijaa, sille mistä lähtökohdista traditiota jatkettiin: ”Pääkeino kunniatunnon, ahkeruuden ja täsmällisyyden ylläpitämiselle on hyvä ’esprit de corps’...”. Kuulostaa todellakin Samuel Möllerille. Perinteiden siirtyminen oli siis pitkälle näiden avainhenkilöiden varassa.

Oppilasmäärien jatkuva kasvu ja opetuksellisten aineiden lisääntyminen aiheuttivat koulun toiminnalle Haapaniemessä tilanahtautta. Osin tästä ja monista sattumankin aiheuttamista syistä, kuten vuoden 1818 tulipalosta johtuen, upseerikoululle tarvittiin pikaisesti uudet tilat. Päätös koulutuksen siirtämisestä Haminaan tapahtui nopeasti ja rakennustöiden vielä ollessa kesken uuden uljaan nimensä mukainen Suomen Kadettikoulu jatkoi toimintaansa Haminassa vuonna 1821.

Suomen Kadettikoulun kasvatukselliset ja perinteitä kunnioittavat tehtävät olivat sisällöltään jokseenkin samanlaiset Haapaniemen aikoihin verrattuina. Vaikka oppisisältöjä muutettiin ja tarkennettiin Pietarista käsin entistä venäläisempään suuntaan, siirtyivät jo aiemmin syntyneet kirjoittamattomat kadettiperinteet perustettuun upseerikouluun haapaniemeläisten opettajien kautta. Osa Haminan kouluttajista oli entisiä Kenttämittauskoulun ja sitä edeltäneen Haapaniemen Kadettikoulun opettajia. Siten heidän mukanaan Suomen Kadettikouluun tuli merkittävä määrä sinne myöhemmin vakiintuneista perinteistä. Onnistunut henkinen kasvatus ja oikein ymmärretyt toiminnalliset perinteet ikään kuin luonnollisesti säilyttivät asemansa siinä tarkoituksessa, johon ne aikanaan luotiin.

Oma-aloitteellista toimintaa, uusia perinteitä ja venäläisvaikutteita

Uusia traditioita kuitenkin syntyi kasvavaa vauhtia. Hyvänä esimerkkinä kadettien oma-aloitteellisuudesta ja asenteesta kasvatustoimintaan kohtaan kertoo Suomen Kadettikoulun Tove-

Kuva Sotamuseo.

Suomen Kadettikoulun kadetteja Haminassa.

rikunnan perustaminen. Vuonna 1821 perustettu toverikunta sai esikuvansa Haapaniemessä toimineesta edeltäjästään, ”Vanhempainneuvostosta”. Molempien edellä mainittujen yhdistysten toiminta perustui koulujen opettajien antamaan sanattomaan siunaukseen ja ”kasvatukselliseen yhteistoimintaan” opiskelijoiden kanssa.

Kunniauoimioistuimen tavoin toimineiden Haapaniemen ja Haminan aikaisten toverikuntien toiminnot olivat kurinpidollisia ja kasvatuksellisia. Oppilaitosten sisäinen henki ja kadettien keskinäinen perinnekasvatus tähtäsivät kuriin ja rehellisyyteen, joita tuohon aikaan pidettiin upseerin korkeimpina hyveinä. Vaikka kadetti yhteisö rankaisikin hyveiden tieltä hairahtunutta veljeään, toisinaan kovinkin ottein, saavutti Suomen Kadettikoulun Toverikunnan toiminta nopeasti ylimpien valvojiensa eli opettajien hiljaisen hyväksynnän. On sanottu, että Toverikunnalla oli merkittävä rooli ja piilovaikutus kadetteihin vahvan kiintymyksen istuttamisessa Suomea ja suomalaisuutta kohtaan.

Ajan myötä suomalaiskansalliseen kadettikasvatukseen alkoi juurtua myös venäläisiä piirteitä. Kenraalimajuri Thesleffin toimintaa kadettien suuntaan humanina, hyväntahtoisena ja oikeamielisyyttä korostavana johtajana ihailtiin opiskelijoiden keskuudessa. Hänen seuraajansa eversti Dittmars taas omasi asioihin kadettien mielestä tyystin ”venäläisen katsantokannan”.

Pedanttina, osin epäluuloisuuteenkin taipuvaisena upseerina hän loi Suomen Kadettikouluun venäläistyyllisen urkinta- ja ilmiantojärjestelmän, jolloin Kadettitoverikunnan toiminta joutui salaseurana lakkautetuksi. Monien onnistuneidenkin uudistusten jälkeen Dittmars muistetaan yleensä vain Kadettitoverikunnan lakkauttajana.

Seuraavan koulunjohtajan, kenraalimajuri Munckin myötä urkinta lopetettiin, kurista ja kasvatuksesta kuitenkin tinkimättä. Toverikuntakin sai Munckin hiljaisella suostumuksella jatkaa toimintaansa ja kadettikasvatus palautui uuden, ”haapaniemeläisen” suomalaisjohtajan myötä perinteisil-

le urilleen. Mainittakoon, että hänen jälkeensä kaikki koulun johtajat olivat Haapaniemen traditioin koulutettuja Suomen Kadettikoulun omia kasvatteja.

Suomalaiskansallinen kasvatus ja traditiot säilyivät siten, venäläisvaihteista sekä johdon venäläistämisyrittämisistä huolimatta, aina koulun lakkauttamiseen saakka eräällä tavalla Sprengportenin hengessä. Edelliseen viitaten voidaan todeta kirjoittamattomilla perinteillä olleen kirjoitettuja käskyjäkin voimakkaampi vaikutus.

Kadettikasvatuksen lieveilmiöitä suomalaiskansallisessa hengessä

Vaikka kuri Haminan Kadettikoulussa melko nuoria opiskelijoita ajatellen oli ankaraa ja kasvatus pikkutarkkuudessaan tiukan sotilaallista, esiintyi perinteiden lomassa myös niihin liittyviä lieveilmiöitä. Ehkä juuri olosuhteiden ”spartalaisuudesta” johtuen sosiaaliset paineet ja värikkään perinnesäännösten yhteisöllinen ymmärtämättömyys purkautuivat keskenkasvuisten poikien keskuudessa pennaliskina. Haapaniemen Kadettikoulussa näitä simputuksellisia ilmiöitä ei kerrota esiintyneen, koska ne olivat ankarasti kiellettyjä. Ehkä siksi kyseisten asioiden julki tuleminen voidaan asettaa todellisuuden edessä kyseenalaiseksi. Tilastollisesti

Kuva Backmansson: Teckningar ur Kadett-Lifvet.

Haminan kadetti Toverikunnan tuomiolla.

simputuksen kiivain kausi upseerikoulutuksessamme ajoittuu vuosien 1812 ja 1890 väliseen ajanjaksoon, jolloin näiden ikävyyksien voidaan ymmärtää alkaneen Haapaniemen Kenttämittauskoulun aikana.

Mistä ja miksi pennalismi löysi kuitenkin pysyvän kasvualustan juuri kadettikasvatuksesta ja -perinteistä? Usein sanotaan, että ”simputus” kuului venäläisiin sotakouluihin osana kasvatusta. Asialla on vahva todellisuusperä, mutta se ei voi olla ainoa selittävä tekijä. Haminassa näihin ilmiöihin liittyi kaksi painokkaampaa osatekijää: Ensinnäkin kadettikoulujen internaattimaisuus, joissa tiukka sisäinen kurinpito on yleensä ollut luonteenomainen ilmiö. Toinen, ehkä luontevampi syy,

liittyy kadettien ikärakenteeseen ja yhteiskunnallisiin taustoihin. Suomen Kadettikoulun lapsista nuorukaisiin ulottuva kirjo Haminassa synnytti otollista maaperää eriarvoisuutta korostaville tempauksille ja pennalismiperinteille.

Näistä mainittakoon fyysisenä rannaisukeinoina käytetyt ”peltirasvaus”, sekä kylmävesivalelu eli niin kutsuttu ”Kalmbergin prässä”. Vaikka opettajakunnan tiedetään olleen hyvin selvillä Haminan simputusperinteistä, jätettiin kurinpidollisen järjestyksen ylläpito vanhempien kadettien käsiin. Tuon ajan kasvatuksellisista näkemyksistä huolimatta voidaankin perustellusti kysyä, oliko Suomen suhteellisen pienellä upseerikunnalla varaa tämän-

kaltaiseen ”kadettikasvatukseen”?

Kaikesta huolimatta Suomen Kadettikoulu tunnettiin Venäjällä yhtenä keisarikunnan parhaista opetuslaitoksista, joka antoi kasvatusta kansallisisänmaallisessa ja suomalaisessa hengessä. Vaikka koulun toiminta lakautettiin vuonna 1903, olivat sen luoma tulevaisuudenusko ja malli suomalaisuuden edistämisestä tukemassa entisiä oppilaita päättävissä asemissa sortovuosien synkinä hetkinä. Koulun kasvatusta ja traditioita kunnioittavaa yhteenkuuluvuutta ajatellen oli tuskin sattuma, että lukuisat Suomen Kadettikoulun kasvatit olivat ratkaisevissa tehtävissä myös Suomen itsenäisyystaistelun valmisteluissa ja sen läpiviennessä.

Haminasta Helsinkiin - itsenäisyyden ajan kadettihenkeä

Kuten tiedämme, jo vuoden 1918 alun tapahtumien aikana kiinnitettiin huomiota upseerikoulutuksen jatkuvuuteen. Eräiden tilapäisiksi jääneiden kurssien jälkeen aloitti uusi itsenäisen Suomen Kadettikoulu toimintansa Helsingissä tammikuussa 1919.

Uuden koulun perustajat, opettajat ja kadetit, saavuttivat heti yksimielisyyden uuden sotilasopetuslaitoksen roolista nykyaikaisena versiona edeltäjistään. Perinteiden jatkuvuus, kuudentoista vuoden hiljaiselon jälkeen, nousi esille myös Kadettikoulun perustajan ja alun koulunjohtajien taustoista. Kenraalimajuri Hannes Ignatius ja koulun kolme ensimmäistä johtajaa olivat (Haminan) Suomen Kadettikoulun vanhoja kasvatteja. Heidän mielissään tärkeiksi tavoitteiksi nousivat Haminan aikojen kunnianarvoisten perinteiden säilyttäminen ja vakiintuneiden tapojen kunnioittaminen. Ensimmäinen koulunjohtaja, kenraalimajuri Rafael Schauman kirjoittikin että, ”vanhojen Haminan kadettien tallentamat ja syventämät ylevät isänmaalliset perinteet lähtemättöminä kotiutuisivat itsenäisen Suomen uusien kadettisukupolvien simpään”.

Yleisesti ottaen Haminan kadetit pitivät itseään eräänlaisina itsenäisen Suomen Kadettikoulun kummeina. Tärkeintä oli Haminan kadettiperinteiden siirtäminen uudelle uusille upseerisu-

Kuva Sotamuseo.

Kenraalimajuri Hannes Ignatius piti tärkeänä Haminan aikojen perinteiden säilyttämistä myös itsenäisen Suomen Kadettikoulussa.

Kuva Puolustusvoimat.

Kadetteja ja nuoria upseereita 1930-luvulla.

kupolville ja tuleville maanpuolustajille. Eräs merkittävä toimija tämän perinnön siirtämisestä uudelle koululle oli Haminan kadettien vuonna 1908 perustama Kadettiklubi. Sen sääntöjen ensimmäisessä pykälässä mainitaan sen toiminnan tarkoitusperiksi: "...elvyttää ja niin kauan kuin mahdollista, säilyttää lakkautetun Suomen Kadettikoulun ja sen toverikunnan arvokkaat muistot ja perinteet..."

Näkyvimpänä osoituksena perinteiden arvostamisesta ja niiden siirtämisestä itsenäisyyden ajan kadeteille on vuoden 1922 Kadettikoulun lipun vihkiminen. Lippu, joka sotilasperinteissä on symboleista arvostetuin, suunniteltiin Kadettiklubin toimesta kuvaamaan niitä perinteitä ja sitä henkeä, jotka vallitsivat eri sotakouluissa Haapaniemestä Haminaan. Siksi pääosa Kadettikoulun lipussa esiintyvistä vuosiluvuista ja vaakunoista viittaavat Haapaniemen ja Haminan Kadettikouluihin.

Erikseen on nostettava lause, joka Sprengtportenin hautakivestä siirtyi Suomen Kadettikoulun muistomitaliin ja siitä itsenäisen Suomen Kadettikoulun lippuun: "Constantem Decorat Honor", vapaasti suomennettuna "kunnia kestävän palkka". Yrjö Maunu Sprengtportenin perintö elää vahvana keskuudessamme.

Nykyiset kadettiperinteet ja -kasvatus ovat pitkän aikakauden tuotoksia. Perinteiden siirtyminen itsenäisyyden aikana Arkadiasta Munkkiniemeen ja sieltä Santahaminaan on noudattanut ikiaikaista perimätiedollista kaavaa.

Viitaten perinteiden kirjaan, tapojen siirtyminen kurssilta toiselle on itsenäisyyden vuosina ollut yhä enemmän myös tietoisien ja kirjatun työn tulosta.

Tänään vaikuttaakin siltä, että kadettiperinteet ja -kasvatus ovat jälleen arvostettuja asioita - eräällä tavalla myös kehityskaarensa huipulla. Väitetä voidaan perustella sillä, että nykyperinteet, etenkin perinnetilaisuudet, ovat saaneet upseeriston ja kadettien varauksettoman kannatuksen. Syynä tähän lienee kadettikasvatuksen säätely ja valvonta sekä Kadettikoulun ja kadetteja opettavan henkilökunnan sitoutuminen perinnekasvatukseen.

Eversti Sampo Ahto kirjoitti aikanaan: "Kadettikoulun perinteet ovat soturin perinteitä. Sinä päivänä, kun tämä näkemys hämärtyy, perinteemme ovat latistuneet juhlapuheiden koristeiksi". Tähän on helppo yhtyä.

Kirjoittaja palvelee Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorian laitoksella. □

Kuva Puolustusvoimat.

Itsenäisen Suomen Kadettikoulun lippu on arvostetuin Kadettikoulun perinteiden symboleista.

Suomen Sotatieteellinen Seura uudistuu

Kenraalimajuri Seppo Tanskasen haastattelu

Haastattelu: Arto Kotro

Suomen Sotatieteellinen Seura vietti 80-vuotisjuhlaansa Säätytalossa 7.2.2007 arvovaltaisen kutsuvierasjoukon läsnä ollessa. Seura on tehnyt arvokasta työtä Suomen maanpuolustuksen hyväksi. Jäsenistöä on noin 1000 korkeakoulutettua henkilöä, pääasiassa yleisesikuntaupseereita. Viime syyskokouksen päätöksen mukaisesti jäseneksi voidaan hyväksyä kaikki upseerit, joiden taustana on ylempi korkeakoulututkinto. Samoin voidaan hyväksyä seuran jäseniksi vastaavasti siviilikoulutettuja henkilöitä. Kylkiraudan toimitus halusi esitellä tämän merkittävän ja uudistuvan seuran asemaa sekä toimintaa ja haastatteli seuran puheenjohtajaa kenraalimajuri Seppo Tanskasta.

Mikä on Suomen Sotatieteellinen Seura?

Seura on Kadettikunnan jälkeen vanhimpia Suomeen rekisteröityjä maanpuolustusalan yhdistyksiä, jonka hiukan yli tuhannen jäsenen valtaosa on yleisesikuntaupseereita. Seuran tarkoituksena on sääntöjen mukaan ”edistää ja tukea sotatieteellistä tutkimustyötä ja sotatieteiden harrastusta sekä seurata niiden kehitystä.”

Mitä ovat sotatieteet?

Määritelmiä on vuosikymmenien mitaan ollut monenlaisia ja viimeinen sana on varmaan vieläkin sanomatta. Mielestäni hyvä määrittely on Maanpuolustuskorkeakoulun käyttämä: Sotatieteet ovat laaja ja monialainen kokonaisuus, jota sitovat yhteen sodat,

kriisit ja niihin liittyvät turvallisuushkat sekä pyrkimykset niiden ehkäisemiseen.

Sotatieteitä ovat muun muassa johtaminen, operaatiotaito ja taktiikka, sotahistoria, sotateknikka, sotilaspedagogiikka, -psykologia, -sosiologia sekä strategia ja sotilaslääketiede.

Kuinka seuran toiminta alkoi?

Suomen Sotatieteellinen Seura katsoo toimintansa alkaneen Sotakorkeakoulun upseerikerhosta, jonka korkeakoulun kolmen ensimmäisen kurssin oppilaat perustivat 7.2.1927.

Paria vuotta myöhemmin seura sai nykyisen nimensä ja se merkittiin yhdistysrekisteriin. Silloisten sääntöjen mukaan seura tuli olemaan tieteellinen ja sen tarkoituksena oli ”edistää

Seuran puheenjohtaja kenraalimajuri Seppo Tanskanen.

ja tukea sotatieteellistä tutkimustyötä ja sotatieteiden kehittämistä kotimaassa, seurata niiden kehitystä ulkomailla sekä toimia upseereiden sotilaallisen sivistyksen kohottamiseksi.”

Perustamisvaiheessa seurassa oli 177 jäsentä, josta määrä on vuosien mittaan noussut nykytasolle. Todettakoon vielä, että seuran ensimmäinen vuosijulkaisu, sotamarsalkka Mannerheimille omistettu Tiede ja Ase n:o 1 ilmestyi vuonna 1933.

Miten seura toimii?

Tavallisin toimintamuoto on esitelmätilaisuuksien ja niihin liittyvien keskus-

telujen järjestäminen seuran kevät- ja syyskokousten sekä seitsemän jaoston kokousten puitteissa. Jaostot suunnittelevat toimintansa itsenäisesti seuran sihteerin koordinoimissa kokonaisuutena. Seura haluaa edistää sotatieteiden harrastusta ja maanpuolustuksen asiaa toimimalla tasokkaana keskustelufoorumina. Esimerkiksi eri ikäpolvien kohtaaminen on tilaisuuksissa osoittautunut antoisaksi. Pelkästään viihteellisiä toimintamuotoja on toistaiseksi vältetty, vaikka kokouksissa voi toki mukavaakin olla.

Ulospäin näkyvin tuotos on vuosittain ilmestyvä Tiede ja Ase - vuosikirja, tämän vuotinen juhlijulkaisu jo numeroltaan 65. Jokaisessa julkaisussa on kymmenestä viiteentoista tieteelliset kriteerit täyttävää artikkelia eri aloilta, joten julkaistu sivumäärä on yhteensä huikkea, noin 15 000. Lisäksi seuralla on oma julkaisusarja, jossa on tähän mennessä ilmestynyt 19 tutkimusta. Aika moni tutkija on siis seuran tuella saanut töitään julkaisuuteen ja sivussa myös pientä taloudellista tukea.

Mitä ovat sotatieteiden päivät?

Vuodesta 2000 alkaen on kahdeksan maanpuolustusalan tieteellistä seuraa järjestänyt yhteistyössä joka toinen vuosi puolustusvoimien tukemana kaksipäiväiset sotatieteiden päivät. Suomen Sotatieteellisellä Seuralla on valmisteluissa ja toimeenpanossa ollut keskeinen rooli. Viidennet sotatieteiden päivät järjestetään Santahaminassa 21.-22.5. 2008 teemanaan ” Muuttuva sodankäynti.” Koska päivien valmistelussa on hyvin monen alan toimijoita, tulee ohjelmasta monipuolinen; erityisesti toisena päivänä siellä on jokaiselle jotakin.

Mitkä ovat seuran tärkeimmät sidosryhmät?

Puheenjohtajan näkökulmasta tärkein sidosryhmä on seuran runsaat 1000 jäsentä. Joukossa on yleisesikuntaupseerien ohella muutamia kymmeniä korkeakoulutettuja siviilitutkijoita ja muita sotatieteisiin hyvin perehtyneitä henkilöitä.

Puolustusvoimien puolella tärkein yhteistyökumppani on Maanpuolus-

tuskorkeakoulu, jonka rehtori on perinteisesti seuran varapuheenjohtaja. Korkeakoulun piiristä tulevat useimmat jaostojen johtajat ja sen kautta seura saa jäsenistönsä pääosan.

Sotatieteiden päivien järjestämisessä mukana olevat seurat muodostavat erään keskeisen yhteistyöfoorumin.

Maanpuolustuksen Kannatussäätiön tuen ansiosta on voitu julkaista vuosikirjaa ilman ilmoitusten hankinnan vaivaa ja epävarmuutta.

Olemme myös eräänä vanhimpänä ja suurimpana tieteellisenä seurana mukana Suomen Tieteellisten Seurain valtuuskunnan toiminnassa 234 muun seuran joukossa. Niinpä huomattava osa seuran tilaisuuksista pidetään Tieteiden Talolla Kirkkokatu 6:ssa ja julkaisumme on myytävänä Tiedekirjan valikoimissa.

Mitä jäsenyösehtojen muutos tarkoittaa käytännössä?

Seuran syyskokous teki viime vuoden lopulla merkittävän päätöksen, jolla

seuran varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä myös upseeri, jonka upseerin tutkinto on ylempi korkeakoulututkinto.

Koska näitä upseereita on valmistunut eri puolille maata vuodesta 1995 alkaen lukuisa joukko, on jäseneksi halukkaan itse hakeuduttava seuran riveihin sihteerin tai esimerkiksi jonkun hallituksen jäsenen kautta. Sihteerinä toimii eversti Esko Hasila (puh 09-5664252, 040-5055204, email esko.hasila@kolumbus.fi).

Toivomme tämän avautuvan mahdollisuuden innostavan nuorta tutkimuksesta ja uusimmasta tiedosta kiinnostunutta upseeristoa.

Yleisesikuntaupseerit tullaan entiseen tapaan kutsumaan seuran jäseniksi heti valmistuttuaan.

Tuleeko toimintaan muutoksia?

Seuran säännöt ja toiminta on vuosikymmenien mittaan säilynyt hyvinkin samankaltaisena eikä toimivien käytäntöjen muuttaminen ole tarkoituksen-

Tiede ja Ase on seuran vuosijulkaisu, jonka tuorein numero on jo 64.

mukaista. Aina tarvitaan hienosäätöä, jotta seura pysyy ajan vaatimusten tasalla. Kehittämistä on hallituksessa ja jaostojen kanssa pohdittu kahdessakin miniseminaarissa, joista seuraavassa muutamia tuloksia.

Seura on tästä vuodesta alkaen mukana uudella alueella, Maanpuolustuskorkeakoulussa alkavassa alumnitoiminnassa.

Toiminnan ulottamista maakuntiin on toivottu, sitä on joskus kokeiltukin ja nyt jälleen pohdiskellaan. Esimerkiksi Mikkeliin tulee olemaan entistä suurempi joukko seuran jäseniä.

Tänä vuonna osa jaostoista uudistaa toimintaansa järjestämällä yhteistyössä Tieteiden Talolla kaikille avoimen Suomen puolustusta käsittelevän seminaarisen sarjan ”Studia Militaria”. Neljässä seminaarissa ovat aiheina pelkistäen ilmaistuna 1) suomalainen koulutus, 2) tilannetietoisuuden haasteet, 3) johtamisen megatrendit ja 4) maavoimien taistelu. Sekä mielenkiintoisia että keskeisiä asioita myös tu-

levaisuutta ajatellen. Toteutuksessa tavoitellaan tasokasta, monitieteellistä aiheiden käsittelyä sekä yksimielisyyden rinnalle myös perusteltua erimielisyyttä.

Toivottavaa olisi, että upseerien rinnalle seuran jäseniksi hakeutuisi entistä enemmän muun korkeakoulutasoisen opetuksen saaneita sotatieteisiin hyvin perehtyneitä henkilöitä. Heitä on esimerkiksi puolustushallinnon palveluksessa, korkeakoulumaailmassa ja alan teollisuudessa.

Lyhyesti tiivistettynä: seura pyrkii juhlatuotenaan avautumaan ja nostamaan toimintansa tasoa.

Miten Suomen Sotatieteellisen Seuran toimintaa voisi verrata muihin upseerien järjestöihin?

Yritän pelkistää, vaikka lyhyesti asiat on aina vaikeampi ilmaista kuin laajas-

ti.

Kadettikunta vahvistaa upseeriston sisäistä henkeä ja yhteenkuuluvuutta sekä levittää maanpuolustustietoutta - nyt tavalla, josta vaikkapa parikymmentä vuotta sitten ei voitu edes uneksia.

Upseeriliitto on upseeriston ammatillinen etujärjestö, joka hoitaa upseeriston edunvalvontaa palkkauksen, koulutuksen ja tehtävärankenteen sekä sosiaali- ja yhteiskunnallisten asioiden alueella. Se keskittyy ensisijassa lompakon sisältöön.

Suomen Sotatieteellinen Seura pyrkii kehittämään upseeriston vaativinta ammatillista ja tieteellistä osaamista; me keskitymme siihen, mitä korvien välissä liikkuu.

Olet ollut hyvin laajasti mukana maanpuolustustyössä. Mitkä ovat olleet keskeisimpiä kokemuksia maanpuolustusjärjestöjen toiminnasta?

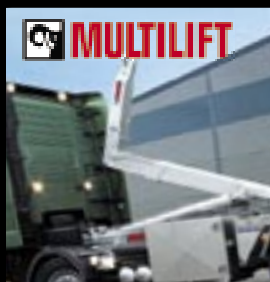
Olen tosiaan vuosikymmenien mittaan saanut osakseni luottamusta tai joskus jopa käskystä joutunut toimimaan aika monen järjestön riveissä. Toiselta puolen olen ollut viran puolesta järjestökentän yhteistyökumppanina Helsingin seudulta Mikkelin ja Joensuun kautta Rovaniemelle saakka.

Kaikkihan tietävät, että maassamme on todella paljon erilaisia maanpuolustusjärjestöjä. Niillä kaikilla on kuitenkin omat tehtävänsä ja oikeuksensa - ainakin niin kauan, kun on aktiivijäseniä ja muut edellytykset järjestää toimintaa. Pienistä puroista syntyy iso virta ja voidaan vain kuvitella kymmenien tuhansien henkilöiden vapaaehtoistyön yhteisvaikutusta maanpuolustuksemme kokonaisuuteen.

Rohkenenkin suositella erityisesti nuoremmille upseereille järjestötoimintaa virikkeiden antajana, mahdollisuutena tutustua samanhenkisiin sekä myös hiukan vaikuttaa tärkeänä pitämiinsä asioihin. □

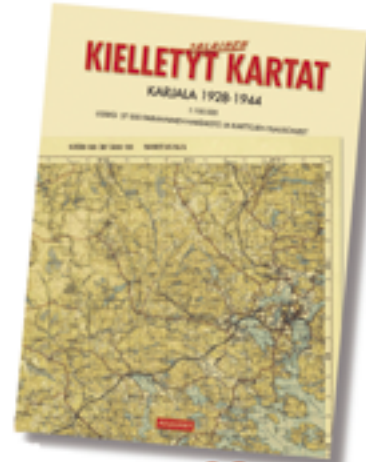

Älyä nostoon

Myynti: Hiab Oy, Suomen myynti, Turku 0204 55 2370, Helsinki 09-561 7960, Jyväskylä 0400-363 450, Oulu 0400-363 450. Tyllis Oy Ab, Kokkola 06-832 3400. Toplift Oy, Joutseno 05-610 0500. Kuormaväline Oy, Kuopio 017-361 3400. Heiskarin Teräspaja Oy, Rovaniemi 016-318 201.

KIELLETYT KARTAT KARJALA 1928-1944

TARJOUSHINTA 38 € (norm. 48 €)

Luovutetun Karjalan alueen topografisten karttojen 1:100 000 kartasto julkaistaan tässä laajuudessa nyt ensimmäistä kertaa. Lisäksi tarkkojen maastokarttojen 1:20 000 karttalehtinimistö. Kartastossa on myös em. karttojen tilausohjeet.

Tilaukset: sähköpostilla tilaus@atlasart.fi, faxilla 09 565 96 300 tai puhelimitse 09 565 96 291. Toimitus kotiosoitteeseen, postikulu 7€.

Kustannusosakeyhtiö AtlasArt
Kutomotie 18 B, 00380 Helsinki
www.atlasart.fi

www.defmin.fi

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Turvallisuuden
puolesta
För vår säkerhet
For our security

ADRESSIT ja TEKSTAUKSET

- Onnitteluun ja osanottoon.
- Laaja valikoima valmiiksi painettuja tekstivaihtoehtoja.
- Tekstaamme adressien tekstit asiakkaan toiveiden mukaan.

Puh. (09) 4785 0213

Fax (09) 4785 0100

KUNNIAMERKIT KUNTOON

- Uudet nauhat ja merkkien asettelu oikeaan järjestykseen, ompelu.
- Pienoiskunniamerkkien, solkien ja kunniamerkinappien myynti.

Puh. (09) 4785 0209 ja 4785 0207

Fax (09) 4785 0203

SOTAINVALIDIEN VELJESLIITTO

KASARMIKATU 34 A, 00130 HELSINKI,
VAIHDE (09) 478 500
EMAIL: keskus.tsto@sotainvalidit.fi
WWW: sotainvalidit.fi

Pentti H. Tikkanen

Kirjailija ja kadettiupseeri 1927 - 2006

Teksti: Tapio Skog

Kaaderikirjailijoista keskusteltaessa on yllättävän harvoin mainittu Pentti H. Tikkanen. Hän on ollut painosten mestari, jonka teoksia on painettu jo yli 400 000 kappaletta ja kirjojakin on julkaistu 74, osa myös äänikirjoina.

Kadetti numero 3728, majuri Pentti Henrik Juhani Tikkanen syntyi Kajaanin maalaiskunnassa 9.3.1927. Kontiolahdes- suoritetun varusmiespalvelun jälkeen hän palveli kanta-alipuseerina JP/JR3:ssa Kontiolahdes- ja JR6:ssa Turussa ja Kainuun Rajavartiostossa Kuusamossa. RUK:n kurssin 77 hän suoritti vuonna 1953. Koska hän palveli kanta-alipuseerina, häntä ei ylennetty vänrikiksi ennen kuin vuonna 1955. Vielä ennen Kadettikoulua Tikkanen palveli va-vänrikkinä Kainuun Rajavartiostossa.

Kadettikurssi 42 vuosina 1956 - 58 sai kurssin vanhimpansa Tikkasesta, jäyhästä jänkien miehestä. Palvelusura Rajavartiolaitoksessa vei Tikkanen ensin Kaakkois-Suomeen, sitten Kainuuseen ja vuonna 1963 Lapin Rajavartiostoon, josta Pentti Tikkanen siirtyi Lapin Jääkäripataljoonaan vuonna 1965. Siellä hän palveli, kunnes siirtyi eläkkeelle vuonna 1974.

Kirjallisen uransa Tikkanen aloitti eräartikkelien tekijänä, mutta vuonna 1968 ilmestyi ensimmäinen kokonainen eräteos ”Suuntana erämaat”. Sitä seurasivat sotakirjat ”Partisaanit hyökkäävät”, ”Sissiprikaatin tuho” ja eräkirja ”Runneltu Sompio”. Pian näiden jälkeen ilmestyivät ”Kanoottisissit”, ”Sissipartio saarroksissa”, ”Salama-

Pentti H. Tikkanen

partio Kantalahteen” sekä ”Erätulilla” ja ”Naakimakoppelo”. Se oli kirjallisen toiminnan raju alkua. Kirjoja alkoi tulla kerran - kolme kertaa vuodessa. Kirjojen taustalla on ollut koko joukko omakohtaisia kokemuksia hänen kirjoittaessaan eräkirjoja. Sotakirjojen kirjoittaminen on vaatinut tutkimustyötä ja myös sotaveteraanien haastatteluja.

Neljäkymmentä vuotta kestänyt kirjailijatyö tuotti 74 kirjaa ja lisäksi 17 näistä kirjoista valittua äänikirjaa. Onko Pentti Tikkanen sota- vai eräkirjailija? Mielestään hän on Lapin selkosten kuvaaja, siis ennen kaikkea eräkirjailija, mutta kiinnostus maamme sotahistoriaan vei miehen mukanaan.

Tikkanen ei kuitenkaan ole aivan tavallinen sotahistorioitsija, vaan yhä

uudelleen tulee esille kaksi asiaa. Yhtäältä kiinnostuksen kohteena ovat pohjoisten alueitten sotilaiden sotatiet niin talvi- kuin jatkosodassa. Toisaalta sydäntä lähellä on ollut sissi- ja kaukopartiotoiminta, joista on syntynyt useita kymmeniä kirjoja. Sekä erinomaisissa eräkirjoissa että sotakirjoissa Tikkanen sydän sykkii erityisesti Lapin ja Kainuun ihmisille, niin sotilaille kuin siviili-ihmisillekin.

Kielenkäyttö on kovin pohjoisen makuista. Tikkanen henkilökohtaisesti tuntenut hymyilee hänen ilmaisuilleen. Se on aitoa Tikkas-Penaa! Jokien Tikkanen tyylissä koskettaa ihmistä - lukijaa, muuten hänen kirjansa eivät olisi saaneet nykyistä laajaa lukijakuntaa. Kirjat on tarkoitettu todellakin tavalliselle lukijalle. Aikani aprikoin, miksi Tikkanen niin halukkaasti kertoili Jääkäripataljoona 1:n vaiheista.

Sehän oli ennen sotia Terijoella toiminut etelän joukko-osasto. Selitys on se, että Karjalan menetyksen jälkeen pataljoona sijoitettiin ensin Vaasaan ja sieltä Sodankylään. Lapin Jääkäripataljoona on JP1:n ”perillinen”.

Kaikki eivät pidä sotakirjoista. Tikkanen ominta aluetta olevat eräkirjat ovat olleet hyvin suosittuja ennen kaikkea erämaista kiinnostuneille. ”Suuntana erämaat” ja ”Naakimakoppelo” ovat olleet itsellenikin mieluista luettavaa.

Pentti H. Tikkanen poistuessa keskuudestamme viime vuoden joulukuussa hänellä oli seuraavan kirjan käsikirjoitus jo pitkällä. Viimeisenä valmistui ”Suomen toinen vapaustais- telu”. Se liittyi talvi-, jatko- ja Lapin

sotaan jälleen kerran Pohjois-Suomen miesten kertomana. Tikkanen selvittää sodan yleiset puitteet, mutta sen jälkeen veteraanit kertovat itse sodasta ruohonjuuritasolla. Suomussalmi, Raate, Terijoki, Summa, Kollaa, Nietjärvi ja Tolvajärvi olivat kaikki ankaria talvisodan taistelupaikkoja. Jatkosodan Sallan suunta saa päähuomion vuoden 1941 taisteluissa. Sitä seuraavat Petsamon ja Kantalahden suunnan taistelut. Vuoden 1944 taistelukuvaus keskittyy Karjalan kannakselle, mutta tikkasmaiseen tapaan hän kertoo myös sissi- ja kaukopartiotoiminnasta Kannaksella. Kirjan loppu on Lapin sodan kuvausta. Kirja kannattaa lukea.

Tikkasen teoksista parhaiten ovat menestyneet ”Tavoitteena Tankavaara” ja ”Salamapartio Kantalahteen”. Niistä kaavaillaan uutta painosta.

Tikkasen muusta toiminnasta on mainittava:

- Jääkäriprikaatin kunniajäsenyys
- Sodankylän Ilmailukerhon kunniajäsen (Pentti Tikkanen perusti

tämän kerhon)

- Riistahoitoyhdistyksen kunniajäsen
- Suomen kirjailijaliiton jäsen vuodesta 1974
- hänen osallistumisensa kuntoiluun - on edustanut joukko-osastoaan partiohiihdossa, puolustusvoimien mestari vuonna 1954
- Sodankylän kirkkovaltuuston jäsen
- toiminut puheenjohtajana Pohjoiset kirjailijat ja Pohjois-Savon kirjailijayhdistys Vestävät yhdistyksissä.

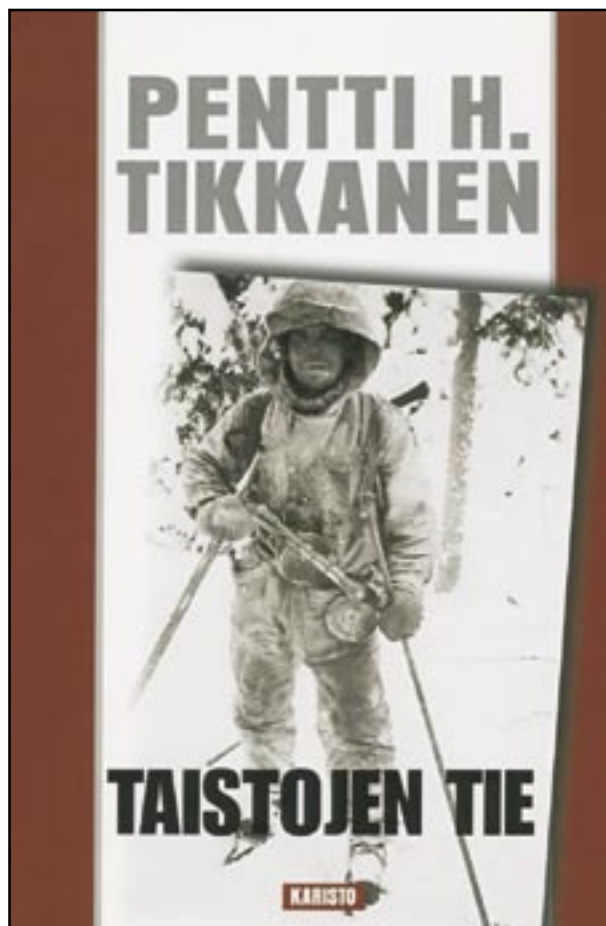
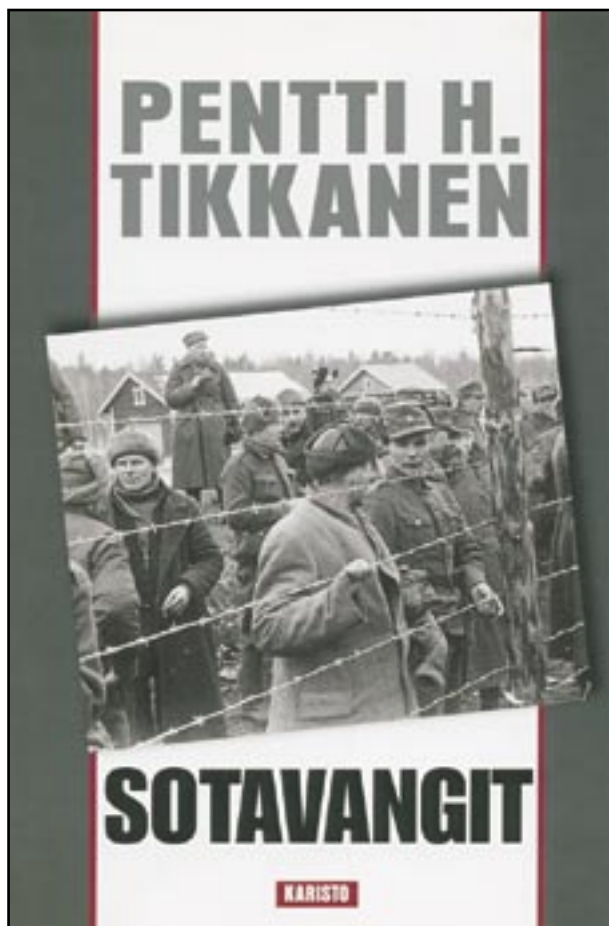
Edellä on lueteltu vain osa hänen harrastuksistaan: maanpuolustus, ilmailu, liikunta, luonnonsuojelu ja kirjallisuus. Kainuusta kotoisin oleva, pääasiassa Lapissa asunut todellinen ”jänkhän” vaeltaja joutui luopumaan kodistaan Pellossa ja hän asettui asumaan lähiomaistensa luo Turkuun. Terveys alkoi reistaila ja yksin oli paha elää. Siinä syy pohjoisen miehen tuloon etelään.

Omaakohtaisesti tutustuin Tikkaseen

Kadettikoulussa, jossa vanhemman kadettikurssin ikäpresidentti ”Starikka” ohjasi meitä simppuja rauhallisesti neuvoen. Jatkossa kahlasimme kapteeni- ym. kursseja rinta rinnan ja opin tuntemaan tämän pitkän linjan rehdin sotilaan. Harva on käynyt läpi niin suuria vaikeuksia kuin Pentti Tikkanen, joka työn ohella elätti perheensä, luki oppikouluopinnot kunniakkaaseen päätökseen ja hoiti työnsä kiitettävästi.

Pentti Tikkanen yllätti meidät kaikki ryhtymällä kirjailijaksi. Luultavasti kukaan ei uskonut hänen menestykseensä, mutta hän yllätti meidät kaikki ja lisäksi kustantajansa Kariston, jolle Tikkanen on ollut todellinen aarre.

Majuri ja kirjailija Pentti H. Tikkanen on ylivoimaisesti tuotteliain kaaderikirjailija. Hiljalleen on tullut kunniaa ja mainetta pitkästä ja tuloksellisesta kirjailijantyöstä. Sen Pentti H. Tikkanen on ansainnut. Pentti H. Tikkanen siirtyi ajasta iäisyyteen Turussa 13. joulukuuta 2006. □

Systemiajattelun rajat

Teksti: Aki-Mauri Huhtinen

Majuri Rainer Peltoniemi väit- teli tammikuussa 2007 Tekni- selle Korkeakoululle aiheesta ”Suomen puolustusjärjestelmän ydin- osaamisalueet ja niiden muutospainet mahdollisessa Nato-jäsenyydessä”. Se tuo hyvän piristysruiskeen vaalimme alla turvallisuuspoliittiseen keskus- teluun, vaikka tutkimuksessa käsi- telläänkin oppimista. Liittoutuminen, verkottuminen, informaatioajan kom- munikaatio ja elinikäinen oppiminen ovat aikamme tutkimuskohteita. Pelto- niemi lähestyi pelottomasti aihetta, jota on pidetty vain vanhojen ja kokeneiden alueena: mitä puolustusvoimista orga- nisaationa voidaan sanoa.

Tutkimuksen metodinen valinta nou- dattelee aikamme trendejä. Systeemiteo- reettinen lähestymistapa on vakiintunut tietokoneiden yhteiskunnallisen mer- kityksen myötä. Pelkistäen systeemi- teoreettinen ajattelu lähtee oletuksesta, että todellisuus sinänsä sisältää ongel- mia, joiden ratkaisut riippuvat tutkijan rakentamasta mallista, jolla ongelmaa voidaan simuloida ja tarkastella useista näkökulmista.

Systeemiteorian ongelmallisuus

Metodi on kuitenkin käytännön sotilail- le ongelmallinen, sillä systeemiajatte- lun mallit itsessään eivät ole olemassa. Systeemiajattelussa lähdetään siitä, että erilaiset abstraktit mallit - kuten oppiva organisaatio - antavat vaihtoehtoja on- gelmien ratkaisemiseen, esimerkiksi tässä mahdolliseen liittoutumiseen Naton kanssa. Mallit eivät ole kui- tenkaan yksi ja ainoa todellisuuden kuvaus.

Systeemiteoria ei kaikilta osin ylety strategisen tason ajatteluun eikä myös- kään käytännön taistelukentälle. Kun

malli ratkaisee ja sen sovellutuksen avulla poistaa yhden ongelman, syntyy samanaikaisesti useita uusia tilalle. Käy- tännössä tämä loputon uusien ongel- mien pulpahtelu ilmenee yksittäisen työntekijän tietokoneessa: useita tieto- teknisiä ratkaisuja on opeteltava ali- tuiseen eikä niistä saada täyttä hyötyä käyttöön. Tämän jälkeen haaste on mal- lissa näkymätön ihminen, joka ei osaa, halua tai muuten on kykenemätön hyö- dyntämään uutta sovellutusta monimut- kaisessa ympäristössä.

Otetaan esimerkki. Sähköposti toimii globaalisti kaikkialta kaikkialle. Ei tarvita kuin hetki sähköä ja 200 gram- man kännykkä, niin asiat hoituisivat. Puolustusvoimissa sähköposti kuitenkin harvoin riittää virka-asioiden päätök- sentekoprosessin välineeksi. Esitykset, muistiot, käskyt ja muut asiakirjat pitää tehdä puolustusvoimien asianhallinta- sovellutuksella, jonka päätelaitteet on sidottu työntekijöiden virkapaikoille. Systeemiteoreettinen ajattelu on osaltaan tuottanut helpokäyttöisen sovellutuk- sen (internet), mutta organisaatiokult- tuuri pitää kiinni muodoista ja tekee asiat toisella sovellutuksella (PVAH), jota on huomattavasti hankalampi käyt- tää. Syyksi väitetään tietoturvasuutta, joka vaikuttaa heppoiselta. Tarkastel- taessa puolustusvoimia huomattavasti suurempia organisaatioita ovat internet sekä sähköpostit sisään ja ulos organi- saatiosta monessa paikassa jo sekä stra- tegisen että operatiivisen tason arkea.

Systeemit harvoin kertovat siitä, mikä on ihmisen, persoonan, subjektin tai identiteetin asema sosiaalisessa kult- tuurikontekstissa. Ongelmat on helpom- pi mallintaa ja ratkaista ilman ihmisen määrittelyä. Mutta ihminen - ja var- sinkin ihmiset - toimivat harvoin sys- temaattisesti hyödyntäen helpointa ja kustannustehokkainta käytössä olevaa

sovellutusta. Estetiikka, turhamaisuus, vallantahto, vanhoihin uriin tottuminen ja nautinnonhalu ajavat usein työelä- mässäänkin karun rationaalisen ajattelun ohitse. Toyota Hiacen avolava-ajoneu- vo ja vanha kunnon kevyt sinko eivät kelpaa mielikuva-ajan sotilasjärjestel- mälle vaikka niiden taisteluteho haas- taa jatkuvasti supervallan sotakoneen. Mutta ihminen on siis muutakin kuin rationaalinen olento. Ihminen ei ole pelkkä sähköinen tunnistetietoverkois- sa.

Systeemi nousee yksilön edelle. Esi- merkiksi useat asejärjestelmät ovat niin kalliita, että niiden suojeleminen ta- pahtuu ihmishenkien kustannuksella. Tästä esimerkkinä on internetissa py- orivä video, jossa amerikkalaiset heli- kopterilentäjät ampuvat englantilaista kolonnaa heti vuoden 2003 Irakin sodan alussa. Systeemin tuottama tilanneku- va oli virheellinen ja kaikki olettivat kolonnan olevan vihollisen. Syytteitä helikopterilentäjiä vastaan ei nostettu, sillä systeemi oli tehnyt virheen, mikä sinänsä on paradoksaalista. Kukaan ei ole systemissä mistään vastuussa.

Vaihtoehtona diskurssianalyysi

Kuten Peltoniemi toteaa tutkimuksensa alkumetreillä, väitöskirjatyö pohjautuu tutkijalle virkатыönä annettuun selvitys- tehtävään siitä, mihin puolustusvoimien pitäisi keskittyä mahdollisessa Nato-lii- toutumisessa. Lähestymistapoja aihee- seen on monia. Esimerkiksi kriittisen systeemiajattelun klassikon, Werner Ul- richin ”Critical Systems Heuristics” (CHS), käyttäminen arvioitaessa op- pivan organisaation luonnetta auktori- teettiseen organisaatioon voisi tuottaa toisenlaisen näkökulman.

Kysymys siitä, Kuka puhuu, kun

muutos on välttämätön tai Kenen turvallisuus vaatii uusia organisaatoratkaisuja ja systeemimalleja, on tämän päivän kriittisen pedagogiikan tieteellisessä tutkimuksessa arkea. Kun organisaatio ”oppii”, ketkä silloin oppivat: kaikki ihmiset, koneet, vai ketkä? Mitä tehdään oppimattomille? Kenen äänellä tutkija puhuu esittäessään meille vaihtoehtoja? Kenen systeemistä on kysymys?

Itse hämmästelin ollessani keväällä 2006 vastaväittäjänä teknisen alan väitöskirjassa käsikirjoituksesta puuttuvaa tieteenfilosofian kohtaa. Pian ymmärsin käytännön olevan normaali. Varsinkin teknisissä, teknologisissa ja lääketieteellisissä väitöskirjoissa ei enää ole tieteenfilosofista tarkastelua, ja koska tieteenfilosofinen perinne lähtee tieteen kumuloitumisesta, ei teoreettisen perustan tarpeellisuutta sinänsä enää tarkastella. Suomeksi tämä tarkoittaa, että tutkimuksissa ei pohdita kysymystä siitä, onko valitussa teoriassa mitään järkeä. Tutkimuksissa ei myöskään pohdita kysymyksiä oman näkökulman rajallisuudesta. Sen sijaan kasvatustiede ja erityisesti pedagogiset kysymykset ovat tänä päivänä kriittisten teorioiden hampaissa. Kriittinen pedagogiikka tarkastelee oppimista organisaation valankäytön kehyksessä ja erityisesti niitä esteitä, joita informaatioaikamme rakenteet oppimiselle asettavat.

Sotatieteissä tieteenfilosofinen keskustelu on vasta heräämässä. On välttämätöntä, että sotatieteissä väitöskirjatasolla tutkija tarkastelee monipuolisesti valitsemansa teorian tai teorioiden metodologisia peruskysymyksiä kuten mikä tutkimuskohde on, mitä siitä voidaan tietää ja miten valittuun ja kerättyyn tietoon tulisi suhtautua. Siten sotatieteissä on tilaa itsekriittisille ja jopa mielettömille kysymyksille.

Kuinka oppiva organisaatio puolustusvoimat on?

Puolustusvoimat kulkee teknologiaan painottunutta tulevaisuuden polkua. Valinta on selkeä: suurista henkilöstöresursseista luovutaan ja ihmisten organisaatioon jättämä osaamisen vaje korvataan teknologialla. Teknologia mahdollistaa organisaation muutosnopeuden kasvattamisen tehtävien vaihtuessa. Suuret ihmismassat ovat kiinni

paikalliskulttuureissa ja heidän riepottelunsa paikasta toiseen ei ole helppoa. Yritysmailmasta tullut henkilöstöhallintomalli ajaa vääjäämättä lävitse myös julkishallinnossa. Nyt voimme kysyä jo, kuinka oppiva organisaatio tällaisessa tilanteessa on? Miten motivoituneita - oletetaan että motivaatio edeltää oppimista - jäljelle jäävät ihmiset ovat oppimaan uutta muilta jääneen työtaakan alla?

Sodan systeemit.

Teknologia vaihtuu jopa päivittäin. Se pakottaa ihmiset uudistumaan. Oikeastaan se pakottaa organisaatiot käyttämään henkilöstöä reservin tavoin: jokaiseen tehtävään tarvitaan eri osaamisen henkilö. Voimme taas kysyä, kuinka hyvin sotilaskulttuurimme perinteet, yhtenäinen koulutus rakenne ja sodan ajan organisaatio sulautuvat tähän ajatukseen. Kuinka hyvin jatkuva muutos ja poikkeustila soveltuvat uuden oppimiseen?

Organisaatioiden teknologisoituessa niiden keskeinen johto myös nuorentuu. Yritysmailmassa keski- ja ylempi keskijohto ovat 30 - 40 -vuotiaita henkilöitä, jotka oppivat nopeasti uusia tapoja toimia. Henkilöiden vaihtuvuus on myös nopeaa. Voimme taas kysyä, miten tällainen kehitys soveltuu puolustusvoimien oppimisen kuvaan?

Suomalainen sotilaskulttuuri rakentuu maailman muutoksesta huolimatta auktoriteetin varaan. Kulttuurimme on päällikkö- ja komentajakeskeinen. Fyy-

siseltä iältään vanhempi sotilashenkilö omaa edelleen vahvan arvovallan, kokemuksen ja päätöksentekokyvyn suhteessa nuorempiinsa. Sotilaskulttuuri on myös edelleen miesten kulttuuri. Tapa oppia, kilpailla ja rakentaa yhteishenkeä sisältää miehille tuttuja mahdollisuuksia ja rakenteita. Tapamme konstruoida maailmaa ei välttämättä aina osoita joustavaa oppimista.

Sotilaskulttuuri on edelleen käskevä

ja tietyissä asioissa ehdoton huolimatta maailman muutoksesta ja vaihtoehtoisista ratkaisumalleista. Mitä ylempänä hierarkiassa ollaan, sitä enemmän asioita hallinnoidaan. Virkaurakierto ja päivärytmi ovat niin nopeita ylimmässä johdossa, että jatkuvaan uuden oppimiseen tuskin lienee aikaa. Kun kuuntelee kentän ääniä, keskeinen ongelma on ajan puute ja keskittymisen mahdottomuus itse työn sisältöihin. Kuinka jatkuvassa hallinnoinnissa, kokoustamisessa ja lennossa tulleissa asioissa kykenee oppimaan uutta? Miten määräaikaikulttuurimme antaa tilaa jokaisen yksilölliselle oppimisnopeudelle?

Voisimme jatkaa loputtomiin kysymyksiä siitä, kuka puhuu ja kenen näkökulmasta organisaatio oppii, mutta se ei liene tarkoitus. Majuri Peltonien tutkimus on omalla panoksellaan saanut mieleemme kiihtymään tärkeän asian puolesta. Se on hyvän väitöksen tarkoitus. □

Informaationsodankäyntiä ei hallita Suomessa

Teksti: Risto Sinkko

*Vain pieni tekstiviesti,
ja järkeä ei ole ollenkaan,
vain yksi tekstiviesti,
ei järkeä ollenkaan.*

Mukaeltu: P.Mustapää, *Kansansävelmä*

Helsingin Sanomat uutisoi nettisivuillaan 21. joulukuuta 2006, kuinka ulkoministerimme ja keskeiset virkamiehemme saivat kännyköihinsä viestin. Viestissä kerrottiin mm. useista terrorihyökkäyksistä keskeisiin Euroopan kaupunkeihin. Uutisen mukaan virkamiehet siirsivät syrjään muut tehtävänsä ja keskittyivät viestin kertomaan tilanteeseen. Ulkoministeri meni viestistä hämilleen kesken tärkeän kokouksen. Onneksi hänelle saatiin kerrottua kymmenen minuutin kuluttua, että kysymys oli harjoituksesta.

Informaatiohyökkäyksen tunnusmerkit

Helsingin Sanomien uutisen mukaan tekstiviesti tuli EU:n tilannekeskukselta, situation centeriltä (Sitcen). Koska Suomi oli EU:n puheenjohtajamaa, sama viesti levisi laajana vähintään kymmenien ihmisten jakeluna läpi virkamieskunnan.

Uutisen mukaan hämminki aiheutui tietävästi siitä, että tekstiviestissä ei kerrottu selväsanaisesti, että kyseessä oli pelkkä harjoitus. Tekstiviestiin oli ilmeisesti laitettu saatteeksi vain harjoituksen koodi, joka oli CCA EX06.

Oppikirjan mukaan informaatiohyökkäyksen tavoitteena on hidastaa ja häiritä hyökkäyksen kohteena olijan päätöksentekoa, tai estää se kokonaan, ja viime kädessä estää aseellisen voiman käyttö hyökkääjää vastaan.

Yhdellä tekstiviestillä saatiin aikaan hämmennys valtakunnan johdon päätöksenteossa. Kymmenet virkamiehet siirsivät muut tehtävänsä syrjään. Ulkoministeri joutui epävarmuuden tilaan

Risto Sinkko

ollessaan tiedotustilaisuudessa median edessä. Helsingin Sanomien tietojen mukaan pääministeri ja presidentti varjeltuivat tältä harjoitukselta.

Muissa maissa vastaavaa sekaanusta ei aiheutunut. Harjoituksen jälkeisenä päivänä Helsingin Sanomien kertoman mukaan Euroopan unionin eri toimielimet totesivat yhteisessä lehdistötiedotteessaan, että ”kommunikaatioteknologian käytön parantamiselle on tarvetta”. Valtioneuvoston kanslia julkisti 22.12. oman tiedotteensa asiasta. Palikkakielisyydessään se enemmänkin itkettää kuin selventää asiaa. ”Valtioneuvoston kanslia antoi 16.10.2006 ohjeen harjoituksen toteuttamisesta Suomessa. Sen mukaisesti harjoitus informoitiin ennalta ja viestin kulku testattiin päätöksenteon osalta pääministerille ja valmiusorganisaation osalta eri ministeriöiden valmiuspäälliköille. Tältä osin harjoitus toteutui suunnitelman mukaisesti. EU:n neuvoston tilannekeskuksesta harjoitusviestit kuitenkin lähetettiin käyttäen normaalin tekstiviestipalvelun

jakelua, eivätkä kaikki sen piirissä olevat virkamiehet olleet ennalta tietoisia harjoituksesta. Tämä aiheutti harjoituksen alkuhetkinä hämminkiä.”

Tekstiviestien ”turvallisuus”

Ministereiden työpuhelinien numerot ovat salaisia, samoin kuin heidän henkilökohtaisten puhelinienkin numerot. Virkamiesten numerot ovat julkisia. Ministereiden puhelinien ”salaisuus” tarkoittaa käytännössä sitä, että numeroita ei saa tavallisten numeropalveluiden kautta. Numerot ovat kuitenkin niin laajojen avustaja- ja muiden joukkojen tiedossa, että niiden hankkiminen ei liene vaikeata. Tarvitaan vain tavallisia henkilökohtaisen ”vakoilun” keinoja.

Harjoituksen esimerkki osoittaa, kuinka vähällä valtion johdon päätöksentekoa voidaan häiritä. Uusi viestintäteknikka on luonut tilanteen, jossa tuleviin viesteihin näköjään luotetaan niitä arvioimatta. Näin siis ainakin ensimmäisellä kerralla tällainen informaatiohyökkäys onnistuu, kukaan ei osaa epäillä sitä. Seuraavaksi kerraksi voidaan sitten kehittää uusi juoni.

Valtioneuvoston kanslian tiedote kuvaa lisäksi sen, että vielä vähemmän viestin luonnetta tarkastellaan kriittisesti silloin, kun se tulee ”Brysselistä”.

Turvallisuusasioiden julkisuudesta

Koko harjoitus ja sen surkuhupaisa vaikutus varmaankin ansaitsee villaisella painamisen. Asian tekee kuitenkin vaikeammaksi se, että sähläyksestä tuli julkinen Helsingin Sanomien netti- ja paperiversioiden juttujen kautta. Näin suorastaan annettiin esimerkki mahdolliselle informaatiohyökkääjälle siitä, miten

kannattaa toimia. Suomen informaatio-puolustuksessa on selvästikin mustia aukkoja, joista yksi esiteltiin tapaustutkimuksena julkisuudessa.

Informaatiosodankäynnin eri tekniikoita on kuvattu ja harjoitettu puolustusvoimien eri harjoituksissa. Alan asiantuntijat tuskin olisivat arvanneet, että näin helposti yhdellä tekstiviestillä saadaan sekaannusta ja myönnettyä hämminkiä aikaan. Seuraavaksi voikin sitten kysyä, miksi tämä kirjoitus julkaistaan?

Suomi ei ole yksin

Viestinnän kehittyminen - sekä laitteiden että niiden käyttötapojen kehittyminen - näyttää tuottavan aina vain uudestaan yllätyksiä jopa suurvalloille, puhumattaakaan Suomesta. Lähiaikojen historiasta voidaan luetella esimerkkejä: Guantanamon vangeista levitetyt kuvat, Abu Ghraibin vankikuvat ja viimeksi Saddam Husseinin teloituksesta levitetty kännykkävideo. Yhteistä näille ovat arvaamattomat yhteiskunnalliset ja viestintävaikutukset, joita ei suinkaan tarkoitettu ja jotka olivat kyseiselle valtiolle informaatio-sotamielessä erittäin vahingollisia.

Guantanamon vankikuvien tarkoituksena oli esitellä maailmalle, kuinka tehokkaasti suurvalta käsittelee vaarallisia terroristeja - kuvat olivat USA:n puolustusvoimien ottamia ja levittämiä. Kuvat levisivät viestimiin ympäri maailmaa, myös Internetin kautta. Kansainvälinen yleisö ei nähnyt kuvissa vaarallisia terroristeja, vaan vankeja, joiden kaikki ihmisarvo oli riistetty. Räikeisiin haalareihin puettuina, sidottuina, suut ja silmät peitettyinä heitä pidettiin laittomasti kohdeltuina ja ehkä jopa laittomasti vangittuina. Kampanjan tarkoitus kääntyi vastakohtakseen.

Irakissa amerikkalaiset sotilaat kuvasivat digikameroillaan ja kännyköillään vankeja epäinhimillisen käsittelyn kohteina. Vangeilta riistettiin kaikki ihmisarvo ja myös heidän uskonnollista arvomaailmaansa loukattiin. Kuvia ehkä oli ajateltu käyttää helpottamaan uusien vankien kuulustelua, heidän arveltiin taipuvan kuulustelijoiden tahtoon helpommin häpäisevän kohtelun pelosta. Tilanne riistäytyi kuitenkin käsistä, kun sotilaat levittivät kuvia toisilleen ja läheisilleen sotamuistoina cd-levyillä ja muilla nykyviestinnän keinoilla ja ne saavuttivat

median palstat. Skandaali oli valmis ja arvovaltatappio taas suuri.

Saddam Husseinin teloituksen julkisuus

Irakin väliaikaishallitus oli suunnitellut Saddam Husseinin teloittamisen tiedottamisen varmaan tarkkaan. Virallinen tv-kanava esitti teloituksen alkuvaiheita ilman ääntä. Tarkoituksena oli

nitelmien epäonnistuminen näyttää tuottavan suuremmat vaikutukset kuin tarkkaan suunnitellut kampanjat. Suunniteltujen kampanjoiden epäonnistumisista lienee turhaa tässä yhteydessä tuoda esiin enempiä esimerkkejä, muistammehan vaikkapa Jessica Lynchin tapauksen.

Spontaanin viestinnän pelikenttiä löytyy Internetistä, yksi uusimmista ja nopeimmin kasvavista on YouTu-

Guantanamon vankikuviiin liittynyt kampanja kääntyi vastakohtakseen. Kuva: Lehtikuva.

ilmeisesti kertoa omalle kansalle ja kansainväliselle yleisölle, että teloitustodella tapahtui. Muu kuvaaminen tilanteesta ja kännyköiden tuominen paikalle kiellettiin ja laitteet kerättiin laatikkoon ulkopuolelle. Eräs vartija kuitenkin salakuljetti kännykkänsä paikalle ja kuvasi sille kaksi ja puoli minuuttia teloitus tapahtumaa äänen kanssa. Video levisi ympäri maailmaa tv-asemien kautta, ja yleisö kuuli Saddamille huudetut solvaukset. Kuva teloituksesta muuttui aivan toiseksi, ja arvattavaksi jää teloituksen merkitys Irakin tulevaisuudelle. Joidenkin arvioiden mukaan se vie maata lähemmäksi sisällissotaa. Ainakin teloitustapahtuman julkaisu jakoi kansan mielipiteet selvästi.

Suunnittelemattomuus voittaa suunnitelmat

Nykyisessä viestintämaailmassa spontaani suunnittelemattomuus tai suunnitelmien epäonnistuminen näyttää

tuottavan suuremmat vaikutukset kuin tarkkaan suunnitellut kampanjat. Suunniteltujen kampanjoiden epäonnistumisista lienee turhaa tässä yhteydessä tuoda esiin enempiä esimerkkejä, muistammehan vaikkapa Jessica Lynchin tapauksen. Spontaanin viestinnän pelikenttiä löytyy Internetistä, yksi uusimmista ja nopeimmin kasvavista on YouTube.

YTM, reservin majuri Risto Sinkko on aktiivinen maanpuolustaja, jonka asiantuntemusta on käytetty lukuisia kertoja muun muassa Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimuksessa ja opetuksessa. □

Mikä suunta Kadettikunta?

Kadettikunta ammentaa aatteellisen voimansa suomalaisesta upseeriperinteestä. Emme kuitenkaan katso pelkästään taustapeiliin vaan toimintaa suunnitellaan kymmenen vuoden tähtämellä eteenpäin. Strategiasuunnitelmaa tarkastellaan kriittisesti kolmen vuoden välein ja siihen tehdään tarvittavat tarkistukset.

Voimassa olevan, vuonna 2005 vahvistetun strategiasuunnitelman mukaan

”Kadettikunta on Kadettikoulun käyneiden upseerien aatteellinen yhdistys ja veljesjärjestö, joka edistää ja vahvistaa jäsenistönsä yhteenkuuluvuutta sekä perinteisiin rakentuvaa suomalaista upseerihenkeä. Toiminnan perustana ovat isänmaanrakkaus ja maanpuolustusaate. Kadettikunta ylläpitää arvokeskustelua jäsenistönsä keskuudessa sekä tukee maamme turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa siten, että maanpuolustustahto ja kansalaisten luottamus maamme säilymiseen itsenäisenä kansakuntana pysyvät korkealla tasolla”.

Onko edellä esitetty päämäärä tänään ajan tasalla? Miltä tulevaisuus näyttää? Strategian valmistelu alkaa tänä keväänä, joten meneillään oleva vuosi on Kadettikunnan toiminnan suunnittelun kannalta erittäin tärkeä. Kuluvan vuoden aikana jokaisella jäsenellä on mahdollisuus kertoa hallitukselle mielipiteensä ja siten vaikuttaa asiaan jo valmisteluvaiheessa. Syksyllä 2008 Kadettikunnan valtuuskunta päättää minkälainen strategiasuunnitelma viedään syyskokoukseen vahvistettavaksi.

Suomen maanpuolustus on viime vuosina ollut voimakkaan muutoksen

kohteena. Lainsäädännön, organisaation ja koulutusjärjestelmän lisäksi muutoksessa ovat nyt myös henkilöstö- ja sotilasarvojärjestelmät. Kadettikunnan kannalta lähivuosien tärkeimpiin asioihin tuleekin kuulumaan mainittujen uudistusten vaikutuksen huomioon ottaminen yhdistyksemme organisaatioon, jäsenyyteen ja toimintaan.

Myös vapaaehtoinen maanpuolustus on suurten muutosten edessä. Maanpuolustusjärjestöjen yhdessä perustama MPKry on eduskunnan käsittelyssä olevan lainsäädännön kautta muuttamassa parlamentaarisesti ohjatuksi ja koordinoituksi julkisoikeudelliseksi yhteiseksi. Kadettikunta on yksi MPKry:n perustajajäsenistä. Mikä on Kadettikunnan kaltaisen aatteellisen yhdistyksen rooli uudessa viranomaisyhteisössä, jonka puheenjohtaja ja hallituksen jäsenten päätösvaltainen enemmistö valitaan jäsenjärjestöjen kannalta ulkoparlamentaarisin perustein? Onko ulkopuolelta ohjattu toiminta Kadettikunnan sääntöjen mukaista vapaata kansalaisjärjestötoimintaa?

Myös EU-jäsenyyden mukanaan tuoma maanpuolustuksemme voimakas kansainvälistyminen ja sen heijastusvaikutukset upseerin arvomaailmaan on hyvä ottaa viimeistään nyt perusteellisen arvokeskustelun kohteeksi. Suomihan on viiden vuosikymmenen aikana tarjonnut YK:n rauhanturvatoimintaan hyvin koulutettua upseeristöä johtamaan suomalaisia ja myös kansainvälisiä rauhanturvaajia. Kriisit ja niiden hallintaan käytetyt menetelmät ovat toisen maailmansodan jälkeen muuttuneet suuresti. Tänään kriisinhallinta on maailmanlaajuista ja siihen liittyy yhä lisääntyvässä määrin yhteiskuntien hajoamista, kansainvälistä terrorismia ja valitettavan usein myös raakaa ihmisoikeuksien polkemista. Meneillään olevat Afganistanin ja Irakin sodat ovat konkreettisesti osoittaneet, kuinka tärkeää sotilaan eettisten normien selkeys on kriisin-

hallintatehtävään joutuvalla joukolla. Jokaisen sotilaan, komentajasta viimeiseen rivimieheen, on tiedettävä mikä on oikein, mitä saa tehdä ja mitä ei missään tapauksessa saa tehdä. Edellyttääkö kriisinhallinnan viimevuosien kehitys muutoksia aatteellisen yhdistyksemme toiminnan tavoitteisiin ja sisältöön vai olemmeko me jo nyt riittävästi varautuneet tuonkin kaltaiseen toimintaan?

Muun muassa edellä mainittuihin kysymyksiin meidän on yhdessä pyrittävä kuluvan vuoden aikana löytämään mahdollisimman hyviä vastauksia ja siten saatava pitävät perusteet Kadettikunnan lähivuosien toiminnan suunnalle.

Tavataan Riihimäellä 24.3.2007!

Pekka Rapila
pekka.rapila@kadettikunta.fi

Kadettikunta ry:n kevätkokous

Riihimäellä 24.3.2007

Kadettikunta ry:n sääntömääräinen kevätkokous järjestetään Viestirykmentin Koulupajalla (varuskunta rak 20) lauantaina 24.3.2007 klo 11.30 alkaen.

Kokouksessa käsitellään sääntöjen 10 §:ssä mainitut asiat sekä jäsenten Kadettikunnan hallitukselle sääntöjen mukaisesti neljä viikkoa ennen kokousta kirjallisesti lähettämät kokousaloitteet. Äänioikeutettuja kokouksessa ovat kaikki Kadettikunnan jäsenet. Äänestäminen nimetyille jäsenelle annetulla valtakirjalla on sallittu.

Kokous- ja juhlapäivän ohjelma

10.30 - 11.30	Lounas varuskunnan ruokalassa ja valtakirjojen tarkastus Koulupajan aulassa
11.30 - 13.15	Sääntömääräinen kevätkokous Viestirykmentin Koulupajalla
13.15 - 14.00	Kahvitarjoilu Sotilaskodissa -mahdollisuus tutustua Viestimuseoon, kutsuvieraiden oppaana ev Seppo Uro
14.00 - 15.30	Päiväjuhla Viestimuseossa
15.30 - 16.00	Siirtyminen/kuljetus kaupungin vastaanotolle
16.00 - 18.00	Riihimäen kaupungin vastaanotto Lasimuseolla (Tehtaankatu 23 11910 Riihimäki)

Tilaisuuksissa asuna palveluspuku tai tumma puku.

Tervetuloa Riihimäelle!

Kadettikunta ja Etelä-Hämeen kadettiipiiri

Ilmoittautumiset osanotosta eri tilaisuuksiin pyydetään tekemään viimeistään kaksi viikkoa ennen kokouspäivää Marjukka Lehtiselle, puh. 09-490759, fax. 09-446262 tai marjukka.lehtinen@kadettikunta.fi.

Etelä-Hämeen kadettiipiiri järjestää tarvitsijoille kuljetukset Riihimäen rautatieasemalta klo 09.30-11.30 välisenä aikana sekä kuljetukset varuskunnasta Lasimuseolle ja Rautatieasemalle klo 15.30-18.00 välisenä aikana. Kuljetustarve on ilmoitettava yliluutnantti Niko Makkoselle puh. 040-5909578.

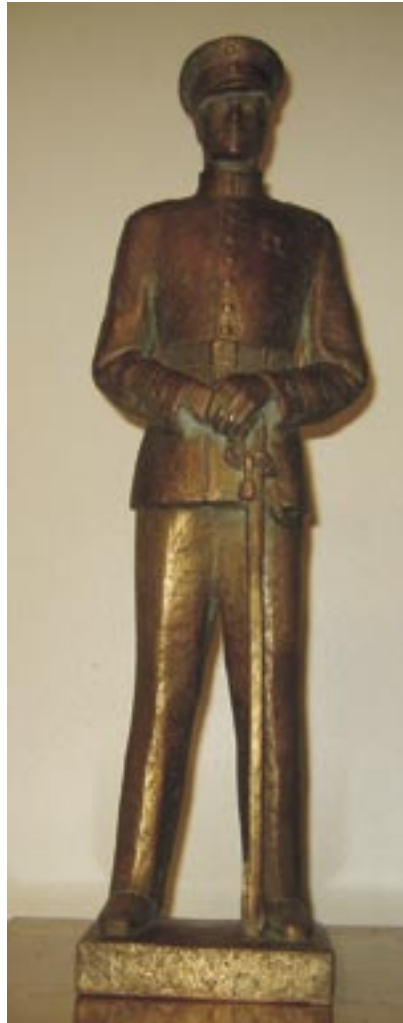
Kadettikuntaa voi tukea lahjoituksin ja jälkisäädöksin

Kadettikunta on yli 85-vuotisen historiansa aikana kehittynyt I.kadettikurssin 56 upseerin yhdistyksestä lähes 5000 jäsenen järjestöksi. Tie ei aina ole ollut helppo; aatetta ja uskoa on koeteltu eikä talouskaan ole aina ongelmitta hoitunut. Viime vuosien mittavat, ensisijassa koulumaailmaan suunnatut hankkeet ovat nostaneet Kadettikunnan entistä näkyvämpään ja arvostetumpaan asemaan turvallisuuspolitiikan puolestapuhujana. Nämä erillishankkeet, ”Turvassa - Turvallisuuden palapeli”, ”Veteraanien perintö - Itsenäisen Isänmaa” ja viimeisimpänä ”Suomi kylmässä sodassa” on voitu rahoittaa Kadettikunnan budjetin ulkopuolisin varoin. Tukijamme ovat arvostaneet toimintaamme!

Kadettikunnan tavanomaisen toiminnan vuosibudjetin tuotoista tulee nykyisin noin kolmannes jäsenmaksuista ja toinen kolmannes apurahoina monilta säätiöiltä tunnustuksena merkittävistä tuloksista maanpuolustusaatteellisessa työssämme. Rahastojen tuotot kartuttavat tulopuolta vajaalla viidenneksellä ja loput tulevat muun muassa jäsenten tukimaksuista ja vaatimattomasta jäsenmyyntitoiminnasta. Viime vuosina toimintaa on ajoittain sävyttänyt kireä talous erityisesti omaisuuden tuottojen vaihdeltaessa markkinoiden mukaan.

Kadettikunnan säännöissä todetaan muun muassa, että

”Kadettikunta voi hankkia ja omistaa kiinteää sekä muuta omaisuutta. Kadettikunta saa varansa jäsenmaksujen, lahjoitusten, testamenttien, julkaisujen ja keräysten avulla sekä omaisuuden tuotosta”.

Erityisesti 1970- ja 1980-luvuilla monet kadettiveljet ja heidän perillisenä ottivatkin asiakseen taloutemme vankeistamisen lahjoitusten ja testamenttien kautta. Pääosa rahastojemme tuotoista tänään on seurausta näistä erinomaisista toimista. Tuotoilla rahoitetaan laajaa

koulunuorisoon kohdistuvaa maanpuolustusaatteellista työtämme.

Kadettikunta on vuosien saatossa saanut olla muutaman kerran perijänä, kun kadettiveli puolisoineen tai jälkeenyäännyt puoliso on testamentannut esimerkiksi asunto-osakkeensa järjestöllemme. Pitkän hiljaiselon jälkeen tällainen testamenttilahjoitus saatiin jälleen tämän vuoden alussa. Kadettiveljien toivotaan käyttävän testamentti- ja lahjoitusmahdollisuutta Kadettikunnalle tulevinakin vuosina. Maanpuolustusaatteellisen opetustyömme tukeminen erityisesti nuorison keskuudessa on myönteisen harkinnan arvoinen mahdollisuus etenkin, mikäli vaihtoehtona on omaisuuden päätyminen valtion pohjattomaan kiristuun perillisten puuttessa.

Kadettikunta on vahvassa myötätulessa ja työtämme nuorison ja kansamme maanpuolustustahdon lisäämiseksi arvostetaan. Se on kadettiveljien päämääriemme hyväksi vapaaehtoisesti tekemän arvokkaan työn tulosta. Vahvat näytöt tuloksista ovat luoneet vankan pohjan ulkopuolisten tukijoidemme kiitoksen ansaitsevalle myötämielisyydelle. Jokaisen kadettiveljen väkevällä panoksella maanpuolustusaatteen ja jäsenistön hyvinvoinnin edistämiseksi me voimme edelleen vahvistaa myös työllemme välttämätöntä taloudellista pohjaa.

Jukka K Pajala
Kommodori

HUOLTOVARMUUSKESKUS

27.Kadettikurssi

Kokoonnumme perinteiseen tapaan kevätlounaalle Helsingin Suomalaiselle Klubille maanantaina maaliskuun 19. päivänä kello 12.00.

Syyslounaan myönteisten kokemusten perusteella ja siellä tehdyn päätöksen mukaisesti jokainen voi tuoda yhden ”nuoren polven” perheenjäsenensä mukanaan. Ohjelma rakennetaan sen mukaisesti.

Ilmoittautumiset puhelimitse sihteerille 12.3. mennessä. Varautukaa puhelin-vastajaan.

Tervetuloa veljet, sisaret ja ”nuoriso”

Johtoryhmä

Kadettikunta tiedottaa

Yhdeksäs Kaaderigolf Tuusulassa 9. - 10.8.2007

Yhdeksäs Kaaderigolf järjestetään pääosin entisin järjestelyin Tuusulan Golfklubin hyväksi havaituilla kentillä to-pe 9. - 10.8.2006. Torstaina 9.8 illalla järjestetään jälleen kaaderi-illanvietto Taistelukoulun (MPKK) upseerikerholla.

Lisätietoja saat majuri, liikuntaneuvos Risto H. Luukkaselta, puh. 0400 458 565 sekä kesäkuussa Kylkiraudan numerosta 2/2007.

Kadettikurssien yhteysupseerit

Kadettikurssien yhteysupseereja pyydetään ystävällisesti tiedottamaan edesmenneiden kadettiveljien puolisoille tai muille omaisille kadettiupseerin hautakivitu-
tunnuksen olemassaolosta.

Hautakivituunnusta voi tilata Hautaustoimisto Autiolta, Runeberginkatu 42,
00260 Helsinki, puh. (09) 448 346, fax (09) 449 841 ja sähköposti
info@hautaustoimistoauto.fi

Hautakivituunnuksen esittely on sivulla 60.

Loma

Toimistonhoitaja on lomalla 5. - 13.3.2007.

Korjauksia merkkipäiväluetteloon 2007

Kenraaliluutnantti Erkki Setälä
Majuri Erkki Palosuo

90 vuotta
95 vuotta

4.4. ei vast.ottoa
28.6. huom.pvm

Suomen pienin kadettiipiiri

Etelä-Hämeen kadettiipiiri Kadettikunnan kevätkokouksen järjestäjänä

Etelä-Hämeen kadettiipiiri kattaa maantieteellisesti Riihimäen, Lopen ja Hausjärven kuntien alueet. Toiminta on pitkälle keskittynyt Riihimäen varuskunnan ympärille. Piirissämme on 72 jäsentä ja toiminnassa on mukana monipuolisesti sekä nuorempia että vanhempia kadettiveljiä. Vaikka kadettiipiirimme ”vastuualue” on Suomen pienin, on toimintamme varsin aktiivista Viestirykmentin, elektronisen sodankäynnin ja johtamisjärjestelmäalan osaamiskeskuksen, nuorekkaassa ja kehittyvässä ympäristössä.

Piirin arkea ja juhlaa

Kadettiipiirimme toimintavuosi koostuu useista erilaisista tapahtumista. Toiminta on muodostunut vuosien saatossa sellaiseksi, että jokaiselle jäsenelle olisi tarjota jotakin. Järjestämämme tilaisuudet jakautuvat melko tarkkaan siten, että puolet toiminnasta suuntautuu jäsenistomme iloksi ja puolet on maanpuolustustoimintaa. Toimintavuosi sisältää kulttuuriretkiä, illallisjuhlan, koulu-

laispäivän, erämessujen messuosaston, uusien upseerien tulojuhlan sekä turvallisuuspoliittisia esitelmiä syys- ja kevätkokoukseen liittyen. Seuravassa tarkastellaan hieman tarkemmin kunkin tapahtuman tarkoitusta, sisältöä ja toteutusta.

Kulttuuriretket

Kadettiipiirimme kulttuuriretket ovat viimeaikoina olleet pääsääntöisesti teatteriretkiä. Liikkeelle lähdetään kuitenkin aina Riihimäen sankarihaudoilta, joilla retkeläiset muistavat kaatuneita sankareitamme laskemalla hautamustomerkille seppelleen. Matkaa on yleensä tehty linja-autolla, jossa tunnelma nopeasti kohoaa. Retkemme suuntautuvat yleensä suurempiin teatterikaupunkeihin kuten Helsinkiin, Tampereelle ja Lahteen, mutta välillä on tuettu myös paikallista Riihimäen kaupunginteatteria. Upseerien ollessa luontaisesti hilpeää joukkoa on teatterikappaleet yleensä valittu komedioiden joukosta. Näytöksen jälkeen nautitaan ilta-pala joko jollakin upseerikerholla tai muussa ravintolassa. Teatteriretki on

ollut etenkin evp-jäseniemme suosiossa. Väkeä on ollut mukana lähes täyden linja-autollisen verran. Kadettiipiirimme on osallistunut lippukustannusten maksamiseen.

Illtajuha

Kadettikoulun vuosipäivän lähistölle sijoitettu illallisjuhla on piirimme nuorin perinne. Illtajuha järjestetään tänä vuonna kolmatta kertaa. Idea saatiin Uudenmaan Prikaatin upseerikerholta, jossa nuoremmat upseerit järjestävät illtjuhlan, jonne kutsutaan kadettiveljiä muista varuskunnista. Meidän kadettiipiirissämme tilaisuus on ollut etenkin nuorempien suosiossa. Kadettikoulun illtjuhlat ovat heillä vielä tuoreessa muistissa ja daamien iltapuvut edelleen käyttökunnossa. Mukaan on kuitenkin saatu vanhempiakin veljiä. Ohjelma illtjuhlassa on yksikertainen, mutta toimiva. Ensin kohotetaan malja Kadettikoululle ja kadettiveljeydelle ja sitten nautitaan illallinen pitkän kaavan mukaan. Loppuillan ohjelma on sitten yleensä järjestynyt itsestään. Tapahtumalla on selkeä tilaus, sillä se on ollut suosittu ja paikalla olleilla on ollut varauksettoman hauskaa. Piirissämme todettiin ilolla, että myös Kadettikunta järjesti jälleen viime vuonna kaaderitanssiaiset. Siellä oli edustus myös meidän piiristämme.

Koululaispäivä

Koululaisvierailupäivä on vuosittain järjestettävä tapahtuma, jolla pyritään tekemään puolustusvoimia tutuksi yläasteikäisten koululaisten keskuudessa. Vierailun tavoitteena on, että koululaisille jäisi positiivinen kuva puolustusvoimista. Tapahtuma järjestetään yhteistoiminnassa Viestirykmentin kanssa. Koululaispäivän kohderyhmänä ovat Riihimäen alueen yhdeksännen luokan oppilaat. Vierailu alkaa nuorille suunnatulla esityksellä puolustusvoimista. Sitten on vuorossa varusmiesten

Kadettiipiirin telta erämessuilla, joissa vaalimme veteraanien perintöä perinteisten lehtipuiden katveessa.

Etelä-Hämeen kadetti- ja viestikadettipiirien toiminta keskittyy pääosin Viestirykmentin ympärille. Kuvassa viestikadetit opiskelevat tämän päivän viestimiestaitoja.

elämään tutustumista, kalustonäyttely, Nasu-ajelua ja lopuksi toimintanäytös. Päivän aikana Viestirykmentissä vieraillee yhteensä kolmesta neljäänsataan oppilasta. Kadetti- ja viestikadettipiirimme jäsenet ovat päävastuussa tapahtuman järjestämisestä ja toimivat esiintyjinä ja isäntinä varuskunnassa. Vaikka Viestirykmentti on ns. kaupunkivaruskunta, lähes kaikki oppilaat tutustuvat armeijan elämään ensimmäistä kertaa.

Erämessut

Joka toinen vuosi Riihimäellä järjestetään erämessut. Kadetti- ja viestikadettipiirillämme on perinteisesti ollut messuilla oma telta, joka on ollut liitettynä puolustusvoimien osastoon. Erämessuilla pääteemana on ollut veteraanityön vaaliminen. Teltassamme on näytetty sotahistoriallisia dokumenttielokuvia ja moni onkin pitänyt hyvänä pistäytyä teltaan hetkeksi suojaan messujen hulinasta. Osastomme on yleensä kahden veljen miehittäjä ja vuoro vaihtuu muutaman tunnin välein. Messut kestävät neljä päivää, joten monen jäsenemme panosta tarvitaan osastollamme. Vaikka järjestöme onkin ihmisille melko tuntematon, monet ovat asiastamme kiinnostuneita. Osastollamme käydäänkin päivien mittaan mielenkiintoisia keskusteluita. Osastolla on esillä myös puolustusvoimien yleistä materiaalia ja upseerikoulutusjärjestelmän esittelymateriaalia.

Välillä pääsee myös kertomaan, mistä niitä naamioverkkoja saa.

Uusien upseerien tulojuhla

Syyskesällä kadetti- ja viestikadettipiirimme järjestää yhteistoiminnassa Upseeriliiton, Viestiyhteistyöryhmän ja Riihimäen varuskunnan upseerikerhon kanssa kuluneen vuoden aikana valmistuneille upseereille, luutnanteille ja yliluutnanteille, tulojuhlan. Se alkaa Riihimäen varuskunnan upseerikerholla ja jatkuu Lopella marsalkka Mannerheimin metsästysmajalla. Upseerikerholla jaetaan

viralliset huomionosoitukset. Kadetti- ja viestikadettipiirimme lahjoittaa valmistuville upseereille Suomen pienoislipun. Marskin majalla on ohjelmassa kisailua, sauna ja illallinen. Tässä lämminhenkisessä tilaisuudessa kadetti- ja viestikadettipiirimme upseerit ovat mukana vastaanottamassa nuorimpia veljiämme mukaan palvelukseen ja toimintaan.

Lopuksi

Olemme pyrkineet toiminnassamme kääntämään pienuuden suuruudeksi ja etsimään pienelle kadetti- ja viestikadettipiirille sopivat toimintatavat ja tapahtumat. Kadetti- ja viestikadettipiirin aktiivisen toiminnan on jo vuosia mahdollistanut Viestirykmentin komentajien vankka tuki. Haluamme kiittää Etelä-Hämeen kadetti- ja viestikadettipiirin puolesta piirimme jäsentä, Viestirykmentin nykyistä komentajaa eversti Esa Salmista, kadetti- ja viestikadettipiirille osoitetusta tuesta.

Kadetti- ja viestikadettipiirillämme on kunnia toimia Kadettikunnan tämänvuotisen kevätkokouksen järjestäjänä ja isäntänä. Toivotammekin kadettikunnan jäsenet tervetulleiksi maaliskuun lopulla Riihimäelle!

Petri Siivonen & Tuomas Arajuuri

Majuri Petri Siivonen toimii Etelä-Hämeen kadetti- ja viestikadettipiirin puheenjohtajana. Kapteeni Tuomas Arajuuri on kadetti- ja viestikadettipiirin hallituksen jäsen.

Kaaderi-illallinen on katettu Riihimäen varuskunnan upseerikerholla.

Kaaderilaulajien perinteinen kevätkonsertti

Kaaderilaulajien perinteinen kevätkonsertti järjestetään lauantaina 21. huhtikuuta 2007 klo 15.00 Ritarihuoneella.

Solisteina Jorma Elorinne laulu, säestää Ilmari Räikkönen sekä Aija-Riikka Rannanmäki, piano ja Reetta-Stiina Rannanmäki, sello.

Konsertin johtaa Matti Orlamo ja juontaa Georgij Alafuzoff.

Lippuja a 15 €, sisältää kahvitarjoilun, on saatavissa kuorolaisilta ja Kadettikunnan toimistosta, marjukka.lehtinen@kadettikunta.fi. puh. (09) 490 759.

Käy rohkeena taistoon mies Suomen...

Myös Sinä, laulava kadettiupseeri, liity rohkeasti Kaaderilaulajiin. Uusia laulajia otetaan kaikkiin ääniin. Se käy helposti saapumalla Kuoron harjoituksiin, jotka ovat keskiviikkoisin klo 17.00 - 19.00 Kirjatyöntekijäin talon juhlasalissa,

Kruununhaassa. Kuoroa johtaa Matti Orlamo. Tervetuloa. Lisätietoja Kadettikunnan web-kotisivuilta kohdasta Kaaderilaulajat .

Suomi on hyvä maa sitä kannattaa laulamallakin puolustaa...

Hautakivitunnus kadettiupseerin haudalle

Suomen Marsalkka Mannerheimin Kadettisäätiö on valmistuttanut hautakivitunnuksen kiinnitettäväksi kadettiupseerin hautakiveen. Reliefinomaisesti toteutettu merkki on 60 mm korkea, 45 mm leveä ja sen kokonaisvahvuus on noin 7 mm. Tunnus kiinnitetään hautakiveen piilokiinnityksenä kahden mukana olevan tapin avulla.

Hautakivitunnuksen hinta on 35 euroa + postimaksu 3 euroa. Kiinnitys hautakiveen maksaa merkin myyjä-

rityksessä Helsingissä 15 euroa. Tässä voi olla yritys- ja paikkakuntaehtaisia eroja.

Hautakivitunnuksen voi tilata Hautaustoimisto Autio Oy:stä, osoite Runeberginkatu 42, 00260 Helsinki, puhelin (09) 448346, fax (09) 449841 ja sähköposti hautauststoautio@clinet.fi. Tunnuksia myydään vain *kadettiupseerin* hautakiveen kiinnitettäväksi. Hautaustoimisto tarkistaa osto-oikeuden tarvittaessa Kadettikunnasta.

Tehdään se yhdessä.

Erään puukon tarina

Talvella 1942 asematavaiheessa olin joukkueeni kanssa majoittuneena silloisen vihollisen rakentamassa ”Messuhalli” korsussa Valkeasaarella. Sodassa oli varsin rauhallinen jakso meneillään. Oli aikaa tehdä puhdetöitäkin.

Puukon askarteluun ryhtyi myös lähettini Kaarlo Kukko. Korsun vieritse kulki Pietari-Rouhialan voimajohtolinja. Johtimet olivat alumiinipitoista materiaalia. Johtimia ampumalla saatiin kahvaan materiaali. Tuppeen löytyi tarveaine oman ilmatorjunnan 31.12.1941 alas ampumasta vihollisen lentokoneesta, joka putosi JR 6:n tukilinjan lähelle. Terän alkuperä oli mysteeri. Siinä on myös epäselvä teksti. Valetussa kahvassa on kaiveruksena nimikirjaimeni O V. Tupessa on kaiverrettuna JR 6 ja vuosiluku 1942. Lisäksi siinä on 18. Divisioonan merkki ja tunnus P legendaarisen divisioonan komentajan, kenraalimajuri Aaro Pajarin sukunimen ensimmäisen kirjaimen mukaisesti. Tupessa on vielä vänrikin heraldinen ruusuke. Puukon sain lähetiltäni lahjaksi. Kaarlo oli JR 6:n riveissä mukana mm Talin-Ihantalan taisteluissa, joissa hän haavoittui ensi kertaa sirpaleista. Hän täytti viime kesänä 86 vuotta ja asuu Ylämaalla. Puukon teon vaiheita ei enää muista.

Puukon teosta on kulunut noin 65 vuotta. Korsussa ei ollut kovin moninaisia työkaluja. Nyt voin vain ihastella Kaarlon kätten taitoja. Se palauttaa

muistiini JR 6:ssa oloaikani kesäkuusta 1941 vuoden 1942 kesään saakka.

Sodan päätyttyä puukko kulkeutui repussani Helsinkiin. Rauhan vuosikymmeninä se seurasi komerotavarana upseerin siirtojen myötä Hämeenlinnaan, Riihimäelle ja takaisin Helsinkiin. Sieltä eläkeläisen mukana Vantaalle. Nämä vuodet puukko vietti hiljaiselonaan.

Puukon uusi elämä alkoi Vantaalla vuonna 1996, kun VETRES (veteraanit ja reserviläiset) aloitti kouluvierailut pitämällä veteraanijuhlia. Näiden yhteydessä oli myös sodan esineistä näyttelyjä. Puukko oli koululaisten nähtävänä 59 näyttelyssä, joissa kävi noin 65 000

oppilasta. Viimeinen esitys oli vuonna 2004.

Kansallismuseossa oli viime vuonna puukkonäyttely, jossa oli todella taitavien puukkomestareiden töitä. Siellä käytyäni tiedustelin kelpaisiko puukkoni sinne lahjoituksena. Näin tapahtui. Museon tutkija Risto Hakomäki sai selville terän tekstin ”Iisakki Järvenpää Kauhava” Terä on siis kotoisin kauhavalaisesta. Näin puukko syntyi vuonna 1942 Karjalan kannaksella ja päätyi vuonna 2006 museoon.

Olli Vuorio

Kadettikunta palkitsi ansioituneita

Puolustusministeri Seppo Kääriäinen on myöntänyt Kadettikunnan 86.vuosipäivänä 27.1.2007

Kadettikunnan ansiomitalit miekkojen kera

Kansliapäällikkö Kari Rimpi, eversti Pekka Rapila, eversti Heikki Hiltula ja everstiluutnantti Matti Orlamo.

ja ansiomitalit

Kenraalimajuri Pertti Salminen, eversti Tarmo Kauppila, eversti Ensio

Mäkipelto, eversti Pentti Väänänen, eversti Pekka Visuri, everstiluutnantti Hannu Hyppönen, everstiluutnantti Jukka Eskola, everstiluutnantti Pertti von Herzen, kapteeniluutnantti Jarkko Källi, kapteeni Lauri Rissanen, kauppatieteiden maisteri Arto Mäenmaa, rehtori Harri Rinta-aho.

Ansiomitalit luovutetaan saajilleen 24.3.2007 Kadettikunnan kevätkokouksen yhteydessä järjestettävässä maanpuolustusjuhlassa Riihimäellä.

Puolustusministeri myöntää ansiomitalit kerran vuodessa Kadettikunnan vuosipäivänä, tammikuun 27.päivänä. Ansiomitaleita on myönnetty vuodesta 1991 alkaen ja ansiomitalia miekkojen kera on tähän mennessä myönnetty 52 ja ansiomitali 172 henkilölle.

Sotakorkeakoulusta tieteellinen teos

Mukaan myös tuokiokuvia ja aikalaiskertomuksia

Maanpuolustuskorkeakoulun Perinneyhdistys r.y. on käynnistänyt hankkeen, jonka tavoitteena on aikaansaada teos:

Sotakorkeakoulu suomalaisen sotataidon kehittäjänä

Seitsemän vuosikymmentä yleisesikuntaupseerikoulutusta 1924 - 1992

Kirja julkistetaan 3.11.2009, jolloin tulee kuluneeksi 85 vuotta Sotakorkeakoulun perustamisesta. Kirja on tieteelliset vaatimukset täyttävä ja kirjoittajina on 16 alan asiantuntijaa. Kirjatoimikunnan puheenjohtajana on kenraaliluutnantti Heikki Tilander.

Uutta verrattuna aikaisempiin Sotakorkeakoulua käsitteleviin teoksiin on se, että kirjassa pyritään erityisesti arvioimaan Sotakorkeakoulun merkittävyyttä ja vaikuttavuutta suomalaisen sotataidon kehittämisessä.

Kirjassa käsitellään muun muassa yleisesikuntaupseerien kansainvälistä taustaa, puolustusdoktriinin strategisia perusteita, yleisesikuntaupseerikoulu-

tuksen ja sotataidon luomista 1920- ja 1930-luvuilla, yleisesikuntaupseereita sodassa, kylmän sodan strategista ja poliittista taustaa, yleisesikuntaupseerikoulutusta vuosina 1946 - 1992 sekä yleisesikuntaupseerikoulutuksen jatkumista vuoden 1992 jälkeen. Kirjassa tarkastellaan myös ylemmän päällystön kursseja, maanpuolustuskursseja Sotakorkeakoulun yhteydessä, Suomen Sotatieteellistä Seuraa, Sotakorkeakoulun Tukisäätiötä ja Sotakorkeakoulun vaalittavia perinteitä.

Kirjaan sisällytetään myös tuokiokuvia ja aikalaiskertomuksia koko Sotakorkeakoulun toiminnan ajalta. Vanhimmat aikalaiskertomukset saadaan kirjallisista lähteistä, mutta kylmän sodan ajan kertomuksia on saatavissa myös joukossamme olevilta kadettiupseereilta. Kirjatoimikunta pyytääkin entisiä Sotakorkeakoulun opettajia ja oppilaita lähettämään päätoimittajalle lyhyehköjä kertomuksia sotakorkeakouluajaltaan. Kertomukset voivat käsitellä esimer-

kiksi merkittäviä tai erikoisia opetustahtumia, persoonallisia opetustapoja, opillisia erimielisyyksiä jne. Toimikunta ei aseta rajoja ja huumoriakin saa olla mukana. Kirjoitukset voi lähettää nimellä tai nimimerkillä varustettuna digitaalisessa muodossa, koneella kirjoitettuna tai käsin kirjoitettuna. Kuvia voi liittää kirjoitusten yhteyteen.

Kirjaa elävöitetään verraten runsaalla kuvituksella. Toimikunta pyytää lähettämään päätoimittajalle Sotakorkeakouluun ja sen toimintaan liittyviä kuvia kuvateksteineen. Kuvat voivat olla digitaalisessa muodossa tai paperikuvina. Paperikuvien toimitustavasta voi sopia päätoimittajan kanssa. Paperikuvat palautetaan lähettäjille.

Kirjan päätoimittajana toimii everstiluutnantti Arto Kotro, sähköposti arto.kotro@kadettikunta.fi, puhelin 050-3079454.

Kirjallisuusarviot

Anssi Vuorenmaa: Ratkaisun hetkiä Suomen kohtalonvuosilta 1939-1945

Valitut Palat, Ranska 2006
ISBN 951-584-730-3

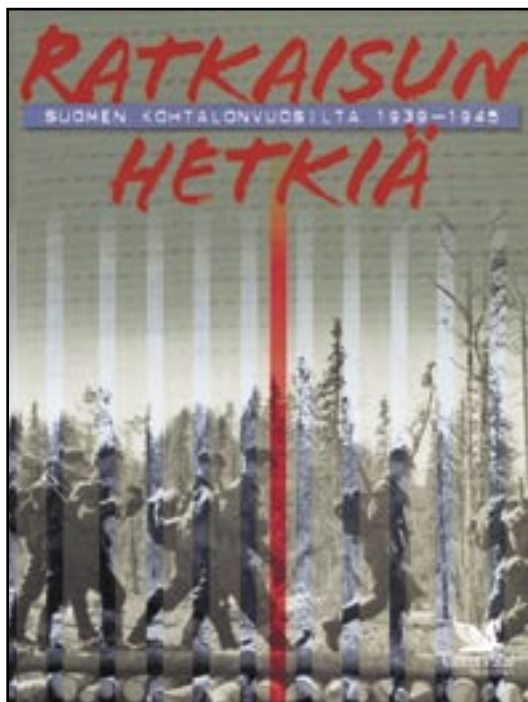
Everstiluutnantti Anssi Vuorenmaa, yksi arvostetuista sotahistorioitsijoistamme, on julkaissut Sotaveteraani-lehdessä artikkeleita, jotka käsittelevät Suomen kohtalon vuosia 1939-45 ja sotatapahtumia niissä. Artikkelien julkaiseminen alkoi vuonna 1991 ja jatkuu edelleen.

Artikkelit pohjautuvat pääasiassa kirjallisiin lähteisiin. Näiden joukossa on joitakin aikaisemmin tuntemattomia mutta nyt julkisuteen tulleita tiedostoja. Tietenkin on niin, että näinkin pitkän ajan kuluessa on tullut uutta tietoa, mitä sitten kirjoittaja on käyttänyt hyväkseen.

Artikkelien valinnassa Vuorenmaa on käyttänyt harkintaa, sillä kuten kirjoittaja huomauttaa, kyseessä ei ole sotavuosien historia, vaan valikoima ratkaisutapahtumia. Näin ollen hän on jättänyt pois esimerkiksi Talin - Ihantalan ja Ilomantsin taistelut vuonna 1944, koska näitä taisteluja on käsitelty julkisuudessa viime aikoina paljonkin. Vuorenmaa on keskittynyt vähemmälle huomiolle jääneisiin sotatapahtumiin.

Vuorenmaa käsittelee aluksi Euroopan tilannetta, Suomen ja Neuvostoliiton suhteita sekä valmistautumista talvisotaan. Talvisodan tapahtumat Karjalan kannaksella, sotatoimet itärajalla (Tolvajärvi, Suomussalmi, Lemetti jne) saavat sijansa, mutta niin myös Kuusisen kansanarmeija, kotijoukot ja sotatalous, tässä nyt mainiten. Väli rauhan aika vuosina 1940-41 on usein jäänyt varjoon, vaikka sen aikana tapahtui paljon Suomenkin kohtaloon vaikuttaneita tekijöitä.

Jatkosodan tapahtumia tarkastellaan perinteistä jakoa noudattaen: hyökkäysvaihe 1941, asemasota 1942-44, torjuntataistelut 1944 ja vielä Lapin sota 1944-45. Vielä kirjoittaja käsittelee sodan jälkeisiä vuosia demobilisaation, miinanraivauksen ja evakoiden näkökulmasta.

Anssi Vuorenmaa on kohdistanut kirjansa ensisijaisesti sotiemme veteraaneille, mutta lehteä lukevat ja nyt kirjan kautta asiaan tutustuvat myös lapset, lapsenlapset ja muikin lukijakunta, kuten on voito todeta.

Teknillisesti teoksen artikkelit noudattavat sitä Valittujen Palojen tutkimaa ja toteuttamaa järjestelmää, jossa artikkelin pituus kuvineen on 3 - 4 isokokoista sivua. Sen vielä tavallinen lukija jakaa lukea antaumuksella - sitä pidemmät artikkelit on syytä jakaa tutkijoille. Tässä kirjoittaja on onnistunut aiheen kärsimättä vahinkoa. Toinen asia, mihin kiinnitin huomiota on kielenkäyttö. Se on tavalliselle lukijalle suunnattu, vailla upseereillekin kovin tavanomaista kapulakieltä.

Eräät yksityiskodit jäivät mieleen. Vuorenmaa käsittelee talvisodan hengen syntyä tavalla, joka ei ole tavallista. Hän toteaa tavanomaiset hengen syntyyn vaikuttaneet tekijät, mutta kaivaa harvoin mainitun 1930-luvulla aikaansaadun yhteiskunnallisen myönteisen kehityksen, jonka tuloksena jokaisella suomalaisella oli jotain puolustettavaa. Tämä kehitys oli pohjana talvisodan hengen synnylle. Sillä hengellä sodittiin sodat ja rakennettiin se Suomi, jossa nyt elämme. Lisään tähän erään tekijän, jota Vuorenmaa ei mainitse: Stalinin! Hän näet samoin kuin Molotov julistivat vapautta Suomen nälkää näke-

ville ja ilmoittivat pommittavansa vain sotilaskohteita. Helsingiläisen Ässärykmentin kommunistit manasivat herroja kunnes tuli kotoa tietoja, että neuvostopommittajat pommittivat sotilaallisia kohteita kuten Sörkkää, Vallilaa, Kalliota ja muita Helsingin työläiskortteleita. ”Vai niin” sanoivat ässäkommunistit ja vannoiivat kosta mokomille rentuille. Minulle tämän kertoivat Ässän asevelitapaamisessa juuri nämä Ässän veteraanit, jotka taistelivat molemmat sodat urheutta osoittaen ja olivat ylpeitä siitä, että kuuluivat legendaarisen maineen saavuttaneeseen Ässärykmenttiin (JR11 talvisota, JR26 jatkosota).

Käsitellessään desanttien toimintaa Vuorenmaa kertoo tapausten kesältä 1941. Hänen leikkiessään serkkunsa kanssa tuli paikalle haalaripukuinen mies polkupyörällä pysähtyen poikien luo. Mikä lienee vaikuttanut tulevan historioitsijan ajatuksiin, kun pojat kirmasivat karkuun. Mies jatkoi matkaa ja tuli ammutuksi. Kyseessä oli pakomatalla ollut desantti.

Lukuisia muitakin mieleenpainuvia artikkeleita kirjassa löytyy. Partisaanisodan julmat kasvot, italialaisia Suomessa, Nietjärven torjuntataistelut, ilma- ja merivoimien osuus puolustustaistelussamme, Lento-osasto Kuhlmeij Suomessa jne.

Teoksessa käsitellään myös alueuovutuksia vuonna 1944 ja siirtoväen ankeaa kohtaloa jo toisen kerran lyhyen ajan sisällä. Vuosina 1941 - 1944 Karjalaan palanneista 260 000 siviili-ihmisestä käytännössä lähes kaikki siirtyivät ”Tynkä-Suomeen”. Tietojen mukaan Karjalaan jäi 19 henkilöä. Kaikki luovutetut alueet mukaan lukien alueilta jäi Neuvostoliittoon 29 henkilöä.

Teos on monipuolinen ja asioita valaiseva. Kuvitus on melkoiselta osalta ennennäkemätöntä. Monet tilastot ja taulukot valaisevat artikkeleita.

Mielestäni kirjoittaja on onnistunut tehtävässään. Siitä hänelle kiitos.

Tapio Skog

Vuonna 2006 ja 2007 alussa valmistuneet Rajavartiolaituksen upseerit

26.1.2006 90.KAD valmistuneet sotatieteiden kandidaatit:

Kangasniemi Juho Tuomas Bernhard	RMVK
Lehtinen Tero Tapani	RMVK
Nousiainen Ville Juhani	RMVK
Putkonen Kari Tapio	K-SR
Hämäläinen Miia Piritta	P-KR
Mäntyniemi Teemu Olavi	P-KR
Perälä Lauri Pekka Johannes	P-KR
Keto-Tokoi Kari Ensio	KR
Arffman Vesa Sakari	LR
Kvarnström Jim Ossian	SLMV
Vanhatalo Juho Samuel	SLM
Nurminen Jussi Uolevi	LSMV
Venho Ville Oskari Johannes	LSMV
Jantunen Petri Juho Armas	VLLV

5.4.2006 89.KAD / 72 MEK valmistuneet sotatieteiden maisterit:

Nousiainen Jari Pekka	K-SR
Murtonen Samuli Markus Mikael	P-KR

Lauri Jari Jaakko Anteri	KR
Ahtiainen Eero Heikki Sakari	LR
Kallinen Mikko Petteri	RMVK
Karle Paul Christian	SLMV
Pursiainen Jari Petri	SLMV
Möttönen Mika Petteri	LSMV
Viitala Lauri Valtteri	LSMV

25.1.2007 91.KAD / 74.MEK valmistuneet sotatieteiden kandidaatit:

Järvinen Aki Juhani	K-SR
Liikola Jani Petteri	K-SR
Urpilainen Mervi Karoliina	LR
Gromoff Kimmo Tapani	RMVK
Immonen Jouko Antti	RMVK
Leskelä Antti Juhani	SLMV
Ratinen Jani Pekka	SLMV
Ikola Jussi Tapani Kustaa	LSMV
Simola Tommi Kristian	LSMV
Savolainen Antti Juho Petteri	VLLV

**Sotilasammattiliitto
SoAL RY**

www.soal.fi

Rolls-Royce

KAIPAATKO PERINTÖOIKEUTEEN LIITTYVÄÄ NEUVONTAA JA TUKEA?

Testamentit, avioehdot, kauppa- ja lahjakirjat, holhousasiat, perukirjat, kuolinpesän hallinto, ositukset, perinnönjaot, perintöriitojen sovittelu, selkokielistä perintöasioihin liittyvää neuvontaa myös kirjallisena, veroneuvontaa mm. perintö-, lahja- ja luovutusvoittoverotus.

Kohtuukorvaus, jonka suuruusluokka sovitaan ennalta. Puhelinneuvonta on Kadettikunnan jäsenille maksutonta.

- mikä on testamentin vaikutus perintöön ja verotukseen
 - mitä merkitsee hallinto-oikeuden pidättäminen lahjoitettuun ja testamentilla saatuun omaisuuteen
 - miten siirrän omaisuutta rintaperillisilleni
 - mitkä ovat lesken oikeudet
- Verotuksen merkitys on usein varsin huomattava.
Jos kaipaat neuvoja ja tukea, ota yhteys Senioriin!

Laki- ja tukipalvelu Senior

Airoparantie 4 A, 00980 Helsinki, puh **09-341 5220**
gsm 040-5324 075, e-mail: mikko.maki@senior.inet.fi
Perustettu 1994
Evl evp Mikko V. Mäki, avustavana lakimiehenä LOK Kalevi Klefström

Suomen Marsalkka Mannerheimin Kadettisäätiö tukee neuvontatyötä

Vuonna 2006 kuolleet kadettiupseerit

Kervola Aimo Johannes	maj	20.k	05.01	Warras Kai Jorma Rafael	maj	26.k	19.09
Liimatainen Tero Juhani	ylil	84.k	05.01	Jansson Viktor Emanuel	maj	26.k	25.09
Kukkonen Raimo Kyösti A	evl	25.k	15.01	Siljander Eero Olavi	evl	35.k	05.10
Marttinen Jouko Antero	kapt	48.k	29.01	Raunto Vilho Kalevi	kapt	27.k	16.10
Leinonen Antti Heikki	evl	27.k	07.02	Karttunen Eero Ensio	maj	42.k	24.10
Mäntylä Hannu Reino Kalevi	maj	48.k	07.02	Olsonen Pekka	maj	28.k	25.10
Perkki Väinö Kaarlo Juhana	maj	11.mek	14.02	Sipponen Kauko	evl	37.k	29.10
Loikkanen Jyrki Heikki Antero	maj	28.mek	18.02	Tanninen Martti Salomo	kapt	51.k	31.10
Kääriäinen Olli Antti	ev	26.k	23.02	Hätönen Kalevi	maj	35.k	06.11
Vartiainen Osmo Johannes V	maj	24.k	21.02	Kausto Juha Heikki Ilmari	evl	48.k	11.11
Ahervo Arto Tauno	komkapt	37.mek	24.02	Linko Reino Olavi	maj	51.k	13.11
Purhonen Aarre Onni	evl	25.k	27.02	Hänninen Tuomas Aleksanteri	maj	50.k	01.12
Weuro Reino Valdemar	ylil	26.k	05.03	Rapeli Pentti Antero	maj	17.mek	06.12
Saxberg Erik Olof	kapt	27.k	13.03	Aakkula Antero	maj	18.k	10.12
Laitinen Erkki Ilmari	kapt	47.k	14.03	Enbom Olof Albert	maj	26.k	10.12
Lappalainen Raimo Kalervo	maj	49.k	15.03	Vanninen Erkki Petteri	kenrm	28.k	11.12
Nieminen Sampsa Pellervo	ylil	26.k	16.03	Tikkanen Pentti Henrik Juhani	maj	42.k	13.12
Rahikkala Lauri Matti	maj	48.k	16.03	Reinikainen Erkki Johannes	evl	26.k	21.12
Seppänen Pertti	ev	42.k	17.03	Liinpää helmer Osvald	kapt	26.k	24.12
Wirkkula Simo Rainer Samuel	evl	45.k	18.03	Piri Martti Johannes Emil	maj	26.k	25.12
Sarparanta Heikki Seppo	ev	28.k	21.03	Vuokko Timo Juhani	maj	68.k	27.12
Wan Alfred (Ali)	maj	29.k	24.03				
Rajas Karl Ernst Rafael	evl	25.k	28.03	Ennen vuotta 2006 kuolleet			
Örö Lars (Lasse) Ferdinand	komkapt	13.mek	29.03	Toivonen Eero Einar Kalevi	komkapt	35.mek	04.08.97
Uski Pekka Juhani	evl	31.mek	01.04	Hänninen Raimo Aatto Juhani	kapt	48.k	01.01.04
Karppinen Martti	maj	21.k	12.04	Virtanen Juhani Antero	kaptl	36.mek	29.06.05
Tuominen Tuukka Abtero	maj	71.k	17.04	Salonen Seppo Juhani	kapt	48.k	05.11.05
Tuominen Kyösti Juhani	maj	51.k	25.04	Auvinen Tanu Eino	maj	2.rtk	12.11.05
Laakso Eino Johannes Jussi	evl	19.k	26.04	Wessberg Lars Anders	maj	24.k	15.11.05
Pylkkänen Paavo Esko Iivari	maj	51.k	30.04	Hohti Raimo Mikko	ev	48.k	29.12.05
Uggeldahl Birger Alvar	maj	24.k	08.05				
Kojo Paavo Juhani	evl	41.k	10.05				
Helenius Bertel Georg Verner	evl	27.k	11.05				
Hartikainen Ville Johannes	kapt	82.k	17.05				
Auer Jaakko Aukusti	maj	27.k	31.05				
Valkama Unto Kalevi	kapt	26.k	02.06				
Seppänen Seppo Uolevi	evl	29.k	21.06				
Seppälä Ilkka Johannes	ev	26.k	24.06				
Karppinen Pentti Vilho	ev	25.k	02.07				
Hiismäki Antti Juhani	maj	43.k	04.07				
Risku Kauko Ilmari Salomon	maj	27.k	08.07				
Dahlberg Stig Bror Alfons	maj	49.k	09.07				
Autio Seppo Ilmari	maj	51.k	22.07				
Mäkinen Jarno Tapio	kaptl	67.mek	25.07				
Tuominen Keijo Kalervo	kenrl	33.k	26.07				
Kohtamäki Heimo Olavi	evl	31.k	03.08				
Vainio Eino Jalmari	evl	27.k	12.08				
Tiippana Kari Pekka Antero	komkapt	63.k	18.08				
Sinivuori Hannu Tapani	evl	39.k	22.08				
Vilkko Kauko Andreas	maj	34.k	24.08				
Wetterstrand Viljo Olavi	evl	42.k	29.08				
Ratia Viljo Olavi	evl	15.k	06.09				
Kinnunen Heikki Juhani	maj	47.k	06.09				
Kakkuri Veikko Vilho Anselm	evl	24.k	07.09				
Vuorinen Reino Aatos Albert	evl	35.k	12.09				
Kiira Erik Henrik	ev	26.k	19.09				

ChemPro100
Chemical Detector

EnviScreen
Monitoring System

M90-D1-C
CWA Detector

Environics
Protecting people with the most advanced technology

Environics Oy
P.O. Box 349
FI-50101 Mikkeli
Finland

Tel: +358 201 430 430
Fax: +358 201 430 440
E-mail: sales@environics.fi
www.environics.fi

Teleskooppimastojen asiantuntija

Mastsystem Int'l Oy

puh. (013) 737 7111, faksi (013) 737 7113

POHJOLA
Keskity elämään.

SUOJUKSEN ASIAANTUNTIJALTA

- Kollektiivisuoja COLPRO
- NBC-puhdistusjärjestelmät
- Ilmakaariteltat • Kenttäsaaraalateltat
- Ajoneuvoteltat • Erikoisteltat

SUOJASAUMA OY

Kiveläntie 5, 70460 KUOPIO
Puh. (017) 261 3355 Fax (017) 263 2455

www.suojasauma.fi

KOTI
plus
Turku Energia

Senaatti
KIINTEISTÖT

www.senaatti.fi

Sananvapaus - fraasiko vain?

Alykäs ja henkevä Voltaire pisti paperille ajatuksia, joista monet ovat kulttuurimme ydintä. Niinpä sinne kuuluu ehdottomasti esimerkiksi Voltairen mielipide, jonka mukaan hän oli valmis vaikka kuolemaan sen puolesta, että myös hänen vastustajillaan olisi oikeus tuoda julki ajatuksensa, niin väärinä kuin hän niitä saattoi pitääkin.

Sanan ja ajatuksen mestari - tosin plagiainninkin - oli myös Bertolt Brecht. Varsinkin saksankielisessä maailmassa vakiositaatteihin kuuluvat hänen sanansa, joiden mukaan siellä, missä poltetaan kirjoja, poltetaan kohta ihmisiäkin.

Sananvapaus, jota Voltaire ja Brecht loisteliassti puolustivat, on eurooppalaisten arvojen keskeistä sisältöä. Niin kuulutetaan ainakin EU:ssa, jota sen kannattajat pitävät todellisena arvoyhteisönä.

Inhimillisiin ominaisuuksiin kuuluu valitettavasti yleensä myös jotain sellaista, joka löytyy niin sanotusti mitalin toiselta puolelta. Siten esimerkiksi Voltaire, jonka epäsanankarilista luonnetta tekisi mieli kuvata adjektiivilla niljakas, olisi todellisuudessa tuskin ollut valmis kuolemaan kenenkään ja minkään puolesta. Suuret sanathan eivät suuta halkaise.

Stalinin-palkinnon saaja ja vuoden 1953 itä-saksalaisen kansannousun tuomitsija Brecht puolestaan tarkoitti kirjojen polttamisella ainoastaan kansallissosialistien polttorivioita vuonna 1933. Sitä vastaan Brechtillä ei sen sijaan ollut mitään, kun liittoutuneet ja varsinkin hänen ystävänsä neuvostoliittolaiset toisen maailmansodan jälkeen tuhosivat kirjoja tavalla, joka saattoi entisajan inkvisiittorinkin häpeään.

Ulkokultaisuus tai tekopyhyys ovat käsitteitä, jotka tulevat mieleen Voltairen ja Brechtin hienojen sanojen kääntöpuolelle katsottaessa. Samat ominaisuudet pistävät silmään myös silloin, kun EU kuuluttaa eurooppalaisia arvojaan. Ne, jotka eniten puhuvat suvaitsevaisuudesta, ovat monesti meistä suvaitsemattomimpia.

Vanhempi väki muistaneekin, mitä Suomessa tapahtui, kun Neuvostoliitto aikoinaan puuttui Karjala-oluen etikettiin ”neuvostovastaisuuteen”. Vaikka elettiin niin sanotun suomettuneisuuden aikaa, Karjalan vaakuna miekkoineen säilyi pullojen kyljessä, ja mainitun oluen myynti lisääntyi ennätysmäisesti.

Nyt eletään eurooppalaisten arvojen aikaa, eikä paha Neuvostoliitto ole enää uhkana. Mutta nyt määrittää sananvapauden rajat vaikeasti hahmotettavissa oleva ”suvaitsevaisten” pieni piiri. Jos se piiri tuomitsisi Karjala-oluen etiketin, ”suvaitsevaisten” tahtoon todennäköisesti alistutaisiin. Mahtava Fazer-yhtymäkin nöyrtyi kummasti, kun ”suvaitsevaiset” havaitsivat rasismia neekeripoikalakritsin perinteisissä päällyspapereissa tai naissortoa Geisha-suklaapatukan tunnuksissa. Vielä vähemmän kanttia vastustaa ”yleistä” mielipidettä oli pienellä porvoalaisfirmalla, joka sovulla luopui neekeripusujensa vanhasta nimestä.

Vielä 1960-luvulla neekeri oli ainoa poliittisesti korrekki käsite ”mustille”, jota sanaa pidettiin haukkumasanana. Mustasta tuli kuitenkin hyväksytty ”black is beautiful” iskulauseen myötä, ja neekeri-sanankäyttö tuomittiin. Nykyään ei tosin sovi käyttää enää musta-käsitettäkään. Poliittisesti korrekki termi kuuluu esimerkiksi ”afroamerikkalainen”.

Missä lienee nimetön Iso Veli, joka ohjailee sanankäyttöämme ja siten myös ajatuksiamme? Kuuliaisesti joka tapauksessa meidänkin valtamediamme noudattelee näkymättömiä sääntöjä ja muokkaa meitä yhdenmukaisiksi. Kenen korvaan sattuu enää vaikkapa käsittehirviö ”maahanmuuttajataustainen suomalainen”, mitä joitakin aikoja sitten olisi pidetty huonona vitsinä?

Vaikka poliittisen korrekkiuden vaatimus jo sinänsä on tehokas sanankäytön rajoittaja, Euroopan Unionissa on tavanomaista, että ”suvaitsevaisuutta” edistetään myös laeilla.

Niinpä natsien tekemien juutalaismurhien tutkimus tavanomaisin historiatieteellisin menetelmin on joka maassa lähes mahdotonta, sillä lait ”kansankiihotuksesta” ja muusta vastaavasta estävät sellaisen. Ranskassa joutuu vankilaan myös siitä, että rohkenee epäillä, että Turkissa ei olisi syyllystyttä armenialaisten kansanmurhaan. EU:n jäsenyyttä havittelevassa Turkissa pääse ristikkojen taakse taas päinvastaisista syistä. Tuore laki Ranskassa edellyttää kouluilta, että oppilaille on korostettava Ranskan entisen siirtomaavallan myönteisiä seurauksia. Äskeisissä siirtomaissa asia nähdään tietenkin juuri päinvastoin.

EU:n puheenjohtajamaa Saksa teki aloitteen, jonka se onneksi kuitenkin veti takaisin. Aloitteen mukaan hakaristin käyttö olisi koko Euroopassa lailla kielletty, kuten Saksassa on laita. Suomessa olisi tullutkin kova urakka, kun esimerkiksi kymmenientuhansien sankarihautojemme vapaudenristikuvioista olisi hakaristit häivytetty pois.

Mutta on meillä sananvapauden rajoittamista yrittäviä omastakin takaa. Kun puolustusvoimain komentaja äskettäin toi julkisuudessa esiin huolensa määrärahojen riittämättömyyden aiheuttamista seurauksista, kuultiin heti tuttuja ääniä, joiden mukaan amiraalin olisi sotilaana eli eräänlaisena toisen luokan kansalaisena oltava hiljaa. Kuitenkin jo talonpoikaisjärki sanoo, että alansa ongelmia salaileva tai kaunisteleva korkea virkamies pitäisi päinvastoin pistää syytteeseen virkarikoksesta.

Sananvapaus ei elä, jos kukaan ei ota sen puolesta riskiä. Hienojen lauseiden sorvaaminen Voltairen tai Brechtin tyyliin ei vielä riitä.

Sampo Ahto

IN MEMORIAM

Marttinen

Jouko Antero
Kapteeni
s. 30.6.1938
k. 29.1.2006
Kad.n:o 4342
48.kurssi

Rahikkala

Lauri Matti
Majuri
s. 28.7.1940
k. 16.3.2006
Kad.n:o 4366
48.kurssi

Karppinen

Martti
Majuri
s. 21.9.1913
k. 12.4.2006
Kad.n:o 1557
21.kurssi

Tuominen

Tuukka Antero
Majuri
s. 16.8.1963
k. 17.4.2006
Kad.n:o 7175
71.kurssi

Uggeldahl

Birger Alvar
Majuri
s. 30.7.1917
k. 8.5.2006
Kad.n:o 1964
24.kurssi

Kinnunen

Heikki Juhani
Majuri
s. 23.10.1939
k. 6.9.2006
Kad.n:o 4165
47.kurssi

Linko

Reino Olavi
Majuri
s. 8.7.1942
k. 13.11.2006
Kad.n:o 4974
51.kurssi

Hänninen

Tuomas Aleksanteri
Majuri
s. 19.2.1941
k. 1.12.2006
Kad.n:o 4693
50.kurssi

Rapeli

Pentti Antero
Majuri
s. 28.1.1923
k. 6.12.2006
Kad.n:o 435
17.merikurssi

Aakkula

Antero
Majuri
s. 8.8.1909
k. 10.12.2006
Kad.n:o 1224
18.kurssi

Enbom

Olof Albert
Majuri
s. 1.10.1920
k. 10.12.2006
Kad.n:o 2380
26.kurssi

Vanninen

Erkki Petteri
Kenraalimajuri
s. 4.6.1925
k. 11.12.2006
Kad.n:o 3019
28.kurssi

Tikkanen

Pentti Henrik Juhani
Majuri
s. 9.3.1927
k. 13.12.2006
Kad.n:o 3728
42.kurssi

Reinikainen

Erkki Johannes
Everstiluutnantti
s. 20.2.1919
k. 21.12.2006
Kad.n:o 2304
26.kurssi

Liinpää

Helmer Osvald
Kapteeni
s. 9.4.1921
k. 24.12.2006
Kad.n:o 2505
26.kurssi

Jaakkola

Seppo Kaarlo
Everstiluutnantti
s. 28.1.1920
k. 25.12.2006
Kad.n:o 1819
24.kurssi

Piri

Martti Johannes Emil
Majuri
s. 10.11.1920
k. 25.12.2006
Kad.n:o 2569
26.kurssi

Vuokko

Timo Juhani
Majuri
s. 27.12.1960
k. 27.12.2006
Kad.n:o 6929
68.kurssi

Aulamo

Kauko Veikko Ilmari
Majuri
s. 20.10.1922
k. 7.1.2007
Kad.n:o 2705
27.kurssi

Multamäki

Olli-Matti
Kenraaliluutnantti
s. 18.4.1948
k. 7.1.2007
Kad.n:o 5538
55.kurssi

Aarnio

Allan Antero
Eversti
s. 9.9.1921
k. 8.1.2007
Kad.n:o 2689
27.kurssi

Hakulinen

Reino
Kapteeni
s. 30.12.1917
k. 9.1.2007
Kad.n:o 2003
25.kurssi

Kiira

Heikki Iiska Johannes
Everstiluutnantti
s. 10.11.1925
k. 19.1.2007
Kad.n:o 2958
28.kurssi

Strömberg

Georg-Eric
Eversti
s. 19.8.1918
k. 2.2.2007
Kad.n:o 1770
23.kurssi

Autio

Juhani
Everstiluutnantti
s. 14.6.1922
k. 9.2.2007
Kad.n:o 3167
33.kurssi

Bäckman

Osvald Rafael
Eversti
s. 4.7.1911
k. 12.2.2007
Kad.n:o 1227
18.kurssi

KUUSAKOSKI
RECYCLING

www.kuusakoski.fi

KUUSAKOSKI
RECYCLING

MILCON

Sotilaselektronikan alihankintapalvelut
Military-liittimet
Pro Beam Jr. -valokuitutuotteet
Valmiit valokaapelit ja kelat
Liitintyökalut
Antennit/virtalähteet/varaosat
Koulutuspalvelut

Milcon Oy
Tykkitie 1
36240 Kangasala
<http://www.milcon.fi>

puh. (03) 364 2810
gsm 050 505 3670
faksi (03) 364 2812
info@milcon.fi

WURTH

**LAATUA
AMMATILAISILLE**

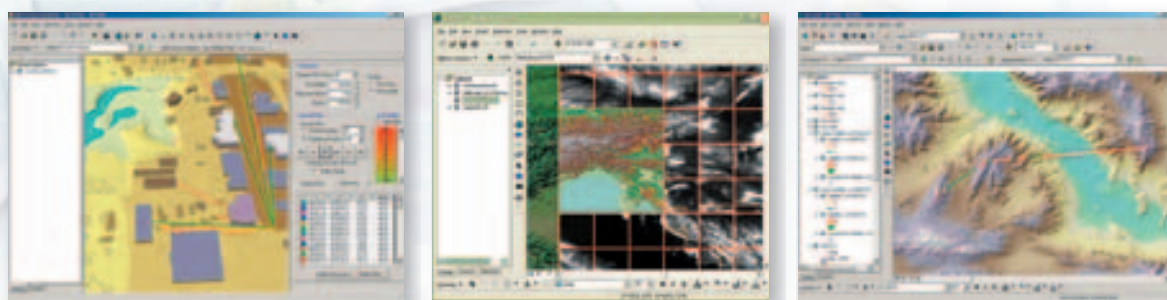
.D763

ESRI Finland

Paikkatietojärjestelmä on kriittinen päätöksenteon väline. Paikkatietojen tarjoamia vahvuuksia voidaan hyödyntää osana johtamisjärjestelmiä, tiedustelua, viestintää, operaatioiden suunnittelua ja seurantaa sekä erilaisia tukitoimintoja.

- Johtamisjärjestelmät
- Operaatioiden suunnittelu
- Näkemäanalyysi
- Joukkojen liikkuvuuden analysointi maastossa
- Kaupunkiympäristöjen mallinnus
- Maaston visualisointi
- Onnettomuuksien vaikutusten mallintaminen
- Kaukokartoitusmenetelmien hyödyntäminen tiedustelussa

ESRI:n ArcGIS-tuoteperhe tarjoaa kokonaisvaltaisen ratkaisun paikkatietojen soveltamiseen kaikkiin ympäristöihin ja tarpeisiin. Maantieteellisen tiedon visualisointi, tuottaminen, hallinta, analysointi, mallintaminen ja jakaminen onnistuu ohjelmistojen monipuolisten työkalujen avulla.

ESRI Finland Oy
Piispanportti 10, 02200 ESPOO
puh. 0207 435 435, myynti@esri-finland.com
www.esri-finland.com, www.esri.com/industries/defense

